

Injüli Lüüka Tafa'da tumma

Lüüka agarigiri sorne ya nja sorne ma Linggo na Kadafiini, i'i arigiri ada sorne a Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no. I'i ka eyi tiya iini taalo ataga Yahüüdü, i'i amma ka Yasu. Lüüka eema tumma ma tefe ka 'di nja linggo tanno Yasu na adho ka fiini no amang kaja tagussu.

Lüüka aga arigiri ma teenedene tanno Yühanna ya tatambeese ya nja teenedene tanno Yasu. I'i arigiri ma tumma nja linggo tanno Yühanna ya tatambeese ya, nja eema tiya agüünü adene üfürü Yasu tafü'dü linggo niini. Lüüka ala angnga a'da tasaasa na Masala ka kadu nye'd'de. A Yasu tagoolona aka ka maara a nagürüünü kö'dö kada'baaga kafünü eera, adagaso nagana'bu ka ömö'di ka oona. Lüüka anangnga tafeene ma tumma ma ömö'di ma Samira ya amünügü taga Yahüüdü ko'do, ya kanyooro katabbü i'i ya (Lüüka 10). Ala tafeene ma tumma ma 'bii'bala tiya aga'da eema yiini ya, lakiini kini ka tapadaga ka pupa tiya iini ya, a pupa yiini tamma kini a dhodho (Lüüka 15).

Lüüka ala dhügürü nja inde tanno Yasu ka fiki'dö ka inde. Aala oona a kadalaadene tanno iini, kussu a'da i'i efe ka 'di. Yasu iki a'da ara i'i tagürünü Koronggore ya Insili ya kene, ikiri ka tafada aco 'dotombo'do.

¹ Kadu kadhabbu karigiri tumma ma eema tiya agalinggo adene kaja ka söödö ya. ² Eege karigiri eema yiidī ka taföonyö ka kadu tanno adinö ka eema tiya ka dhidha ya, kadagalinggo ada a Yasu no. ³ İkirī a'a ka tagiiri tumma na miini no tekere afa meene ka tafü'düdene ka dhidha nye'd'de kungngo, nagiri nunggu o'o no Tiyafilos na ömö'di ya adho ka fiini dhorro ya, ⁴ amang küdü tussu a'da ka dhorro tumma nüüdü ka taföonyö no.

Tadiridene ma teenedene ma Yühanna ya tatambeese ya

⁵ Ka ürüünü ma tauugaara tanno Hirüdüs, ka anya ma Yahüüdiya, aganna ta'boge kide ana eere a'da Sakariya ama 'bügöörī tiya Abiya nja aka tammo iini mana eere a'da Alisabet 'bandaada ma Harüün. ⁶ Sakariya nja Alisabet kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro kaafa kide dhindho. ⁷ A eege ka ndakidhindharu a laala titaalo kene kudumma Alisabet ka tamele.

⁸ İkirī uuru ma linggo tanno Sakariya nja kadu tanno iini ka ndö'dö, İkirī ka co talinggo ka Masala kidha. ⁹ Tafigi ma linggo ma ka'boge İkirī tamuduru ka 'dinggö kini ma ta'd'digi kondho ku'bu. İkirī ka co la ma Masala. ¹⁰ A'da kadu kungngo kürö kadhabbu kafara ka Masala a'da ma dhügö kondho.

¹¹ A tadhangga ma Masala tatele oona ndama nüsö ma kuri ma fü'deene ma kondho ka tadhügö kide mo. ¹² İkirī Sakariya ka tasala tadhangga asini ko'do a ri'ba tümme i'i. ¹³ A tadhangga tiki iini, "Sakariya, fa tari'ba, maföonyö Masala fara yüüdü, aka müüdü Alisabet mara

tagüröönö ma teene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yühanna. ¹⁴ O'o ta'deema a kadu tadhodho kadhabbu ka teenedene tanno iini. ¹⁵ Kudumma iini ka tindhindhi kidha ma Uugaara. Taalo ara tooye ngeeli nja eema tiya üüfü ya, adigine a Koronggore tiya Insili ya a'da aleefe ka näämöö ka feelü. ¹⁶ Afada a kadu ma Israyil kadhabbu ungu eege ka nafääni tiya Uugaara Masala meene mo. ¹⁷ Ara tunggeene ka Masala kidha, a koronggore tiya İliya a türü tanno iini, tafada a kafaafa uuraana eege koono nja laala, a kadu na oroko no talinggo eema ya adho ka fiini ma ta'dara ya, amang kene tindinaana kadu ka Uugaara ku'bu."

¹⁸ A Sakariya tiki a tadhangga, "Ara a'a tussu tumma no nya? Sa a'a tadharu aka meede manda dharu afe'de."

¹⁹ A tadhangga tapadaga tumma iini iki, "A'a na Jibrayil, na'dingnge ka Masala kidha. Oogo magürünü a'a a'da nadirina tumma na o'o. ²⁰ A 'bitingngö ya ara onngo'do müüdü timi'didene nitaalo nara tussu ka teema idhi a 'bii'bala teenedene kudumma üüdü taalo namma ka tumma tanno eede ara o'o tütü nggeege idhi a tumma neede tö'dö timin'da."

²¹ A kadu takamoodo ku'bu kürö ma tindhigi Sakariya kadhere kini ka tütügü co la ma Masala. ²² Kini ka öö'dö kürö, taalo ussu ka teema nja kadu, kikiri ka tussu a'da i'i asala näämöö ya efe ya ka la ma Masala eema nja eene ana iisine itaalo alneege a niinö.

²³ Ka Sakariya ka ndatäämöö füngngö ma linggo tanno iini ya, ikiri ka tapadaga co 'di kita

iini. ²⁴ Ndama naganuuru tanno miini no aka miini Alisabet tagüröönö maküdhü eyi yoono ma tagiidi nagatereene kiidümmü, miki, ²⁵ “Uugaara magüüni tumma no ana a'a ka naganuuru tanno oono ka tassa kede mabbü modolo kede ka oona ka kadu ka teene.”

Teenedene na Yasu

²⁶ Nagatereene ma tagüröönö tanno Alisabet ka ndö'dö ka iidümmü kafünü unggodho ya, mikiri Masala ka kürünü tadhangga Jibrayil ka anya minggide mana eere a'da Nasira ka Jaliil, ²⁷ ka 'badaada minggide ma tölömmü mana eere a'da Mariyom, ömö'di inggide agümmünü oogo ku'bu, ana eere a'da Yüüsif a 'bandaada ma Dawud.* ²⁸ A tadhangga co kono, iki oono, “A'a nöøjülü o'o, natengese o'o ka kadu ka teene unggodho o'o kungngo! Uugaara taneene nja o'o.”

²⁹ A ri'ba tümmü oogo ma tagesenana eedi ku'bu miki a'da töøjülü öjö eege kungngo 'bitingngö. ³⁰ İkiri tadhangga ka tiki oono, “Mariyom, fa tari'ba, naduna o'o ta'diila ka Masala kidha. ³¹ Ara o'o tagüröönö neene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yasu. ³² Ara tidhindhi ara tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo, a Masala Uugaara mara tanangnga i'i ka tauugaara tanno pupa tiya iini Dawud. ³³ A tauugaara ma 'di tiya Yaguub ta'billi a tauugaara niini taalo kara titaalo.”

³⁴ A Mariyom tiki a tadhangga, “Ara tumma no tö'dö nya a'da taalo a'a nussu ömö'di ya miide ya?”

---

* **1:27** 1.27 Matta 1.18

³⁵ A tadhanga tapadaga tumma oono iki, “Koronggore ya Insili ya ara tadigi küdü ka oona, a türü ma Masala tammo ka 'dotombo'do mo taküdhü o'o ka oona ka tanangnga tagüröönö o'o, a 'bii'bala yüüdü ka teene ya a tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala ya Insili ya. ³⁶ Munda Alisabet ma siliga ma o'o manda dharu mo mungngo magüröönö a nagatereene miini ka ndüüdümü kafünü unggodho, a'da kiki kadu a'da mamele. ³⁷ Kudumma niimö ma takilini Masala co kungngo itaalo.”

³⁸ A Mariyom tiki, “A'a na madasaga tammo Uugaara, a tumma nüüdü ka tiraana no, fa kene küünidene ana a'a.” İkirı tadhanga ka tunggeene.

Mariyom meefe tassa ka Alisabet

³⁹ Mikiri Mariyom ka tunggeene ka naguuru tanno miini no mareere maco anya ma ka na'dikinya ma Yahüüdiya. ⁴⁰ Malla maco kita a Sakariya mööjülü Alisabet. ⁴¹ Ka Alisabet ka taföönyö tööjülü na Mariyom no, a 'bii'bala tafiri ko'do kono ka feelü, a Alisabet tadigini a Koronggore tiya Insili ya. ⁴² Ma'dili ko'd'do miki, “Manangnga Masala baraka o'o ka iya ka söödö nye'd'de kungngo, manangnga baraka o'o ma 'bii'bala tiya üüdü ka feelü ya. ⁴³ A'a na mada a niimö ma Uugaara tiya eede tö'dö tassa kede. ⁴⁴ Kede ka taföönyö tööjülü nüüdü, a 'bii'bala tafiri ko'do kede ka feelü a dhodho. ⁴⁵ A'diila nja o'o küdü ka tamma tanno ö'dö nja oono no ndama Uugaara kara talinggo adene.”

Tüüsü ma Mariyom

- 46 A Mariyom tiki,
 “Eedi yeede ìndhìgì Uugaara ko'do,
 47 a koronggore yeede tadhodho ada Masala
 tammo oolona a'a mo.
- 48 Kudumma oono ka tagiiri tiicolo ma eedi tiya
 madasaga tammo oono.
 Ndama uuru tanno ara sere in'dili tindhigi a'a
 ko'do.
 49 Kudumma ma eema tiya idhindhi ya
 Masala tammo ana türü mo kadagalinggo
 ada a'a ya
 eere yoono a'da ma insili.
- 50 Mana 'bangnga ma kadu tanno ari'ba oono no,
 mosso ka sere tiya maco ka tiya.
- 51 Magalinggo a türü ma niisö tanno oono,
 maparsaana kadu na 'dinigi oona neene
 coo'do no
 maga'da tumma neene ka nanggeedi no.
- 52 Muurugu naguugaara keere ka tauugaara
 tanno eene,
 mara ka ta'diniga kadu na iicolo ka
 nanggeedi no ko'do.
- 53 Manangnga na iire kagu eege no ka tüüsü
 mara ka tuuru kadu na üüsü no ka tino ana
 iisine 'döngngönyö.
- 54 Oogo mafa ka tumma tanno oono ka tadirina
 a kafaafa ma angnga no,
 oogo mandöö'dö takinyigi tasaga yoono Is-
 rayil,
 magiigi 'bangnga miini.
- 55 Afa moonoo ka tadirina Abrahiim nja kadaada
 miini,
 a'da ara oogo tafa kene ta'billi.”

⁵⁶ A Mariyom taganeene nja Alisabet a nagatereene kiidoona massa ndapadaga co 'di kita oono.

Teenedene na Yühanna tatambeese

⁵⁷ Ka uuru ma teene tanno Alisabet ka ndö'dönja oono ya, mikiri ka tageene 'bii'bala.

⁵⁸ A siliga moonoo nja kadu tanno akete kono no taföönyö a'da Uugaara ala 'bangnga miini ma dhabbu mo, kikiri ka öö'dö kadhodho nja oono.

⁵⁹ A Alisabet tiyyü füngngö iidümmü afünü iidoona ya, a kadu tö'dö ma tara 'bii'bala kanangnga eere ma pupa tiya iini iini a'da Sakariya. ⁶⁰ Mikiri nüimö ka anu miki a'da, "Ara tana eere a'da Yühanna."

⁶¹ A kadu tiki oono, "Taalo ömö'di ka siliga tiya üüdü ana eere nggeege." ⁶² İkiri kadu ka tage'de pupa ma 'bii'bala kindini i'i, "Ara o'o tanangnga eere a 'bii'bala a'da mada?"

⁶³ Yungngo a Sakariya ka tarangnga maraayo, ikiri eere kide a'da Yühanna, a kadu tadhere nye'd'de kungngo. ⁶⁴ A Sakariya tadhe ko'do atinggildhe ka onngo'do alneege ana tumma anangnga ta'diila a Masala. ⁶⁵ A kadu nye'd'de kungngo tasini ko'do a ri'ba tümmü eege. A tumma no tadhala ku'bu a kadu tema iini ka naanya ma Yahüüdiya ka oona 'do. ⁶⁶ A kadu na föönyö tumma no tadhere ka indineene, "'Bii'bala ya 'dee ara ta minna?" Kudumma a türü tanno Masala kungngo iini ka oona.

Sakariya amana ta'diila a Masala

⁶⁷ A Koronggore ya Insili ya tadigi ka pupa tiya Sakariya ka oona eema ta'diila a Masala iki,

- 68 “Aaga nangnga ta'diila Uugaara, Masala ma
Israyil,
kudumma oono ka öö'dö ka toolona kadu
noono.
- 69 Magürünü tatoonona ya idhindhä ya kaja
ndama 'bügööri tiya tasaga tiya oono
Dawud.
- 70 Afa moonoo ka tageema a nagonggo'do ma
nagane'bi tanno oono na insili no 'billi,
- 71 mara toolona angnga ka diidi ma angnga,
nja tanno akirimä angnga no nye'd'de
kungngo.
- 72 Mara tala 'bangnga a kafaafa ma angnga,
magüigi tumma noono ka tami'daana na
insili no,
- 73 tumma noono ka tami'daana nja pupa tiya aja
Abrahiim no,
- 74 a'da ara oogo toolona angnga ka diidi ma
angnga,
amang kaja tafa tari'ba, angnga tagümmü
oogo a nanggeedi dhorro.
- 75 A angnga taga kadu tanno a'diila kinsili ka
nanggeedi kidha moonoo,
a naganuuru ma tefe ka 'dä tanno aja
nye'd'de kungngo.
- 76 O'o 'bii'bala, ara o'o ta ne'bi tiya Masala
tammo ko'do mo,
na o'o tooso ka Uugaara kidha na o'o co
tindinaana fiini iini ku'bu,
- 77 na o'o talaana kadu noono amang kene tussu
fiini ma toolonadene,
ma ta'duga tatoroko eene ka oona,
- 78 Masala maaja mana 'bangnga mana muuyu,

mara ta'dara töyeene ma toolonadene ma takara kaja ka oona ndama fiini ma ndanaaya.

⁷⁹ Öyeene ada ka kadu tanno emmi ka talüllü nja koronggore ma inde, ara ka talaala angnga ka fiini tiya a'diila ya.”

⁸⁰ A 'bii'bala taginggiridene ka tuu'da nja koronggore, ada kananaga co dhiile assa ka ndadele oona Israyil.

2

Teenedene na Yasu (Matta 1.18–25)

¹ Ka nagürünü tanno miini no kagöö'dö tumma ndama uugaara tiya dhabbu ya ma Rööma ya, Akustus Kayisar, a'da a kadu tinidene ka naanya ma Rööma koona nye'd'de kungngo. ² Tineene na dhidha no eege kamiini, ka ürünü tiya Kariniyus kada uugaara ma Süüriya ya. ³ A kadu tikiri ka tunggeene kaco naanya tanno eene, ma co takiri nagereene neene ku'bu.

⁴ İkiri Yüüsif ka tunggeene ndama anya ma Nasira ka Jaliil matra co Beetlaham ka Yahüüdiya anya ma Dawud ya siliga tiya iini ya.

⁵ Miini kara co takiri nagereene neene ku'bu i'i nja 'bala tammo iini Mariyom, a'da magüröönö.

⁶ Kene ka ndö'dö ka Beetlaham ya, İkiri teene ka öö'dö ka Mariyom. ⁷ Mikiri ka tageene 'bii'bala ma dhidha kada miide, maküdhü i'i ka oona ma'düürü i'i ka ma ma kuri ma leefo, a 'buugu ma füngngö ka titaalo ka la ma kafala.

Katasaana nja kadhangga

⁸ Ka lodho tiya miini ya katasaana kinggide kaguri ana eema ma eriidö, kalagalanjaana kide ooso kungngo. ⁹ İkiri tadhangga ma Masala ka tatele oona eene a türü na Uugaara ta'dara kene ka oona a ri'ba tümümü eege dhindho. ¹⁰ İkiri tadhangga ka tiki eene, “Aaga fa tari'ba kudumma eede nö'dö a'a a tumma aaga kïdhindhï ma tanangnga kadu ka tadhodho nye'd'de kungngo. ¹¹ Ka uuru tanno ageenenja Tatoonona yaada, ka anya tammo Dawud, Almasiïhi ya Uugaara ya. ¹² Ara aaga tussu a'da tumma neede ka dhorro ara aaga taluna 'bii'bala ka taküdhü oona afüngngö ka ma ma kuri ma leefo.”

¹³ Kadhimi ka kadhangga ka tatele oona kadhabbu, anno tö'dö ku'bu ndama a 'dotombo'do küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do.

¹⁴ “Aaga nangnga tidhindhï a Masala ka 'dotombo'do, a ta'diila ka 'büdhülü nja kadu tanno oona ka'diila nja eene no.”

¹⁵ Ka kadhangga ka ndanyalagaago kene ka oona kaco a 'dotombo'do ya, kadirinaana tumma eene ka oona kiki, “Kico aago Beetlaham tassa ka tumma tanno a Masala ka tirina angnga no.”

¹⁶ Kikiri kico areere kaduna Mariyom nja Yüüsif nja 'bii'bala kafüngngö ka ma ma kuri ma leefo. ¹⁷ Kene ka ndadinö ka 'bii'bala ya, kikiri ka tagadünügü eene afa ma tiya tadhangga ka tagadünnü ma 'bii'bala tiya kungngo. ¹⁸ A kadu na föönyö tumma no, tadhere ka eema tiya katasaana kadeema ya. ¹⁹ A Mariyom

taafa ka tumma tanno nye'd'de mümmü oono madinigöögö miini dhorro. ²⁰ A katasaana tafada küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do ka eema tiya eene ka tadinö kide kataföönyö ka kadhangga kada tirina eene ya.

Tanangnga eere a Yasu

²¹ Ka füngngö tiya 'bii'bala ka ndö'dö iidümmü afünü iidoona ya, keedhe 'bii'bala kanangnga eere iini a'da Yasu afa ma tiya tadhangga ka tanangnga iini a'da müfürü Mariyom tagüröönö ana i'i.

Kö'dö a Yasu ka la ma Masala

²² Ka uuru ma tagala oona tiya eene ka ndö'dö afa ma seriye tiya Müüsa ka tiki, kikirí ka 'duga Yasu kaco Örsaliim iini ma co ndümmünü i'i a Masala. ²³ Seriye ya Masala ya kirinja ka sorne ya iki a'da, “Aka mara teene 'bii'bala ya dhidha kada miide, ümmününja a Masala.”* ²⁴ Kene kara tirri 'bii'bala ya, köö'dö ana alambo eera afa ma seriye ma Masala ka tiki.†

²⁵ Ömö'di inggide aga kannu ka Örsaliim ana eere a'da Samaan, ümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro a Koronggore ya Insili ya yunggo iini ka oona indhigí toolonadene na Israyil. ²⁶ A Koronggore ya Insili ya tiki iini, “Taalo o'o nara teyi a'da taalo o'o nadinö ka Almasihi tiya Uugaara ya.” ²⁷ A Koronggore tüügü Samaan ko'do, öö'dö ka la ma Masala. Kikirí ka öö'dö ana Yasu ma tara tüüní ada taanyara iini afa ma tiya seriye ka tiraana ka sorne ya kunggo. ²⁸ İkirí

* **2:23** 2.23 Tö'dö kürö 13.2,12 † **2:24** 2.24 Lawiin 12.8

Samaan ka tabamba i'i ana iisine anangnga ta'diila a Masala iki,

²⁹ “Ka Uugaara, nafa o'o ka tumma tanno üüdü afa müüdü ka takiki kungngo, sa apa ka tasaga tiya üüdü eyi ta'diila kungngo.

³⁰ Asa a'a tadinö ka toolona tanno üüdü ana ööye tiya eede,

³¹ yüüdü ka takindinaana ku'bu ka kadu kidha nye'd'de ya,

³² töyeene ma talaana kajeene

ma tanangnga türü a kadu tanno üüdü Israyil.”

³³ A Yüüsif nja Mariyom tadhère ka eema tiya Samaan ka tagadünnü ma Yasu ya. ³⁴ İkirî Samaan ka anangnga baraka eene ka oona iki a nïimö tammo iini Mariyom, “Bii'bala ma Masala mö'dö ana i'i ma kadu töccö kara taama, anno toolonadene ka Israyil, Masala mala eene meene ka talinggo i'i, ³⁵ ara tadhère ünggü meene ka nanggeedi mo kürö. Afa kulu'ba mana kuri ma tadhère eedi yüüdü.”

³⁶ Aka minggide maka ne'bi, mana eere a'da Hanna 'badaada ma Fanwiil ya, siliga ma Ashiir ya. Manda dharu, maka aneene nja nyuri tiya oono a nagürüünü ka iidümmü kafünü eera, ³⁷ magu'du nagürüünü kukumu kadu ka egüisö kafünü egüisö. Ma'danaga co la ma Masala mümmü oogo ana eedi dhorro mümmü tenege mafara kono osooso nja naganuuru kungngo. ³⁸ Mö'dö ka uuru tanno miini no mafünügü Masala ko'do madageema tumma a 'bii'bala

nja kadu tanno indhigi Masala a'da moolona Örsaliim mo.

Tapadaga co Nasira

³⁹ A kene ka ndafara eema nye'd'de afa ma tiya sorne ma Masala ka tiki ya, kikiiri ka tafada kaco Jaliil ka anya tammo eene ka Nasira. ⁴⁰ A Yasu taginggiridene ana türü adigine a ta'dara a ta'diila ma Masala.

Yasu ungnego ka la ma Masala

⁴¹ A niimö ma Yasu nja pupa tiya iini tunggeene kaco Örsaliim, ka Taanyara ma tada'da ka eriidö turi kungngo a nagürüünü.‡ ⁴² Ka nagürüünü tanno Yasu ka ndö'dö kada'baaga kafünü eera ya, kikiiri ka sirigö co Örsaliim ka taanyara afa ma tiya eene ka tüüni a nagürüünü ya kungngo. ⁴³ Ka taanyara ka nco a kürö kikiiri ka tafada, a Yasu toorogo ütü ka Örsaliim a'da taalo Yüüsif ussu nja Mariyom. ⁴⁴ Eege kiki kide a'da i'i ungnego ka kadu ka teene, katagungeene uuru in'dili kikiiri ka tawwa i'i ka kadu ka teene eege nja kadu tanno ussu i'i no. ⁴⁵ Kitaalo kaduna i'i, kikiiri ka tafada kaco Örsaliim tawwa i'i. ⁴⁶ Katiiimö fungngö iidoona kassa ka tuna i'i ka la ma Masala emmi nja katalaana ma seriye atoodo ka tumma tanno eene indini eege. ⁴⁷ A kadu na toodo kini no nye'd'de kungngo tadhere ka tussu eema tanno iini nja tapadaga tumma eene. ⁴⁸ Aga Mariyom nja Yüüsif ka ndasala i'i, kuurugu oona ku'bu a niimö tiki iini, "Bii'bala eede minna agu o'o natagüüni ana ungnego kungngo? A'a nja

‡ 2:41 2.41 Tö'dö kürö 12.1-27

pupa tiya üüdü kadhügürü ungnge ma tawwa 'buugu ma o'o 'do."

⁴⁹ İkirı ka tiki eene, "Kawwa aaga 'buugu ma a'a amana? Taalo aaga kussu a'da ara a'a tanna ka 'dİ tiya Pupa tiya eede?" ⁵⁰ Eege taalo kassumunaana ka tumma tanno iini ka teemaga co eene no.

⁵¹ A Yasu tunggeene nja eene kaco Nasira taalo asilli tumma neene, a nİimö tagümmü tumma na miini no ka eedi mafa kide. ⁵² A Yasu taginggiridene ka tuu'da nja ta'dara ka Masala kidha nja kadu.

3

*Talaana na Yühanna ya tatambeese ya
(Matta 3.1-12; Murkus 1.1-8; Yühanna 1.19-28)*

¹ Ka Uugaara Tibaariyos Kayisar ka ndagu'du nagürüünü kada'baaga ana awwa ka tauugaara tanno iini ya, aga uugaara Bilatus Albunti ka Yahüüdiya, a Hirüdüs taga uugaara ma Jaliil, a'da aga uugaara örre yiini Filibüs ka Itooriya nja Tarkunitis, Lisanios taga uugaara ma Abilina.

² Ka naguuru tanno Hanan nja Kiyaafa kada naguugaara ma ka'boge ma la ma Masala, ka naguuru tanno miini no ka köö'dönja tumma na Masala a Yühanna 'bii'bala ya Sakariya a'da ungnge ka dhİİle. ³ İkirı ka co a naanya tanno akete ka Ürdün no ümmünü kadu a'da köö'dö tambeesedene amang kene taadha ka tatoroko.

⁴ Afa ma ne'bi Asaiya ka takiri ka sorne, "Kafara takeere ka dhİİle, Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,

ka tadhidho.

⁵ A nagoolo tadigine nye'd'de, a na'dikinya nja nakürünggürü tadhigiga ku'bu a nafiiñi nabuko'dolengge no tadhidho a narukuteene tak'i'dinja ku'bu.

⁶ A kadu nye'd'de tiji toolonadene na Masala.”*

⁷ A Yühanna tiki a kadu tanno öö'dö ka tambeese kini no, “Aaga na laala ma nööni no, mada agalaana aaga, aaga tiisö a tagoroo'bo tanno unggunu tö'dö no? ⁸ Aaga üüni eema ya a'diila ya amang kada tussu adene a'da kaadha aaga ka tatoroko, aaga tafa teema ka nanggeyi tanno ada a'da Abrahiim ya pupa tiya ada, ikiri a'a ka tiki aaga, Masala mana türü mata'bele nüügisi no manangnga eege kada laala tiya Abrahiim. ⁹ A 'bitingngö asa kafa tananja ka 'bereere ma fa, fa ya taalo eene iye ka'diila ya ara ta tendhe apügünja ka issi.”

¹⁰ A kadu tindini i'i kiki, “Ara ungngo tönynyö 'bitingngö?”

¹¹ İkiri Yühanna ka tapadaga tumma eene iki, “Ömö'di ya ana en'di eera ya, agona a tiya a ten'di ka titaalo kini ya, a ömö'di ya kuri ka tanna kini ya, osso kide nja ömö'di tiya 'döngngönyö ya.”

¹² A kadu na ama tulu'ba no tö'dö kini ma tambeese eege kindini i'i kiki, “Ka Tatalaana, ara ungngo tönynyö 'bitingngö?”

¹³ İki eene, “Aaga fa tama tulu'ba ka kadu adhabbu ada yaada ka asaasa kene ya.”

¹⁴ A nasigira tindini i'i, “Ara ungngo tönynyö?”

---

* 3:6 3.6 Asaiya 40.3-5

Iki eene, “Aaga fa tarumuru eema ka kadu a rüsü aaga fa түммү kadu a korokoro. Aaga amma ka tiya a naguugaara tanno ada kamana aaga ya.”

¹⁵ Kadu 'do kakindhigī Almasihi kindini ajeene ma Yühanna kiki, “Almasihi yungngo?”

¹⁶ İkirī Yühanna ka tiki eene, “Ara a'a tambeese aaga a 'büidi, lakiini ömö'di inggide ara tö'dö ana türü adagi'bi a'a, taalo a'a nara tambaanya tinggili meena ma egüide tiya iini, i'i yungngo ara tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya nja issi. ¹⁷ Si'diga ma ungnngo iini ka nıisö miini kara tuunu migile ka 'deeli uurugu co 'boode ara kafü issi na taalo kara teyi no ka koforo.”

¹⁸ A Yühanna tageema tumma na 'diila no nja kadu ma eema dhabbu a'da kaadha ka nafiini tanno eene no. ¹⁹ A Yühanna tageema nja Hirüdüs ya uugaara ya, kudumma iini ka'duga aka ma örre tiya iini Filibüs mana eere a'da Herüdiya atagalinggo eema ya toroko ya dhabbu. ²⁰ A Hirüdüs tagusu tatoroko ka tanno illi no niini ka түммү Yühanna ungu ka pabuusu.

Tambeesedene na Yasu
(*Matta 3.13–17; Murkus 1.9–11*)

²¹ A kadu tagambeesedene nye'd'de kungngo, a Yasu tagambeesedene tekere, a kini ka ndeema nja Masala ya, a 'dotombo'do tatanfa'da. ²² A Koronggore ya Insili ya tidhi kini ka oona kafeene nja ndalambo. A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, “O'o na 'Bii'bala yeede ka asaasa i'i dhorro ya, ka'diila oona eede ma o'o.”

Kadaada ma Yasu
(Matta 1.1–17)

²³ Ka nagürüünü tanno Yasu ka ndö'dö kukumu ömö'di kaco iisine ikiri ka tümmü linggo niini a kadu tiki kide a'da 'bii'bala ya Yüüsif,

'bii'bala ya Aali, ²⁴ 'bii'bala ya Matasat,

'bii'bala ya Lawi, 'bii'bala ya Maliki,

'bii'bala ya Yanna, 'bii'bala ya Yüüsif,

²⁵ 'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Amus,

'bii'bala ya Nahüm, 'bii'bala ya Hasili,

'bii'bala ya Najayi, ²⁶ 'bii'bala ya Mat,

'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Shamii,

'bii'bala ya Yüüsif, 'bii'bala ya Yahüüsa,

²⁷ 'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Riisa,

'bii'bala ya Zarbabil, 'bii'bala ya Shaltii,

'bii'bala ya Niiri, ²⁸ 'bii'bala ya Maliki,

'bii'bala ya Adi, 'bii'bala ya Küsam,

'bii'bala ya Elmidaam, 'bii'bala ya İira,

²⁹ 'bii'bala ya Yashu, 'bii'bala ya Aliyaser,

'bii'bala ya Yüriim, 'bii'bala ya Matasat,

'bii'bala ya Lawi, ³⁰ 'bii'bala ya Shamön,

'bii'bala ya Yahüüsa, 'bii'bala ya Yüüsif,

'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Aliyakiim,

³¹ 'bii'bala ya Maliya, 'bii'bala ya Minan,

'bii'bala ya Matasa, 'bii'bala ya Nasaan,

'bii'bala ya Dawud, ³² 'bii'bala ya Yessi,

'bii'bala ya Obiid, 'bii'bala ya Büwas,

'bii'bala ya Salmöön, 'bii'bala ya Nahashön,

³³ 'bii'bala ya Aminadab, 'bii'bala ya Admi,

'bii'bala ya Arni,

'bii'bala ya Hasrüün, 'bii'bala ya Fares,

'bii'bala ya Yahüüsa, ³⁴ 'bii'bala ya Yaguub,

'bii'bala ya Ishak, 'bii'bala ya Abrahiim,
 'bii'bala ya Tareh, 'bii'bala ya Nahür,
³⁵ 'bii'bala ya Sürüüj, 'bii'bala ya Raw,
 'bii'bala ya Falij, 'bii'bala ya Abir,
 'bii'bala ya Shaleh, ³⁶ 'bii'bala ya Ginan,
 'bii'bala ya Arfakshaad, 'bii'bala ya Sam,
 'bii'bala ya Nööh, 'bii'bala ya Lamak,
³⁷ 'bii'bala ya Mütüsaleh, 'bii'bala ya Akanuk,
 'bii'bala ya Yard, 'bii'bala ya Mahaliil,
 'bii'bala ya Ginan, ³⁸ 'bii'bala ya Anush,
 'bii'bala ya Shiit, 'bii'bala ya Adam,
 'bii'bala ma Masala.

4

Ta'b'badene na Yasu *(Matta 4.1-11; Murkus 1.12-13)*

¹ A Yasu tafada ka Ri ma Ürdün a Koronggore ya Insili ya tadigi kini ka oona, a Koronggore tükü i'i ko'do aaco dhüüli. ² Adaganna ka dhüüli a füngngö ukumu kadu keera, Ebliisi ka ta'b'ba i'i itaalo aagu näämöö, kini ka ndatäämöö füngngö ya miini ya, ikiri iire ka täämmü i'i.

³ İkirı Ebliisi ka tiki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, iki a mäsi tammo ma tem'bele kada miteene."

⁴ A Yasu tiki iini a'da, "İki sorne a'da, 'Taalo miteene oogo ma ungnö ömöö'di keefe ka 'di iini ungnö oogo.'*"

⁵ A Ebliisi tunggu i'i co anya tammo adhonggoro mo ko'd'do aala i'i ka eema ma tauugaara ma 'büdhülü nye'd'de. ⁶ İki iini, "Ara a'a

* **4:4** 4.4 Seriyee ya eera ya 8.3

tanangnga eema ya o'o nye'd'de kungngo a türü miini, kudumma iini ka ananja a'a nara tanangnga ömö'di tiya eede ka asaasa i'i ya. ⁷ Küdü kara tüürü ku'bu namma kede ana eedi ya, ara eema ya ta tiya üüdü nye'd'de kungngo.”

⁸ A Yasu tiki iini a'da, “Sorne iki a'da, ‘Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono ungodho oogo.’†”

⁹ İkirî Ebliisi ka 'duga i'i aaco Örsaliim iini, ungu i'i co 'dasala ma la ma Masala ko'do assa ka tiki iini, “Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, pügü eyi yüüdü caa'bu ndama kita. ¹⁰ Kudumma sorne ka tiki a'da, ‘Ara Masala tiki a kadhangga ta noono köö'dö tafa küdü.

¹¹ Kara taada o'o ana iisine tanno eene amang ka misî tafa tirîni o'o ka awwa.’‡”

¹² A Yasu tiki iini, “İki sorne a'da, ‘Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.’§”

¹³ Ka Ebliisi ka ndafara ta'b'baana niini in'dili ya ikirî ka tinyi i'i ku'bu tikinggi.

*Yasu atta linggo niini ka Jaliil
(Matta 4.12-17; Murkus 1.14-15)*

¹⁴ A Yasu tafada a türü ma Koronggore aaco Jaliil a tumma niini tussu adene ka naanya ka oona nye'd'de kungngo. ¹⁵ A tagalaana kadu ka naala ma talaana tanno eene, a kadu nye'd'de takindhigi i'i ko'do.

*Kadu ma Naasira kanu ka Yasu
(Matta 13.53-58; Murkus 6.1-6)*

---

† **4:8** 4.8 Serîye ya eera ya 6.13 ‡ **4:11** 4.11 Tüüsü ma nakaaru 91.11-12 § **4:12** 4.12 Serîye ya eera ya 6.16

16 İkirî Yasu ka co Nasira kita iini ka tasere kide ya, aaco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi afa ma tiya iini katadaada ya kungngo, İkirî ka fiki'dö ma tîiri tumma ka sorne. 17 Kanangnga sorne ma ne'bi Asaiya iini, İkirî ka tafa'da sorne aluna 'buugu ya iki a'da,

18 “Koronggore ya Uugaara ungnö eede ka oona, kudumma oono ka kürünü a'a nöödö teemaga tumma na'diila no co a kadu tanno asanggeema no.

Nuurugu kadu na ka pabuusu no kürö, nafa'da kisinsoro ka İiye, napa ka kadu tanno anna ka tadasaga no.

19 Nadirina tumma a kadu ma ürünü tiya Uugaara ka ndö'dö toolona kadu noono.”

20 İkirî ka tapudaana sorne ka oona, ümmünü ömödî tiya afa ka la ma talaana ya, ara ka temmi, a kadu na ka la ma talaana no nye'd'de kungngo takîri İiye iini ka oona. 21 İkirî ka tiki eene, “Tumma naada kataföonyö 'bitingngö no, kagalinggo adene ka uuru tanno.”

22 A kadu tafünügü i'i ko'do nye'd'de kadhere ka tumma türü tanno ö'dö kürö ndama nîinö tanno iini no, keema kiki a'da, “Taalo 'bii'bala ya Yüüsif ya miini sa?”

23 İkirî Yasu ka tiki eene, “Nussu a'a a'da ara aaga teema ka tumma no kede ko'do a'da, ‘Ka Digtöörö, oolona eyi ya üüdü.’ Alinggo eema yüüdü ka tagalinggo ka Kafarnahööm ya ka anya tammo üüdü kita.”

24 İkirî ka tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, taalo ne'bi ara tasaasadene

ka anya tammo iini. ²⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kaganna iiya ma nagüüme ka Israyil ka ürüünü tiya ne'bi İliya kadhabbu a'da kakarumeene tombo'do kagu'du nagürüünü ki-idoona a nagatereene ka iidümmü kafünü ungodho, iire tümmü anya ka oona nye'd'de kungngo. ²⁶ A Masala taalo magürünü İliya ka aka tökömö ma ungodho kungngo, illi aka ma küüme ka anya ma Sarfa ka Saiyda. ²⁷ A nakünggü'dö taganna ka Israyil kadhabbu ka ürüünü tiya ne'bi Eliasa, taalo oolonadene ungodho kungngo, illi Numan ya ma Süüriya ya."

²⁸ A tagoroo'bo tümmü kadu no kanna ka la ma talaana no nye'd'de kungngo kene kataföönyö tumma no. ²⁹ Kikiri ka fiki'dö kuurugu i'i kürö ndama anya kaco nsorondho ma anya tammo oono ka tarü'bününja kide mo matra tagürünügü i'i caa'bu. ³⁰ Lakiini i'i aalugu kene ka söödö ungeene.

*Ömö'di ma koronggore tiya toroko ya
(Murkus 1.21-28)*

³¹ A Yasu ta'barda aaco Kafarnahööm ka Jaliil, alaana kadu ka uuru ma Sa'bidi. ³² A kadu tadhere ka talaana tanno niini kudumma iini ka teema a türü. ³³ Ömö'di inggide ka la ma talaana a koronggore ma na'bu tiya toroko ya ungnogo iini ka oona aadhiya ko'd'do iki, ³⁴ "Ka Yasu ma Nasira, nasaasa o'o minna kidi ka oona? Nö'dö o'o ma taama ungnogo? Nussu a'a a'da o'o na mada. O'o na ömö'di tiya Masala ya Insili ya!"

³⁵ İkiri Yasu ka kirnaana kini iki iini, "Ki'döönö! Aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona!"

Īkīrī na'bu ka tara'baga i'i co ka kadu ka söödö öö'dö kürö, ömö'di taalo ili oona.

³⁶ A kadu tadhere kindini ajeene kiki a'da, "Tumma öjö eege kungno, kudumma iini ka teema nja nagoronggore tanno oroko no a türü kicci a kürö." ³⁷ A eere ya Yasu tanyala ku'bu ka na'buugu ka oona nye'd'de kungno.

Yasu oolona kadu kadhabbu
(Matta 8.14-17; Murkus 1.29-34)

³⁸ A Yasu tö'dö kürö ndama la ma talaana aaco 'di kita Samaan a'da maagu 'bürüdü 'berki miini, kīkīrī ka tageema nja iini a'da oolona oogo.

³⁹ Īkīrī ka co iti kono ka oona asanna ka 'bürüdü marooro ka'diila mafiki'dö müüni ada kuri eene.

⁴⁰ A 'buugu ka ndataamu ya, Īkīrī kadu köö'dö a kadu tanno amaara no kadhoonyo a Yasu, tīkīrī ka tūmmünü iisine kene ka oona kanggondho oolona eege. ⁴¹ A nagana'bu ticci a kürö ka kadu ka oona dhabbu kiidhe keema kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala!" Agirnaana kene taalo afa kene keema, kudumma eene ka tussu a'da i'i ya Almasihi.

Yasu alaana ka la ma talaana
(Murkus 1.35-39)

⁴² Ka taka ka ndaadha Īkīrī Yasu ka öö'dö kürö aaco 'buugu tiya kadu ka titaalo kide ya, a kadu tagawwa 'buugu miini, kīkīrī kaluna i'i kūmmünü i'i ku'bu ii'di tunggeene inyi eege ku'bu. ⁴³ Īkīrī ka tiki eene, "A'a nasaasa teema ka tumma ma tauugaara ma Masala na 'diila no, naco ka kadu ka naanya töccö afe'de, kudumma eede nagürünüdene a'da naco teema tumma no."

44 A Yasu tagalaana kadu ka naala ma talaana ka Yahüüdiya nye'd'de kungngo.

5

*Yasu ümmünü kadalaadene na dhidha no
(Matta 4.18–22; Murkus 1.16–20)*

¹ Uuru miini kinggide ka Yasu ka ta'dingnge ka tinggini ma to ma Genisaret, a kadu tarügü kini ka oona ma taföönyö tumma ma Masala. ² İkirî Yasu ka tasala namürkabü keera ka tinggini ma to, a kadu na ümmü kilöögö no tö'dö ko'do ndama eene kagunu nasa'baka. ³ İkirî Yasu ka sirö mürkabü ma Samaan iki iini, “Sigi keere ka 'dukundaala ka oona.” İkirî ka temmi ka mürkabü alaana kadu.

⁴ Kini ka ndatüimö tumma niini ya, İkirî ka tiki a Samaan, “Aaga sigi co söödö aaga tara'baga nasa'baka naada co 'büidi aaga tümmü kilöögö.”

⁵ İkirî Samaan ka tiki a Yasu, “Ka Tatalaana, kadhügürü unngo ooso in'dili, unngo taalo kaduna nümö, lakiini kudumma üüdü ka tiki ara unngo tara'baga co.”

⁶ Kikirî ka tara'baga nasa'baka co 'büidi kümmü kilöögö kadhabbu, a nasa'baka tadigine ka kete ka töörese. ⁷ Kaalaga iisine a köje tanno ka mürkabü tökömö no a'da köö'dö takinyi eene, yungngo eene köö'dö kadigi namürka'bü ateera meene ka ndakete ka töö'di. ⁸ Ka Samaan Bütrüs ka tassa ka tumma tanno ya, İkirî ka tüürü ku'bu ka Yasu kidha ana küüge iki iini, “Tatalaana, sigi co kanna kide ka oona, a'a na ömö'di tiya atoroko ya.”

⁹ A Samaan tadhere nja köje nye'd'de kudumma dhabbu ma kilöögö tanno eene ka tümööno. ¹⁰ A Yaguub nja Yühanna, laala ya Za'bedi na linggo nja iini no tadhere afe'de, ikiri Yasu ka tiki a Samaan, “Fa tari'ba ndama uuru tanno ara a'a tanangnga o'o ka kinne kadu ka ööye ma kilöögö.”

¹¹ Kene ka ndafada a namürkabü kaco a tinggini ma to ya, kikiiri ka arooro ka'bilnaana eema ku'bu in'dili kungngo kara ka tuurna i'i keere.

*Yasu oolona ömö'di ma kutukunya
(Matta 8.1-4; Murkus 1.40-45)*

¹² A Yasu taganna ka anya tökömö, ömö'di inggide ana kutukunya ka oona, ikiri ka tasala Yasu, üürü kini kidha adho üüdü ku'bu iki iini, “Ka Tatalaana, üürü küdü kara tasaasa ara o'o taagala maara eede ka oona.”

¹³ İkiri Yasu ka kilina nüsö aa'ba i'i ka oona iki, “Namma a'a sa a'diila ma.” A kutukunya tarooro ka titaalo. ¹⁴ İkiri Yasu ka tiki iini, “Fa tadirina ömö'di töccö 'do, lakiini kolo naco tala oona a ta'boge naco tirri oona nüüdü afa ma tiya Müüsa ka tirina ya ma taagala oona nüüdü amang kene tussu iini.”*

¹⁵ A tumma na Yasu tanyala ka na'buugu ka oona in'dili kungngo, a kadu tö'dö kini kadhabbu meene ka föönyö tumma niini koolonadene ka maara tammo eene. ¹⁶ Lakiini i'i ungenee agedhe eyi yiini ma teema nja Masala.

---

* **5:14** 5.14 Laawi 14.1-32

Yasu oolona mügüre
(*Matta 9.1–8; Murkus 2.1–12*)

¹⁷ Uuru öccö kinggide iini ka tagalaana kadu a'da naFariisi nja katalaana ma seriye tiya Müüsa kungngo kemmi, kö'dö ndama naanya ma Jaliil nja Yahüüdiya nja Örsaliim, a türü na Masala kungngo a Yasu miini ka toolona kadu ka maara. ¹⁸ A kadu tö'dö a mügüre ka sekede kadagawwa fiini ma tunggu i'i co 'bügööri ma tanangnga i'i ka Yasu kidha. ¹⁹ A kene ka titaalo kaduna fiini kudumma kadu ka tadhabbu ya, kikiri ka sirö 'dasala kafa'da ööye kunggu i'i caa'bu a sekede tiya iini ka kadu ka söödö ka Yasu kidha.

²⁰ Ka Yasu ka tasala tamma ana eedi neene dhorro no ikiri ka tiki a mügüre, "Ka ömö'di, noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü."

²¹ Kikiri katalaana ma seriye nja naFariisi ka tindini ajeene kiki a'da, "Ömö'di öjö i'i yungngo eela Masala unngngo? Taalo ömö'di ma toolona tatoroko illi Masala unngodho oogo!"

²² A Yasu tussu tumma neene ka nanggeedi no, iki eene, "Tumma minna eege kungngo ada ka nanggeedi? ²³ Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a'da, 'Tatoroko nüüdü koolonadene,' alla tiki a'da, 'Fiki'dö nunggeene'?" ²⁴ Amang kada tussu a'da türü kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü ma tama tatoroko ka kadu ka oona." İkiri ka tiki a mügüre, "A'a niki o'o fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di kita üüdü."

²⁵ Arooro ka fiki'dö kene kidha a'duga sekede yiini ka tafüngngö kide ya, aco 'di kita iini afünügü Masala ko'do. ²⁶ A kadu nye'd'de

tadhre kafünügü Masala ko'do, a ri'ba tümmü eege kiki, “Kadinö ungnö ka eema keefe ka uuru tanno.”

*Yasu ümmünü Lawi
(Matta 9.9–13; Murkus 2.13–17)*

²⁷ Ndama kannä a Yasu tunggeene, asala ömö'di ya ama tulu'ba ka kadu ya, ana eere a'da Lawi, emmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikiri ka tiki iini, “Uurna a'a keere.” ²⁸ İkiri ka arooro ka fiki'dö uurna i'i keere a'bilnaana eema yiini ku'bu nye'd'de kungngo.

²⁹ A Lawi tagüünä ada kuri a Yasu dhabbu ka 'di kita iini a kadu ma tulu'ba nja kadu töccö kinggide nja eene kadhabbu. ³⁰ A naFariisi nja katalaana ma seriye tanno eene teema nja kadalaadene tanno Yasu kiki, “Kagu aaga eema aaga tooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no amana?”

³¹ A Yasu tiki eene, “Taalo kadu na 'diila no kasaasa digtöörö illi kadu no amaara no. ³² Taalo a'a nö'dö tümmünü kadu na 'diila no nö'dö a'a tümmünü kadu na oroko no a'da kaadha ka tatoroko.”

*Tindineene ma tümmü tenege
(Matta 9.14–17; Murkus 2.18–22)*

³³ A kadu öccö tiki a Yasu, “Kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kümmü tenege kafara ka Masala turi, lakiini kadalaadene nüüdü kagu eema kooye.”

³⁴ A Yasu tiki eene, “Ara aaga tanangnga kadu na tatarna ka tümmü tenege ka uuru tanno miini no a'da tatarna inggide nja eene? ³⁵ Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene

ka söödö kara saga tümmü tenege ka uuru tanno miini no.”

³⁶ A Yasu tadirina tumma eene, “Taalo ömö'di ara töörese ten'di ma issi mo ar'da ka tammo illi mo kudumma a ten'di tammo issi mo mara tiriseene, a ten'di ma illi mo taalo mara co koonan ja tammo issi mo. ³⁷ A ömö'di taalo ara tuuru ngeeli na aleefe tedhe no ka 'belde tammo illi mo kudumma ngeeli tanno aleefe tedhe no, kara töörese 'belde, a ngeeli tuurunja co, a 'belde taga'dadene. ³⁸ Lakiini ara ngeeli na aleefe tedhe no tuurunja ka 'belde tammo issi mo. ³⁹ Taalo ömö'di asaasa tooye ngeeli na aleefe tedhe no a'da andakooye ngeeli na illi no assa ka tiki, 'Ngeeli na illi no ka'diila.’ ”

6

Tindineene ma uuru ma Sa'bidi (Matta 12.1-8; Murkus 2.23-28)

¹ A Yasu tagunggeene ka nasigeene nja kadalaadene tanno iini ka uuru ma Sa'bidi, a kadalaadene niini tikiri ka tuu'bu migile kuuyu kaguri. ² İkiri naFariisi öccö ka tindini eege iki eene, “Minna agu aaga, aaga tüüni eema ya taalo ya üünidene ka uuru ma Sa'bidi ya?”

³ Yungngo a Yasu ka tiki eene, “Taalo aaga ka kiiri tumma ka sorne ma Dawud ka tagüüni ka iire ka tümmü i'i nja kadu tanno iini? ⁴ A'da inynyo la ma Masala a'duga Miteene ma Masala, adaguri inya a kadu tanno iini, a'da taalo kadu nye'd'de kaguri illi ka'boge unggodho eege.” ⁵ A Yasu tiki eene, “'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i ya uugaara ma Sa'bidi.”

*Ömö'di ya eyi ka nüsö ya
(Matta 12.9–14; Murkus 3.1–6)*

⁶ Ka uuru ma Sa'bidi tökönö a Yasu kico la ma talaana alaana kadu a'da ömö'di inggide eyi ka nüsö ma kuri. ⁷ A katalaana ma seriye ma Masala nja naFariisi tadinaana i'i ko'do ma tassa kini ara toolona kadu ka uuru ma Sa'bidi amang kene taluna nümö ya toroko kini ma tummünü i'i a naguugaara. ⁸ Lakiini Yasu ussu tumma neene ka nanggeedi no, ikiri ka tiki a ömö'di tiya eyi ka nüsö ya, "Fiki'dö na'dingnge ka kadu kidha." Ikiri ömö'di ka fiki'dö a'dingnge kene ka söödö. ⁹ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga, ata'diila kaja kara tüüni eema ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi alla linggo ma eema tiya toroko ya? Toolona ömö'di eefe ka 'di alla taama i'i?" ¹⁰ Ikiri Yasu ka 'dünügü iye eene ko'do assa ka tiki a ömö'di tiya eyi ka nüsö ya, "Kilina nüsö nüüdü." Ikiri ka kilina nüsö niini karooro ka'diila. ¹¹ A naFariisi tadiginigo a tagoroo'bo kindini ajeene ma nümö tiya eene kara talinggo ana Yasu ya.

*Yasu esse kadafüni na ada'baaga kafünü eera
no
(Matta 10.1–4; Murkus 3.13–19)*

¹² Ka naguuru tanno miini no, asirigö Yasu co anya ko'do ma co tafara ka Masala, üpü ooso co in'dili miini kafara ka Masala. ¹³ Ka taka ka ndaadha ya, ikiri ka tagümmünü kadalaadene niini, agese kene kada'baaga kafünü eera, anangnga eere eene a'da kadafüni, ¹⁴ Samaan yiini ka anangnga eere iini afe'de a'da Bütrüs ya nja Andraws örre yiini, nja Yaguub nja Yühanna

nja Filibüs nja Bartülmaws, ¹⁵ nja Matta nja Tööma nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Samaan tiya eene katümmünü i'i a'da tatagu'daana ka eedi ya, ¹⁶ nja Yahüüsa 'bii'bala ya Yaguub nja Yahüüsa Askaryüüti ya kümmünü Yasu a nadiidi miini.

Yasu alaana afada oloona
(Matta 4.23–25)

¹⁷ İkirī Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya nja kadafiini tanno iini aco 'dolodho, a kadalaadene niini nja kadu kadhabbu tarügü kini ka oona, kö'dö ndama naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nja naanya ma Suur nja Saiyda ka tinggini ma to. ¹⁸ Kö'dö taföönyö tumma kini nja iini ka toolona eege ka maara, a kadu na ana nagana'bu ka oona no toolonadene. ¹⁹ A kadu nye'd'de tasaasa tümmü i'i ka oona ana iisine kudumma a türü ka takicci a kürö ndama iini ka oona koolona kadu nye'd'de kungngo.

Dhodhdho nja müürü
(Matta 5.1–12)

²⁰ Assa ka kadalaadene tanno iini ko'do iki, “A'diila oona kada aaga na eema ka titaalo ada no,

kudumma ada kaluna tauugaara ma Masala.

²¹ A'diila nja aaga aaga no iire kagu aaga 'bitingngö no,

kudumma ada kara saga tüüsü.

A'diila nja aaga aaga na afara 'bitingngö no, kudumma ada kara saga takijeene.

²² A'diila nja aaga a kadu kara takirimi aaga, kasoro aaga keela aaga,

kanu ka eere tiya eede afa niimö ya toroko
ya kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü.

²³ “Aaga adhodho aaga tasiili ka uuru tanno
miini no, kudumma eema unngo ada ka
'dotombo'do adhabbu kudumma kafaafa meene
ka kalinggo ana nagane'bi nggeege.

²⁴ Lakiini am'ba kada aaga na ma eema dhabbu
no
asa aaga taga'duga talingnge naada.

²⁵ Am'ba kada aaga na üüsü 'bitingngö no,
ara iire sa kagu aaga.

Am'ba kada aaga na kijeene 'bitingngö no,
ara aaga sa katamüürü, aaga tafara.

²⁶ Am'ba kada aaga na kadu ka tindhigi aaga
ko'do nye'd'de no,
kagüüni kafaafa ma aaga a nagane'bi tanna
korokoro no nggeege.

Tasaasa nadiidi
(Matta 5.38–48; 7.12)

²⁷ “Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga, aaga
na toodo ka tumma tanno, aaga asaasa nadiidi
naada, aaga ta'diila nja kadu tanno akirimi aaga
no. ²⁸ Aaga amana baraka a kadu tanno linggo
aaga no, aaga afara ka Masala ma kadu tanno
akirimi aaga no. ²⁹ Ka omö'di kabbü o'o ka
tangarama ya, nafele no iini. Üürü omö'di
a'duga ten'di müüdü ma 'doogo mo nafa ta'dükü
ten'di müüdü ma teene mo. ³⁰ A omö'di kara
tasaasa niimö küdü nanangnga iini, a omö'di
kara ta'duga niimö küdü ya fa ta'duga kini
afe'de. ³¹ Eema yaada ka asaasa kadu kadüüni
ana aaga ya, agüüni ana eege nggeege.

³² “Kada kara tasaasa kadu na asaasa aaga no 'dee, ta'diila naada eege küüye? Kadu na oroko no ka asaasa kadu na asaasa eege no afe'de. ³³ A kada kara talinggo ta'diila nja tanno alinggo ta'diila nja aaga no, ara aaga tö'dö keere aminna? Mündä kadu na oroko no küüni nggeege. ³⁴ A kada kara tamana eema a kadu a kömüsü a'da kassa ka tapadaga aaga 'dee, ara aaga tümmü minna kide? Mündä kadu na oroko no kamana eema a kadu a kömüsü, amang kene tapadaga eene. ³⁵ Lakiini aaga asaasa kadu na diidi aaga no, aaga ta'diila nja eene, aaga amana eema eene aaga tafa tam'birina kene. Nggeege ya, ara aaga taluna talingnge naada na dhabbu no, amang kada ta laala tiya Masala ma ko'do mo, kudumma oono mamana eema a kadu tanno taalo kamana ta'diila oono no nja tanno oroko no. ³⁶ Aaga ana 'bangnga ma kadu, afa ma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kaana 'bangnga kungngo.

*Fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona
(Matta 7.1–5)*

³⁷ “Aaga fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona, amang ka Masala tafa ta'bunu kada ka oona, aaga fa tümmü kadu amang ka Masala tafa tümmü aaga tekere, aaga eefi ada kadu amang ka Masala ta eefi kada. ³⁸ Aaga amana eema a kadu amang ka Masala tamana aaga, almiti madigine ko'd'do mo, ara aaga ta'duga ana iisine, almiti maada ka talaala eema a kadu kide mo, oogo mungngo a Masala kara talaala eema ada kide.”

³⁹ A Yasu tadirina tumma eene iki, “Ara soro tümmünü soro ka tino? Taalo kara ta'dinggö co

ööye ateera meene? ⁴⁰ Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yiini, kini ka ndussu eema 'do ya assa ka taköje nja iini.

⁴¹ “Minna agu o'o nadinö nde'de no ka örre tiya üüdü ka ööye no, ara o'o ka titaalo nadinö ndagee'di nüüdü ka ööye no amana? ⁴² Ara o'o tiki a örre yüüdü a'da, aayu na'duga 'bandiisi üdü ka ööye nya, ara o'o kafa ka 'bandiisi üdü ka ööye taalo nindineene. Ka 'baga, ungu ndagee'di kürö üdü ka ööye tikinggi, amang küdü tiji 'buugu ta'diila nassa ka tunggu 'bandiisi kürö ndama örre tiya üüdü ka ööye.

Fa nja iye miini

(Matta 7.16–20; 12.33–35)

⁴³ “Kudumma fa tiya a'diila ya taalo ateene iye na oroko no, fa ya toroko ya taalo ateene iye na a'diila no. ⁴⁴ Kussu kadu fa ana iye miini, taalo kadu karumu indiiye ka fa ma kira, kitaalo karumu ki'bim'bi ka ndhaarü. ⁴⁵ Ömö'di ya a'diila ya amanaga eema ya a'diila ya kürö ndama eedi tiya iini ya a'diila ya, a ömö'di ya toroko ya, eema ya toroko ticci a kürö ndama eedi tiya iini ya toroko ya, nüümö ya ka eedi ya i'i yunggo onngo'do ka tema iini.”

Katarü'böönö keera

(Matta 7.24–27)

⁴⁶ “Kümmünü aaga a'a a'da, 'Uugaara, Uugaara,' amana aaga sa kitaalo kalinggo a tumma tanno eede? ⁴⁷ Ömö'di ya ara tö'dö kede aföönyö tumma neede alinggo iini ya, ara a'a tiki aaga a'da afeene nja mada? ⁴⁸ Afeene nja ömö'di tiya arü'bü 'di a'dükü'dü atagii'dö atageese kadese

ka 'dokon'da assa ka tarü'bünü kide, ka faaya köö'dö akilaana ka 'dī, taalo akara tagi'dī i'i ka oona, kudumma iini ka tarü'bünja ka 'dokon'da. ⁴⁹ Lakiini ömō'dī ya föönyö tumma neede assa ka titaalo alinggo iini ya, afeene nja ömō'dī tiya arü'bü 'dī ka 'büdhülü ün'dügüngngö a'da taalo ageese kadese. İkirī faaya köö'dö agürü 'dī arooro ka 'dinggö areere türüdü miini ka toroko 'do."

7

Yasu oolona tasaga ya uugaara ma nasigira ma Rööma
(Matta 8.5-13)

¹ Ka Yasu ka ndatiimö tumma niini nye'd'de a kadu taföonyö ya, İkirī ka tunggeene aco Kafarnahööm. ² A ömō'dī ya alinggo ada uugaara ma nasigira tanno ukumu kadu ka iidümmü no, amaara akete ka teyi, uugaara ma nasigira tasaasa i'i dhorro. ³ İkirī ka föönyö tumma na Yasu, yunggo iini ka kürünü kadııfi ma Yahüüdü ka Yasu, a'da öö'dö toolona ömō'dī yiini ka maara. ⁴ Kikiri ka co ka Yasu katagoolomo i'i 'do kiki iini, "Ömō'dī ya ama üüdü ka tamünügü i'i ko'do, ⁵ kudumma iini asaasa kadu naaja, i'i yunggo arü'bünü la ma talaana unngo."

⁶ İkirī Yasu ka tunggeene nja eene, kini ka ndakete ka 'dī ya, İkirī uugaara ma nasigira ka kürünü kateefe miini a'da kiki iini, "Ka Tatalaana, a'da afa ta'digi'dī oona üüdü, taalo a'a na'diila müüdü kara co a 'bügöörī tiya eede. ⁷ A'a ka eyi tiya eede taalo na'diila

meede kara ta'dingnge küdü kidha, lakiini tiri tumma a ömö'di yeede toolonadene. ⁸ A'a ka eyi tiya eede, uugaara ungnge eede tekere na a'a tauugaara ma nasigira tókönö, niki a tiya, 'Unggeene,' ungngeene, niki a tiya, 'Aayu,' öö'dö. Niki ömö'di tiya alinggo ada a'a ya, 'Alinggo nñimö ya kungngo,' alinggo."

⁹ A Yasu tadhere kini ka taföönyö tumma no afele, assa ka kadu tanno ungngeene nja iini no ko'do iki eene, "Ara a'a tiki aaga nüfürü a'a taduna ömö'di ka tümümü tumma ma Masala ka Israyil afa ömö'di ya." ¹⁰ A kadafiini tikiri ka tafada kaco 'di kaduna ömö'di ya maara ya ka'diila.

Yasu anangnga 'bii'bala ma aka ma küüme keefe ka 'di

¹¹ A taka ka ndaadha ikiri ka tunggeene aco anya tammo ana eere a'da Nayiin mo, a kadalaadene niini tunggeene nja iini a kadu töccö kungngo eene kadhabbu. ¹² Kene ka ndala inye ma anya, kikiiri ka toreene nja kadu ka tunggeene ana ömö'di ka tenggere ka teyi, ömö'di ya eyi ya ungnodho ka nñimö, a'da oogo ma aka ma küüme, a kadu ma anya tammo iini mo kunggeene nja oono kadhabbu. ¹³ Ka Uugaara ka tasala oogo a muuyu moonno tagu i'i, iki oono, "Fa tafara." ¹⁴ Öö'dö kete aa'ba tenggere a nñisö a kadu na ümmöönö no töödhi, ikiri Yasu ka tiki iini, "'Bii'bala, a'a niki o'o nafiki'dö." ¹⁵ Ikiri ka fiki'dö emmi ana tumma, yungngo a Yasu ka anangnga i'i a nñimö tammo iini.

¹⁶ A ri'ba tümmü kadu in'diili kungngo kamana ta'diila a Masala kiki a'da, "Ne'bi ya idhindhä ya adele oona kaja ka söödö. A Masala tö'dö a toolona a kadu tanno oono." ¹⁷ A tumma ma Yasu tanyala ka Yahüüdiya nye'd'de nja naanya tanno akete koona no.

*Yasu nja Yühanna ya tatambeese
(Matta 11.2–19)*

¹⁸ A kadalaadene na Yühanna tagadünügü eema ya co iini nye'd'de. ¹⁹ İkirä ka tagümmünü könö keera kagürünü eege ka Uugaara a'da kaco tindini i'i, "O'o nungngo nara tö'dö alla ungngo tindhigi ömö'di öccö afe'de?"

²⁰ Ka kadu tanno eera no ka ndö'dö kiki a Yasu, "Yühanna ya Tatambeese ya, agürünü ungngo a'da ungngo tö'dö tindini o'o, o'o nungngo nara tö'dö alla ungngo tindhigi ömö'di öccö?"

²¹ Ka uuru tanno miini no akoolona Yasu kadu kadhabbu ka namaara, adagasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona, afa'da kisinsoro ka iye.

²² İkirä ka tapadaga tumma a kadalaadene tanno Yühanna iki eene, "Aaga fada aaga co tadiriniga eema a Yühanna ma eema tiya ada ka tadinö kide ya aaga taföönyö ya, kisinsoro kafa'da iye, a namügüre tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili ka oona, a nakinggiri taföönyö eema, a kadu na aaya no tajeene, a kadu na eema ka titaalo kene no taföönyö tumma ma İnjili." ²³ A'diila nja ömö'di tiya taalo anu ka tamma tanno eede no."

²⁴ A kadu na Yühanna ka kürünü eege keera no tunggeene, ikirä Yasu ka tadünügü tumma ma

Yühanna a kadu iki eene, “Kada kaco lodho 'dee kadinö aaga ka minna? 'Bandam'bala a tanya ka'digi'di i'i ka oona? ²⁵ Alla kinynyo aaga a kürö aaga taasala minna? Ömö'di ümmü en'di ya ku'daana ya ka oona? Lakiini kadu na ümmü en'di ya agu'daana ya nja kadu tanno eema kada dhabbu kene no, eege kungngo kannna ka nöö'di ma naguugaara. ²⁶ Kinynyo aaga akürö aaga tadinö minna? Ne'bi? Ara tiki aaga a'da ii, lakiini agii'bi ne'bi. ²⁷ Tumma na miini no eege kungngo a sorne ma Masala ka tiki,
 'Ara a'a tagürünü tafiini yeede küdü kidha,

öö'dö tindinaana fiini üdü kidha.'*

²⁸ Ara a'a tiki aaga, Yühanna idhindhä adagii'bi laala ya iiya kadegeene ya 'do, lakiini ömö'di ya idhilli ka tauugaara ma Masala ya idhindhä adagii'bi i'i.”

²⁹ A kadu nye'd'de taföönyö tumma no nja kadu ma tulu'ba kamma ka tumma ma Masala kudumma Yühanna ka tambeese eege. ³⁰ Illi naFariisi nja katalaana ma seriye ma Masala kakaanu ka tumma tanno Masala kataanu ka Yühanna ka tambeese eege.

³¹ A Yasu tiki, “Ara a'a tiki a'da kafeene sere ma 'bitingngö nja mada? Kafeene nja minna? ³² Kafeene nja laala tiya anna ka 'dadillö, kiidhe ka köje,

'Kabünü ungnö kaaru aaga,
 aaga tanu ka siili,
 ungnö tagüüwe tüüsü ma fara aaga,
 aaga taalo kafara.'

---

* **7:27** 7.27 Malaki 3.1

³³ Ö'dö Yühanna ya Tatambeese ya taalo agu miteene, taalo ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'Ti indima.' ³⁴ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö agu eema ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aguri, ake ka ngeeli a teefe ma kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no.' ³⁵ Ata'dara ma Masala kussu adene ka kadu nye'd'de kungngo tanno amma ka tumma tanno a Masala no."

Yasu oolona ka aka tammo toroko mo

³⁶ A taga Fariisi könö tagümmünü Yasu a'da aco 'di kita iini ma tagu eema, ikiri ka co 'di emmi ma tagu eema.† ³⁷ Maganna aka ka anya tammo iini mo ma toroko mikiri ka tussu a'da Yasu inni kita taga Fariisi agu eema ya, mikiri ka öö'dö a sügü'de ma kondho. ³⁸ Maco ma'dingnge ka Yasu keere mafara, a 'büidi ma iye yoono tasuuru ada kini ka uune muppu ana awu ma üüdü tiya oono, mu'b'bi i'i ka uune, ma'bunaana a kondho.

³⁹ Ka taga Fariisi tiya agümmünü i'i ya ka tasala eema ya kadalinggo adene ya, ikiri ka teema kini ka eedi iki, "Ömö'di ya kata kane'bi ya, ara tagussu aka mo mümmü i'i ka oona mo oogo ma toroko."

⁴⁰ Ikiri Yasu ka tiki, "Samaan, ara a'a tadirina tumma o'o."

Ikiri Samaan ka tiki iini, "Tatalaana, tirina a'a."

⁴¹ Ikiri Yasu ka tiki, "Ömö'di inggide asaasa kömüsü ka kadu ka oona keera, anangnga a tiya homsumiya jine, anangnga a tiya hamsiin jine.

† **7:36** 7.36 Tafigi ma kadu kata emiimi ka nagöyö kanangnga oona ku'bu kassa agu eema.

⁴² A nääimö titaalo kene ma tanangnga iini ka kömüsü, ikiri kafa kene kide nye'd'de kungngo." İkiri ka tiki a Samaan, "Ömö'di öjö ana kene tanno eera no, ara tasaasa i'i dhindho?"

⁴³ A Samaan tapadaga tumma iini iki, "Niki a'a kide a'da ömö'di ya ma kömüsü dhabbu ya, i'i yungngo agasaasa i'i dhindho."

İkiri Yasu ka tiki iini, "Nadiri o'o tumma dhorro." ⁴⁴ İkiri Yasu ka tafele assa ka aka ko'do iki a Samaan, "Niji o'o aka mo? Nö'dö a'a ka 'bügööri tiya üüdü taalo o'o ninyi 'büüdi a'a a'da nagala uune iini, lakiini oogo magala a'a ka uune a 'büüdi ma iye muppugu ana awu ma üüdü tiya oono. ⁴⁵ Taalo o'o nööjülü a'a dhorro, lakiini oogo maroro ka tu'b'bi a'a ka uune. ⁴⁶ Na o'o taalo nakara ta'bunaana a'a ka üüdü ana uu'ba lakiini oogo ma'bunaana a'a ka uune a kondho. ⁴⁷ Nikiri a'a ka tiki o'o, atatoroko tanno oono na dhabbu no moolona Masala kono, kudumma oono ka asaasa ana eedi dhorro, ömö'di ya Masala ka toolona kini idhilli ya i'i itaalo asaasa Masala ana eedi dhorro."

⁴⁸ İkiri Yasu ka tiki oono, "Katanggala tatoroko nüüdü."

⁴⁹ A kadu na agu eema no tindini ajeene kiki, "I'i ya mada ma tama tatoroko ka kadu ka oona?"

⁵⁰ İkiri Yasu ka tiki aka, "Tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o, ungeene a ta'diila."

8

Tumma ma tadinügi
(Matta 13.1-9; Murkus 4.1-9)

¹ A Yasu tagunggeene ka naanya nja kadafiini tanno iini na ada'baaga kafünü eera no, adünnü tumma ma tauugaara na Masala, ² nja iiya tökönö na ungeene nja iini no niini ka toolona eege ka nagoronggore tanno oroko no nja maara tökömö, Mariyom meene katümmünü oogo a'da Almajdaliya mo, ma Yasu ka tagasoro nagana'bu ka iidümmü kafünü eera kono ka oona, ³ nja Hanna, aka ma Küsi ya afa ka eema tiya Hirüdüs ya, nja Sawsana nja tökönö kadhabbu, kamanaga eema ma eyi tiya eene a Yasu no.

⁴ A kadu tütü ka tawaana oona ka Yasu ka oona köö'dö ndama naanya kadhabbu ikiri ka tirina tafeene ma tumma eene, ⁵ "Afiki'dö taleele ma tara co tadinigi, kini ka ndadinigi ya, ikiri migile kömö ka tasuli ka fiini, a kadu tisiraana kide ana uune uyi teeraga. ⁶ Ammo tasuli ka 'dokon'da mafü'döönö mafada maaya kudumma oono taalo maduna tö'döögö. ⁷ A migile kömö tasuli ka immi ka teene mafü'döönö masere nja immi, immi tamiri'di oogo. ⁸ A migile kömö tasuli ka 'büdhülü tiya a'diila ya mafü'döönö, mana iye dhabbu kukumu kadu ka iidümmü (100)."

Ka Yasu ka ndatiimö tumma ya ikiri ka tiki eene, "Ömö'di ya ana iisine ma taföonyö ya fa kini aföonyö."

*Teema tafeene ma tumma
(Matta 13.10-17; Murkus 4.10-12)*

⁹ A kadalaadene na Yasu tikiri katindini i'i kiki iini, "Kiki tumma no nya?"

¹⁰ A Yasu tiki eene, “Masala manangnga tussu eema na küdhü no ma tauugaara ma Masala tanno aaga, lakiini kadu könö nadünügü a'a eene a tafeene ma tumma, 'Kassa ka tasala taalo kara tijöögö, Kassa föönyö taalo kara tussu.’*”

Yasu adünügü tumma ma tadinüigü co a kadu (Matta 13.18-23; Murkus 4.13-20)

¹¹ A Yasu tiki eene, “Tumma no kiki kungngo, migile tumma na Masala eege kamiini.

¹² “Migile ma asuli ka fiini mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala a Ebliisi tö'dö a'duga kene ka nanggeedi, amang kene tafa tamma kide koolonadene. ¹³ A migile ma asuli ka 'dokon'da mo, kadu na föönyö tumma na Masala kadhodho areere assa ka titaalo kene, kamma ka Masala amussu kungngo. Ka 'buugu ka tatoroko ya kaadha kide. ¹⁴ A migile ma asuli ka immi ka teene mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala lakiini tadinigöögö nja tasaasa ma eema dhabbu, ikiri ka anangnga eege ka mir'didene kitaalo kö'dö keere ana iye.

¹⁵ Ammo a'dinggö ka 'büdhülü tiya a'diila ya, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kafa kide ana eedi dhorro kana iye a tidhi oona ku'bu.

Lamba mungngo ka koyo (Murkus 4.21-25)

¹⁶ “Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka taküdhü dho kide nja iini ka tunggu co tenggere ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do amang kono

---

* **8:10** 8.10 Asaiya 6.9

töyeene a kadu na tö'dö ka 'bügööri no tiji 'buugu. ¹⁷ Niiimö ya aküdhü ya ara tatele oona, a niiimö ya kume ya ara tussu adene. ¹⁸ Aaga adinö ko'do, kaföönyö aaga tumma ma Masala nya? Ömö'di ya ana niiimö ya ara tagonanja iini adhabbu, a ömö'di ya niiimö ka titaalo kini ya a'dugadene kini salla assa ka tiki a'da unngo iini idhilli."

Niiimö ma Yasu nja nagöre tanno iini
(Matta 12.46-50; Murkus 3.31-35)

¹⁹ A niiimö ma Yasu nja nagöre tö'dö tassa kini kitaalo kaduna fiini ma co kini ka 'bügööri kudumma kadu katiti ajeene. ²⁰ İkirı kadu könö ka tiki iini, "Niiimö müüdü nja nagöre tanno üüdü kungngo kürö ka'dingnge ana ko'do ka asaasa tassa küdü."

²¹ İkirı ka tiki eene, "Niiimö meede nja nagöre tanno eede eege kungngo kaföönyö tumma na Masala ka linggo iini."

Yasu arigi tanya
(Matta 8.23-27; Murkus 4.35-41)

²² Uuru öccö ka inggide ka Yasu ka taka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini, iki eene, "Kada kata'daga co a tinggini ma to ndama 'dakeyi tinni." Kikiri ka tunggunu co. ²³ A kene ka ndiisö ya, ikiri Yasu ka tiüyü arigide, ikiri tanya ka 'düsöönö dhindho a 'büdi tadigi ka mürkabü moonno kara töö'di atoroko nja eene.

²⁴ Kikiri kadalaadene kaco ka Yasu ka ici i'i ka fungngö kiki iini, "Ka Tatalaana, ka tatalaana! Ara angnga takaaya!"

Īkiri Yasu ka fiki'dö agirnaana ka tanya, a tanya töödhi a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli. ²⁵ Yungngo a Yasu ka tiki eene, "Tamma ka Masala naada kiiye?"

Kadhere a ri'ba tümmü eege kindini ajeene kiki, "Ömö'di öjö i'i yungngo adha sii? A tanya nja 'bii'di taföönyö tumma niini."

*Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu
(Matta 8.28–34; Murkus 5.1–20)*

²⁶ Kagüisö a mürkabü köö'dö ka anya ma Jarasiin mungngo ka nda'da ma to ndama tafaga co Jaliil. ²⁷ Ka Yasu ka nda ta'daga co 'dukundaala ndama mürkabü ya, oreene nja ömö'di ma anya tammo iini mo indima, taalo en'di iini ka oona ma 'billi i'i taalo anna ka 'di illi anna ka naala ma oofö. ²⁸ Kini ka ndasala Yasu ya, ikiri ka tadhiya üürü kini kidha ana küüge a'dili ko'd'do iki, "Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'd'do mo nasaasa o'o minna eede ka oona, nasaasa o'o nafa tapusu a'a." ²⁹ Atiraana nggeege kudumma Yasu ka tiki a koronggore tiya atoroko ya a'da öö'dö kürö iini ka oona, kudumma iini ka'dingigi kini ka oona turi, a kadu tafa kini kimi'di i'i ana jansiiri nja ködhöle armuna, a koronggore ya toroko ya tasanaga i'i co lodho.

³⁰ A Yasu tindini i'i iki iini, "O'o na mada?"

Yungngo iini ka tiki a Yasu, "A'a nana eere a'da, 'Nasigira,'" kudumma nagana'bu kuu-runco kini ka oona kadhabbu. ³¹ Kikiri ka tiki a Yasu a'da afa tuurugu eege co ööye tiya adhonggoro ya.

³² A nagüdürü kungngo kaguri ka nsorondho ma anya kadhabbu, a nagana'bu tikiri ka tiki a Yasu a'da, uurugu eege ka nagüdürü tanno miini no ka oona. Yungngo a Yasu katamma kene kide.

³³ A nagana'bu tafiri akürö ka ömö'di ka oona kafiri ka nagüdürü ka oona, a nagüdürü tarünö ndama nsorondho kafiri co 'biidi ka'duuru 'biidi.

³⁴ Yungngo a katasaana katassa ka tumma tanno agüünä adene a nagüdürü no, kikiri ka rünö kaco nöö'di nja nasigeene, kanyala tumma ku'bu 'do. ³⁵ A kadu tö'dö ma tassa ka eema tiya iini ka tagüünä ana ömö'di tiya akindima ya, kaduna ömö'di ya miini ya ka temmi ka Yasu ka uune ana en'di ka oona ka'diila, a ri'ba tūmmü eege. ³⁶ A kadu na adinö ka Yasu ka toolona ka ömö'di tiya akindima ya tagadünügü co a kadu töccö. ³⁷ İkiri kadu ma anya ma Jarasiin ka tiki a Yasu a'da ungeene ka anya tammo eene kudumma a ri'ba ka tūmmü eege ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya. İkiri ka taka ka mürkabü afada. ³⁸ Ömö'di ya Yasu ka tagasoro nagana'bu kini ka oona ya tiki a'da i'i asaasa taneene nja iini, lakiini Yasu ka tuuru i'i ka tino iki iini, ³⁹ "Aafada naco 'di kita üüdü naco nadirina eema ya Masala ka tagalinggo ana o'o ya co eene." İkiri ka tunggeene atagadünügü eema ya Yasu ka tagüünä ana i'i ya ka anya ka oona nye'd'de kungngo.

*'Badaada ma Yayros nja aka tammo aa'ba Yasu ka ten'di mo
(Matta 9.18-26; Murkus 5.21-43)*

⁴⁰ Ka Yasu ka ndafada, a kadu tada'da i'i kadhabbu kudumma eene katindhigi i'i eege

in'dili kungngo. ⁴¹ A ömö'di inggide ana eere a'da Yayiros uugaara ma la ma talaana, ö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge olomo i'i a'da aco 'di nja iini, ⁴² kudumma 'badaada ma ungnö iini ma ungnodho a nagürüünü noono kö'dö kada'baaga kafünü eera, a maara tümmü oogo makete ka teyi.

A kini ka ndunggeene ma taco, a kadu türrügü kini ka oona kitaana i'i ka oona. ⁴³ Aka minggide eriidö ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera madaga'da eema yoono ku'bu a nadigtöörö, mitaalo moolonadene. ⁴⁴ Mikiri ka öö'dö ndama iini keere mümmü tinggini ma ten'di tammo iini, eriidö tarooro ka arumeene kono.

⁴⁵ A Yasu tindineene iki a'da, "Mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona ungnö?"

A kadu ta'düsüniiqi ikiri Bütrüs ka tiki a Yasu, "Ka Tataalaana, kitaana kadu o'o ka oona kadhabbu, na o'o saga tiki a'da mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona?"

⁴⁶ A Yasu tiki, "Ömö'di inggide aa'ba a'a ka oona, nussu a'a kudumma a türü kö'dö kürö kede ka oona."

⁴⁷ Aka miini mo tussu a'da taalo tumma noono kaküdhüdene ya, a ri'ba tümmü oogo mö'dö müürü kini kidha ana küüge ka kadu kidha madirina niimö ya anangnga oogo ka taa'ba i'i ka oona marooro ka toolonadene ka eriidö. ⁴⁸ Ikiri Yasu ka tiki oono, "'Badaada eede, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o, ungngeene a ta'diila ma Masala."

⁴⁹ Ka Yasu kaleefe ateema ya, a'da öö'dö ömö'di ndama 'di kita Yayiros ya uugaara ma la ma

talaana ya iki iini, “Ma eyi 'badaada müüdü fa ta'dig'i'di tatalaana ka oona.”

⁵⁰ İkirı Yasu ka föönyö iki a Yayiros, “Fa tari'ba, amma ka tumma tanno eede ana eedi mara tefe ka 'di.”

⁵¹ Kene ka ndala 'di ya, İkirı Yasu ka faga kadu keere kaco 'bügöörı, illi Bütürs nja Yühanna nja Yaguub nja pupa tiya 'badaada nja nıimö. ⁵² A kadu tafara 'badaada, İkirı Yasu ka tiki eene a'da, “Aaga fa tafara taalo meyi, oogo marigide.”

⁵³ A kadu takiji Yasu, kudumma eene ka tussu a'da meyi 'badaada. ⁵⁴ Yungngo a Yasu ka ta'diniga oogo ko'do a nıısö iki oono, “'Badaada, fiki'dö.” ⁵⁵ A koronggore tapadaga kono ka oona marooro ka fiki'dö, a Yasu tikiri ka tiki eene a'da kanangnga eema oono ma kuri. ⁵⁶ A pupa yoono nja nıimö tadhene, İkirı Yasu ka tiki eene a'da kafa tadirina tumma na ömö'di töccö.

9

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no

(Matta 10.5–15; Murkus 6.7–13)

¹ A Yasu tagümmünü kadalaadene niini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ümmünü türü eene meene ka tasoro nagana'bu nja türü ma toolona ka kadu tanno amaara no. ² İkirı ka kürünü eege a'da kaco tadünügü tumma ma tauugaara na Masala, koolona kadu ka maara. ³ Anangnga tumma eene iki, “Aaga fa tagufu nıimö ada kara tunggeene alla kuufi alla njoko alla kuri alla a ömö'di öccö tafa tagufu en'di eera. ⁴ 'Bügöörı yaada kara co ya, aaga tütü kide

aaga tidhi aaga tunggeene ndama iini. ⁵ Anya ma kadu miini ka titaalo kamma kada mo, aaga ö'dö kürö ndama iini aaga tafidhi ndhünggürü miini kada ka uune amang kene tussu iini.” ⁶ Kikiri kadafiini ka tunggeene kosso naanya kadünnü tumma ma İnjiili koolona kadu ka na'buugu koono nye'd'de kungngo.

Hirüdüs adhere

(Matta 14.1–12; Murkus 6.14–29)

⁷ İkiri Hirüdüs ya uugaara ma Jaliil ya, katadhere ka eema tiya alinggo adene ya kudumma kadu könö ka tiki a'da Yühanna afiki'dö ka inde. ⁸ Anno tiki a'da İliya adele oona a kadu, könö tiki a'da ne'bi ma 'billi adele oona. ⁹ A Hirüdüs tiki, “Narmuna a'a Yühanna ka üüdü a ömö'di öccö i'i yungngo eede ka föönyö tumma miini, afa ma tiya kungngo?” Atagasaasa takassa ka Yasu.

Yasu anangnga kuri a kadu tanno öö'dö na alif ka üdümmü no

(Matta 14.13–21; Murkus 6.30–44; Yühanna 6.1–14)

¹⁰ Aga kadafiini na Yasu ka ndafada ya kikiri ka tirina eema yeene ka tagüünü ya a Yasu, ikiri ka 'duga eege nja iini unggodho eege kaco anya tammo ana eere a'da Beet Sayida mo. ¹¹ A kadu tütü kadussu 'buugu miini kuurna i'i keere, ada'da eege adageemaga tumma ma tauugaara ma Masala eene, oolona kadu na asaasa toolonadene ka maara no.

¹² Ka 'buugu ka ndamuru ma siiya ikiri kadafiini na Yasu no na ö'dö kada'baaga kafünü eera no köö'dö kini kiki iini, “Uuru kadu ka tino kaco naanya nja nasigeene tanno kete no

amang kene taluna eema ma taguri nja 'buugu ma füngngö kudumma lodho yungngo.”

¹³ İkirı Yasu ka tapadaga tumma eene iki, “Aaga nangnga eema eene kaguri.”

Kiki iini, “Taalö nıimö kidi illi miteene mungngo iidi miidümmü a kilöögö keera, illi kidi kara co tana ada kuri a kadu tanno in'dili no.”

¹⁴ Kadu na nagiide no kö'dö na alif kiidümmü.

İkirı Yasu ka tiki a kadalaadene, “Aaga nangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine.”

¹⁵ Kikirı ka anangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine. ¹⁶ İkirı ka 'duga miteene miidümmü mo nja kilöögö tanno eera no, assa co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana ku'bu assa ka anangnga a kadalaadene a'da kasümünaana ka kadu ku'bu. ¹⁷ A kadu taguri küüsü nye'd'de kungngo kinyi türeene miini ku'bu, a kadalaadene tawagaana koono kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

*Bütrüs amma ka Yasu dhorro
(Matta 16.13–19; Murkus 8.27–29)*

¹⁸ A Yasu tageema nja Masala unggodho i'i ka uuru kinggide a'da kadalaadene niini kinggide nja iini ikiri ka tindini eege, “Kadu 'dee, kiki a'da a'a na mada?”

¹⁹ Kikirı ka tiki iini, “Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya, anno tiki a'da İliya, anno tiki a'da ne'bi ma 'billi afiki'dö ka inde.”

²⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, “Aaga kiki a'da a'a na mada?”

A Bütrüs tikiri ka tiki iini, “O'o na Almasihi ya Masala.”

Yasu eema tumma ma dhügürü tiya iini nja inde

(Matta 16.20–28; Murkus 8.30—9.1)

²¹ İkirı Yasu ka anangnga tumma eene dhorro a'da kafa tadirina tumma no ömö'di töccö. ²² Yungngo iini ka tiki a kadafiini tanno iini, “Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tadhügürü 'do, a kadıfi nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma serıye ma Masala tanu kini, kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona.”

²³ İkirı Yasu ka tiki a kadu in'dili, “Ömö'di ya tö'dö kede keere ya fa kini a'düsünü eyi yiini a'duga salii'bi yiini ö'dö kede keere turi kungngo.

²⁴ Ömö'di ya asaasa toolona eyi yiini ya aama i'i, a ömö'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya, ara toolonadene. ²⁵ Ara ömö'di tö'dö keere a minna kini kara tana eema ma 'büdhülü in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini? ²⁶ Ömö'di ya ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tana modolo miini kini ka tö'dö ka tıdhındhi tanno iini nja tıdhındhi tanno Pupa nja kadhangga tanno insili no. ²⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo aja kita taalo kara tassa ka inde illi kassa ka tauugaara tanno Masala.”

Tadele oona

(Matta 17.1–8; Murkus 9.2–8)

²⁸ Kene ka ndaganeene a füngngö andö'dö iidümmü afünü iidoona ya, ikiri Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yühanna nja Yaguub kasirö anya ma Yasu kara co teema nja Masala kide. ²⁹ Ka Yasu ka ndeema nja Masala ya, ikiri dhugudha yiini ka tatem'bele, en'di yiini ta'bassa kalimaana.

³⁰ A kadu tatele oona keera, Müüsa nja İliya keema nja Yasu. ³¹ Kadele oona a tidhindhi ma Masala keema nja iini ka inde tanno iini niini ka teyi ka Örsaliim no. ³² A tarigide tmmü Bütürs nja köje, kene kajeene ya, kikiri ka tasala tidhindhi na Yasu nja kadu tanno a'dingnge nja iini no. ³³ Aga kadu kandungeene kene koono ya, ikiri Bütürs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, a'diila 'do kaja kara taganna kita, katabünnü ligangga ku'bu iidoona, müüdü ma ungodho, ammo Müüsa ma ungodho, ammo İliya ma ungodho." I'i taalo usu nimmö miini ka teema.

³⁴ Ka Bütürs ka taleefe ateema ya ka'dügüllü nja tülüügü kö'dö kaküdhü eege ka oona, a ri'ba tmmü kadalaadene kaco ka tülüügü ka teene. ³⁵ A tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, "Bii'bala yeede ka tagesse i'i ya yunggo, aaga föönyö tumma niini." ³⁶ Ka tumma ka ndataalo ya, kaasala Yasu ungodho i'i, kikiri ka takumu oona taalo kadirina eema yeene kada adinö kide ya a ömö'di 'do ka naguuru tanno miini no.

*Yasu oolona 'bii'bala ka na'bu
(Matta 17.14–18; Murkus 9.14–27)*

³⁷ Kene ka nda'bardaga ku'bu ndama anya ka taka ka ndaadha kunggo ya, a kadu toreene nja iini dhabbu. ³⁸ A ömö'di talneege ka kadu ka teene iki, "Ka Tatalaana, ma oolona ka 'bii'bala tiya eede ya ungodho kede ya. ³⁹ Koronggore ya toroko aga kö'dö kini iyini i'i co iidhe üpü ndoore ka niinö, ütü kadhügürü ana i'i taalo ara tapa kini areere 'do. ⁴⁰ Nageema a'a nja kadalaadene

tanno üüdü a'da kasoro i'i illi eege taalo kana türü ma toolona i'i."

⁴¹ İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga oroko aaga na sere ma 'bitingngö no, taalo aaga kümmü tumma ma Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga taagaada nambaanya aaga?" İkirî ka tiki ömö'di, "Ungge 'bii'bala yüüdü a'a kita."

⁴² Ka 'bii'bala ka leefe tunggunu ka Yasu ya, İkirî na'bu ka tara'baga i'i co 'büdhülü asigiridene, İkirî Yasu ka kirnaana ka na'bu, a 'bii'bala ta'diila anangnga i'i a pupa tiya iini. ⁴³ A kadu tadhere ka tindhî ma Masala.

*Yasu eema tumma ma inde tanno iini afe'de
(Matta 17.22-23; Murkus 9.30-32)*

Kene kaleefe tadhere ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya, İkirî Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, ⁴⁴ "Aaga fa tüürü ma niimö tiya eede kara tadirina aaga ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmü adene ananja a kadu." ⁴⁵ A kadalaadene taalo kassumunaana ka tumma tanno iini ka teema no. Kudumma eene kataküdhü, amang kene tafa tussu, kari'ba tindini i'i miini.

*Mada yungngo idhindhî
(Matta 18.1-5; Murkus 9.33-37)*

⁴⁶ A kadalaadene takam'bana njaana ko'do a tumma a'da ömö'di öjö i'i yungngo adhabbu ana kene. ⁴⁷ İkirî Yasu ka tussu tumma neene ka nanggeedi no, İkirî ka a'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge kini kete. ⁴⁸ Iki eene, "Ömö'di ya ara tamma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere ma a'a ya, ara tamma kede. A ömö'di ya ara tamma kede ya, ara tamma ka ömö'di tiya

agürünü a'a ya. Kudumma ömö'di tiya taalo ara tūmmü eedi yiini ka tadhabbu ka kadu ka söödö ya i'i yungngo idhindhi."

⁴⁹ İkirî Yühanna ka tiki a Yasu, "Tatalaana, kaduna ungnö ömö'di ka tasoro nagana'bu ka kadu ka oona ana eere tiya yüüdü, ungnö tasaasa tafaga i'i keere kide kudumma iini taalo ömö'di tiya aja."

⁵⁰ İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga fa tafaga i'i keere kudumma ömö'di tiya taalo a diidi aaga ya i'i ya ömö'di tiya ada."

Daara ma Samira anu ka Yasu

⁵¹ Ka uuru tanno Yasu ka ndaco a 'dotombo'do ka ndakete ya, İkirî ka tunggeene a rüsü ma co Örsaliim. ⁵² İkirî ka kürünü kadafiiini kooso kini kidha kikirî ka co daara ma Samira ya ma co tindinaana 'buugu iini ku'bu. ⁵³ Lakiini kadu ma daara tiya miini ya, taalo kamma kini kudumma iini ka tunggunugu co Örsaliim. ⁵⁴ Ka kadalaadene tanno iini Yühanna nja Yaguub ka tassa ka tumma tanno ya kiki iini, "Ka Uugaara, nasaasa o'o ungnö a'da ungnö tatümmünü İssi ndama 'dotombo'do köö'dö tafinne eege?"

⁵⁵ İkirî Yasu ka tafele agirnaana kene. ⁵⁶ Kikirî ka tunggeene kaco daara tökönö.

Kadu no uurna Yasu keere no (Matta 8.19-22)

⁵⁷ Kene ka ndunggeene ka nafiini ya, İkirî ömö'di könö ka tiki iini, "Ara a'a tuurna o'o keere kita üüdü ka co kita."

⁵⁸ İkirî Yasu ka tapadaga tumma iini, "Kijeene kungngo a nasura, a nafü kungngo uyi, illi

'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo 'buugu miini ka anangnga üüdü yiini kide."

⁵⁹ A Yasu tiki ömö'di töccö afe'de, "Aayu kede keere."

Ömö'di tiki iini, "Ka Tatalaana, fa kede naco tatü'bü pupa yeede."

⁶⁰ Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene na aaya no, ara o'o ka co tema tumma ma tauugaara ma Masala."

⁶¹ A ömö'di öccö tiki a Yasu, "Nasaasa a'a tuurna o'o keere uugaara, lakiini fa kede tikinggi naco tattogo kadu ma 'di tiya eede."

⁶² A Yasu tiki iini, "Ömö'di ya tümmünü niisö ka dhongga ma taleele, assa ka tasasala keere ya, taalo ara tamö'di ma tauugaara ma Masala."

10

Yasu agürünü kadalaadene kadhabbu

¹ Ndama kita miini kita ikiri Uugaara Yasu ka tagesse kadu könö kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera, agürünü eege kerra, kooso kini kidha ka naanya nja na'buugu tanno iini ka asaasa co no. ² Iki eene, "Kadhabbu linggo ka siga illi kadu ma linggo taalo kadhabbu, aaga eema nja Uugaara ma alinggo amang kini tagürünü kadu ma tö'dö talinggo linggo niini. ³ Aaga agolo, ara a'a tagürünü aaga afa kid-heefele na aneene nja needi no. ⁴ Aaga fa tagufu njoko, aaga tafa ta'duga 'belde nja egüide, aaga tafa töjülü ömö'di ka fiini.

5 “Dī yaada kara co ya, aaga tööjülü kadu miini ka dhidha. 6 Üürü ömö'di ma tasaasa tööjülü inggide ya, ara tööjülü naada taneene nja iini, üürü anu ka tööjülü tanno ada ya, a tööjülü naada tütü kada. 7 Aaga anna ka 'di tiya eene ya, aaga taguri aaga tooye eema yeene kamana aaga ya, kudumma ömö'di tiya alinggo ya, aguri talingnge ma linggo tanno iini, aaga tafa tunggunaana ka nöö'di ün'dügüngngö. 8 Anya maada kaco mo, a kadu miini tamma kada no aaga agu kuri yeene kara tinyi aaga ya. 9 Aaga oolona kadu na maara no, aaga tiki eene a'da, 'Asa tauugaara ma Masala takete kada.' 10 Anya maada kara co a kadu miini tanu kada mo aaga unggeene aaga co a nafiini miini aaga tiki, 11 'Münda ndhünggürü ma anya tammo ada na amma'da kidi ka uune no, kafidhi unngo eege ku'bu, lakiini aaga tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete' 12 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma kadu ma Sadöma ara tapalpala adagii'bi kadu ma anya tammo.”

*Naanya no taalo kamma ka Masala no
(Matta 11.20-24)*

13 A Yasu tütü ka tiki, “Am'ba ka kadu ma anya ma Korosiin no, am'ba küdü Beet Sayida, kudumma eema ma türü tanno agalinggo adene kada no kara tagalinggo adene ka Suur nja Saiyda ara kadu takaadha ka tatoroko ma 'billi kadu kemmi ka nataliisi nja fü'dö. 14 Lakiini Suur nja Saiyda ka uuru ma Masala ka ndaümmü kadu kada misaana ka oona kii'bi aaga. 15 O'o na Kafarnahööm no, na'diniga o'o oona nüüdü

coo'do ara o'o saga tapügünja ka 'buugu ma inde.” ¹⁶ Iki a kadalaadene tanno iini, “Ömö'di ya aföönyö tumma naada ya, i'i aföönyö tumma neede, a ömö'di ya anu kada ya, i'i anu kede, a ömö'di ya anu kede ya i'i anu ka ömö'di tiya agürünü a'a ya.”

Tafada na kadalaadene

¹⁷ A kadalaadene na kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera no, tafada kadhodho kiki a Yasu, “Ka Tatalaana, munda nagana'bu kaföönyö tumma nüidi ana eere tiya yüüdü.”

¹⁸ Apadaga tumma eene iki, “Nasala a'a Ebliisi ka'dinggö ku'bu ndama oo'do afa talimi ma tombo'do kungngo. ¹⁹ Nanangnga a'a türü aaga a'da aaga tisiri ka nööni nja na'baja, aaga tii'bi türü na diidi, a nïmö ma tara tilï aaga ka oona titaalo. ²⁰ Aaga fa tadhodho a'da nagana'bu kaföönyö tumma naada, lakiini aaga adha aaga dhodho kudumma a nagereene tanno ada kari-girinja ka sorne ka 'dotombo'do.”

Yasu adhodho (Matta 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ka uuru tanno miini no agadhodho Yasu a Koronggore tiya Insili ya iki, “Pupa yeede, nanangnga a'a ta'diila o'o no Uugaara ma 'dotombo'do nja 'büdhülü kudumma o'o ka taküdhü eema ya nitaalo nala a kadu tanno a'dara nja tanno ussu eema no, ara o'o kaala a laala tiya idhiidhi ya. İi Pupa, o'o nasaasa nggeege.

22 “Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de. Taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa. Ki-taalo kussu Pupa, illi 'Bii'bala nja kadu tanno a 'Bii'bala ka tagesse eege ma tatele oona iini.” 23 Afele kadalaadene iki eene ka un-gondho, “A'diila nja ömö'di tiya adinö ka eema tiya ada kadinö kide ya. 24 A'a tiki aaga, nagane'bi kadhabbu nja naguugaara kasaasa tadinö ka eema tiya ada kijöögö ya kitaalo kijöögö, kasaasa taföönyö eema yaada kaföönyö ya kitaalo kaföönyö.”

Taga Samira ya a'diila ya

25 A tatalaana ma seriye tafiki'dö ma ta'b'ba Yasu iki iini, “Ka Tatalaana, ara a'a tönynyö amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?”

26 İkirı Yasu ka tiki iini, “Seriye ya Müüsa iki nya? Nasaana i'i ku'bu nya?”

27 İkirı ka tiki a Yasu, “ ‘Asaasa Uugaara Masala müüdü ana eedi dhorro ana oona tanno üüdü a türü tanno üüdü ana üüdü tiya üüdü nye'd'de,’* no ‘Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.’†”

28 A Yasu tiki iini, “Nussu o'o ka tiraana timin'da, alinggo nggeege amang küdü taluna tefe ka 'di.”

29 İkirı tatalaana ma seriye ka asaasa tagildhe eyi yiini, İkirı ka tiki a Yasu, “Mada i'i yungngo akete kede ungnö?”

30 Yungngo a Yasu ka tiki iini, “Ömö'di inggide akunggunu aku'bu ndama Örsaliim ungnö co

---

* 10:27 10.27 Seriyé ya eera ya 6.5 † 10:27 10.27 Lawi 19.18

Ariiha ikiri kanyooro ka tako'do kini ka tabbu i'i kakirnö en'di iini ka oona kassa kafa kini kada inde. ³¹ A'da adhe ta'boge adigaala ka fiini tiya miini ya, ikiri ka tasala i'i ka 'büdhlü adheedhe ko'do. ³² A taga Lawi tö'dö adigaala ka fiini tiya miini ya asala i'i adheedhe kini ko'do unggeene.‡ ³³ A taga Samira tagunggeene ka fiini tiya miini ya ikiri ka tasala i'i ka 'büdhlü a muuyu miini tagu i'i. ³⁴ Ikiri ka co kini, asiri uu'ba nja kembelö kini ka nagöola ami'daana a'diniga i'i ka kisine aco lokonda iini atakindinaana i'i ku'bu ka'diila. ³⁵ A taka ka ndaadha ya, ikiri taga Samira ka 'duga nakajine keera anangnga ömö'di ma lokonda iki, 'Afa kini namana eema iini salla adhabbu kede kara tafada na a'a saga nanangnga faana miini o'o.'§ ³⁶ Ana ka kadu tanno iidoona no 'dee mada i'i yungngo üüdü ka ijöögö akete ka ömö'di tiya kanyooro ka tabbu i'i ya?"

³⁷ Ikiri ka tiki iini, "Ömö'di ya ana 'bangnga miini ya."

Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Kolo naco tüüni nggeege."

Yasu inynyö tassa ka Marsa nja Mariyom

³⁸ Ka Yasu ka tunggeene nja kadalaadene tanno iini ya, kikiri ka co daara. Aka minggide mana eere a'da Marsa mada'da i'i aco 'di kita oono. ³⁹ Inye moonoo mana eere a'da Mariyom magemmi ka 'büdhlü ka Yasu kete matodo kini ka teema. ⁴⁰ A Marsa takiirada ku'bu anno kadüüni ada eema a kafala mikiri ka öö'dö ka

---

‡ **10:32** 10.32 Kadu ma Lawi no linggo ka la ma Masala § **10:35** 10.35 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru unggodho.

Yasu miki iini, “Ka Tatalaana, taalo agu'du o'o ka oona ka ñnye tammo eede kafa kede nalinggo unggodho a'a? Iki oono möö'dö takinyi linggo a'a.”

⁴¹ A Yasu tatümmünü oogo, “Marsa, Marsa, na'deedene o'o ka oona nadinigöögö ma eema dhabbu, ⁴² lakiini nñimö inggide unggodho asaasadene, yungngo a Mariyom ka tümmü nñimö ya a'diila ya, ömö'di ka titaalo ara ta'duga kono ya.”

11

Yasu alaana kadu ka fara ka Masala

¹ A Yasu tageema nja Masala ka 'buugu inggide kini ka ndaadha kide ya, ñkiri tatalaadene yiini öccö ka tiki iini, “Ka Tatalaana, alaana unngngo ka teema nja Masala afa ma Yühanna ka tagalaana kadalaadene niini kungngo.”

² ñkiri ka tiki eene, “Kada ka tafara ka Masala ya, aaga tiki kungngo,

‘Pupa yñidi,

fa ka eere tiya yñüdü ñdhindhi,

a tauugaara nñüdü tö'dö.

³ Nanangnga kuri ma uuru tanno unngngo.

⁴ 'Duga tam'baga nñidi kidi ka oona,

afa miidi ka afa ka kadu tanno üüni tatoroko ana unngngo no.

Fa tafa kidi unngngo ta'dinggö ka ta'b'badene,

[lakiini oolona unngngo ka tatoroko].*’ ”

⁵ ñkiri ka tiki eene, “Mada ana kada ara co ka teefe miini ka 'di ooso ka teene iki, ‘Ka teefe

---

* 11:4 11.4 Matta 6.13

ma a'a, kona miteene a'a miidoona a kömüsü.
⁶ Kudumma teefe ma a'a ö'dö kede ka 'dì a niimö meede ka nanangnga iini titaalo.'

⁷ "Yungngo a teefe miini ka tiki iini ndama la, 'Fa tanyamanya a'a ka oona, ka teere ka ìnye, a'a nungngo ka tenggere nja laala tiya eede, nii'dì ka fiki'dö ma tanangnga niimö o'o.' ⁸ Ara a'a tiki aaga, assa ka titaalo afiki'dö ma tanangnga iini a'da a teefe miini ya miini, lakiini kudumma miini ka anyamanya i'i ka oona ara tafiki'dö anangnga niimö yiini ka asaasa ya.

⁹ "Yungngo eede ka tiki aaga, aaga arangnga amang ka Masala tanangnga aaga, aaga awwa aaga taluna, aaga dhootho ìnye ka fa'danja aaga.

¹⁰ Kudumma ömö'dì tiya arangnga ya ananja iini, ömö'dì ya awwa ya ara taluna, a ömö'dì ya dhootho ìnye ya ka pa'danja iini.

¹¹ "Pupa öjö yungngo a 'bii'bala tiya iini kara tasaasa midigilöögö kini, agala ka anangnga ni iini? ¹² Nja iini ka asaasa tünsüle kini, anangnga 'baja iini? ¹³ Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kamana eema ya in'diila a laala tiya ada. Ara taköje nya ka Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kara tanangnga Koronggore ya Insili ya a kadu tanno asaasa no?"

Yasu nja Balsabül

¹⁴ Uuru kinggide ka Yasu ka tagasoro koronggore ya möri ya ka ömö'dì ka oona, aga koronggore ka öö'dö kürö ya ömö'dì teema, a kadu tadhere. ¹⁵ Lakiini kadu könö kiki, "I'i asoro nagoronggore no oroko ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül ya uugaara ma nagana'bu

ya.” ¹⁶ A kadu könö tiki iini a'da aala niimö ya idhindhī eene ndama 'dotombo'do meene ka ta'b'ba i'i.

¹⁷ İkirī Yasu ka tussu tumma neene iki eene, “Ka tauugaara kara tasümünü njaana ku'bu ya kara tatangga'da, a 'dī ya tasümünü njaana ku'bu ya ara türürdü. ¹⁸ Ka tauugaara tanno Ebliisi kara tasümünü njaana ku'bu 'dee ara ta'dingnge aminna? Kudumma ada ka tiki a'da a'a nasoro nagana'bu ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül. ¹⁹ Üürü a'a nasoro nagana'bu a türü tanno Balsabül 'dee, ara kadu naada tasoro eege aminna? Kara tümümü aaga. ²⁰ Üürü a'a nasoro nagana'bu a türü ma niisö tanno Masala amang kada tussu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö kada.

²¹ “Ömö'di ya ana türü ana eema ma koro'bo ara tafa ka 'dī tiya iini taalo eema yiini ara ta'dugadene. ²² Lakiini üürü ömö'di ya ana türü adagii'bi i'i ara tako'do kini ii'bini kini ya, ara tamuru eema ma koro'bo yiini ka takürürü kide ka oona a'duga eema nye'd'de asümünaana ka kadu ku'bu.

²³ “Ömö'di ya taalo aneene nja a'a ya i'i ya diidi ma a'a, a ömö'di ya taalo awaana kadu koonna nja a'a ya, i'i aparsaana eege ku'bu.

Tafada na na'bu

²⁴ “Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ka ömö'di ka oona ya, İkirī ka talööle ka dhüile asaasa 'buugu ma talingnge kide. Üürü taalo aluna ya, İkirī ka tiki, ‘Ara a'a tafada naco 'dī tiya eede ka öö'dö kürö ndama iini ya.’

25 İkirî ka co aluna 'dî ka tinsili ka takî'dinja ku'bu. 26 İkirî ka tafada aaco ö'dö a töccö ka iidümmü kafünü eera karisi kini ko'do kafiri kini ka oona kanna kide, a ömö'dî ya miini ya, tatoroko adagii'bi yiini ka dhidha ya.”

Dhodho na timin'da no

27 Ka Yasu ka taleefe teema ya, aka talneege ka kadu ka teene miki iini, “A'diila nja aka tammo ageene o'o ma takindine o'o mo.” 28 A Yasu tiki, “Ara tagala ka'diila nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kalinggo iini no.”

Tasaasa türü ma Masala

29 A kadu tarügü ka Yasu ka oona, İkirî ka tiki, “Sere ya oroko kasaasa tassa ka türü ma Masala eege kitaalo kara talanja eene illi no akalanja a ne'bi Yünan no.† 30 Afa ma ne'bi Yünan ka takalanja a kadu ma Ninawa aga türü nggeege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta türü ma sere ma 'bitingngö. 31 Ara Uugaara ma küülü tafiki'dö ka uuru ma Masala kara tö'dö tümümü sere ya, mümmü eege kudumma oono ka öö'dö ndama ku'b'ba möö'dö taföönyö tumma na Siliman, a'a nungngo nagii'bi Siliman. 32 Ara kadu ma Ninawa tafiki'dö ka uuru ma tahükümü kara tö'dö no nja sere tiya 'bitingngö ya kümmü kadu, kudumma eene kaadha ka tatoroko tanno eene kene ka taföönyö tumma na Yünan, a'a no kita nagii'bi Yünan.”

Töyeene ma tuu'da

---

† **11:29** 11.29 Matta 16.4; Murkus 8.12   **11:30** 11.30 Yünan 3.5
11:31 11.31 1 Naguugaara 10.1-10; 2 Akhbar 9.1-12

³³ “Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka taküdhü nja iini ka anangnga ka dho ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do a kadu na iji co 'bügööri no, tiji 'buugu iini. ³⁴ Iiye eege kungngo ka töyeene ma tuu'da, ka iye tanno üüdü kara ta'diila ara tuu'da nüüdü ta töyeene, iye nüüdü tara tatoroko ya ara oona nüüdü talüllü. ³⁵ Aaga dini ko'do kudumma töyeene tanno ada ka oona no, kara tanangnga aaga ka talüllü. ³⁶ Üürü oona nüüdü ka öyeene nye'd'de kungngo ya a 'ba'dakeyi öccö taalo kara talüllü ya, kara töyeene 'do afa ma lamba ka ta'dara töyeene küdü ka oona nye'd'de kungngo.”

Yasu ümmü naguugaara ma Yahüüdü

³⁷ Ka Yasu ka taleefe teema ya ikiri taga Fariisi könö ka tiki iini a'da kaco 'di tagu eema nja iini, kikiiri ka co 'di kemmi ma tagu eema. ³⁸ A taga Fariisi tadhère kini ka anaana iye ka Yasu ka agu eema a'da taalo agala iisine ka dhidha assa aguri.

³⁹ İkiri Uugaara Yasu ka tiki iini, “Aaga na-Fariisi no kagunu aaga ker'de nja dho ndama 'dugeere miini, ara nanggeedi naada kadigine a tallogo nja tatoroko ma eema dhabbu. ⁴⁰ Ka nagaaga, taalo ömö'di ya agalinggo 'dugeere ma niimö yungngo agalinggo teene miini sa? ⁴¹ Aaga amana eema yaada a kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tiya ada tinsili nye'd'de kungngo.

⁴² “Am'ba kada aaga naFariisi no, kamana aaga eema ma naana nja eema tiya ada ka leele ya a Masala, aaga sa kadüüni tö'bö, aaga tanu ka

eema tiya dhorro ya, aaga tanu ka tasaasa ma Masala, kama aaga ma tagalinggo nggeege aaga tafa tagüüni tö'bö ana eege.‡

⁴³ “Am'ba kada aaga naFariisi no, kasaasa aaga temmiimi ka kadu kidha ka naala ma talaana, aaga tasaasa kadu kööjülü aaga ka nafiini.

⁴⁴ “Am'ba kada aaga na afeene nja naala ma oofu kitaalo kussu adene no. A kadu na ungeene kide ko'do no taalo kussu a'da naala ma oofu eege kamiini.”

⁴⁵ Yungngo a tatalaana ma seriye ka tiki iini, “Ka Tatalaana, ka tumma tanno üüdü ka teema na o'o neela unngo afe'de.”

⁴⁶ İkirı Yasu ka tiki, “Am'ba kada aaga na katalaana ma seriye no, kadho aaga kadu ka oona a tımmü eema ya İndhı ya, aaga taalo ka kara tamünügü 'baniisö eene ma takinyi ta'dina nja eene.

⁴⁷ “Am'ba kada ka arü'bü aaga naala ma oofu ma nagane'bi a'da kafaafa ma aaga eege kungngo kagirina eege. ⁴⁸ Kussu aaga tamma ka linggo tanno kafaafa ma aaga ka tagalinggo no, eege kagirina nagane'bi aaga tarü'bü naala ma oofu neene. ⁴⁹ Yungngo a tumma ma tussu ma Masala ka tiki, ‘Ara a'a tagürünü nagane'bi nja kadafiini kene kassa kagirina könö kapusu könö.’ ⁵⁰ Ara a'a tasaasa faana ka sere tiya ma eriidö ma nagane'bi tanno ada ka kirina eege jiddi ma 'büdhülü ka tarü'bü adene no, ⁵¹ jiddi ma eriidö tiya Habiil nja eriidö tiya Sakariya ya agiididene ka söödö ma misı ma tirri nja la

‡ **11:42** 11.42 Laawi 27.30 Nanangnga 'dakeyi ma eema ma siga.

ma Masala ya. Ara a'a tiki aaga a'da ara a'a tasaasa eriidö ya ka sere tiya kadu tanno in'dili kungngo. §

⁵² “Am'ba kada aaga no katalaana ma seriye no, kudumma ada ka 'duga nangafata ma tussu eema, alla aaga co alla aaga tafa ka kadu tanno asaasa co no kaco.”

⁵³ Kini ka leefe ateema tumma no ya, ikiri kata-laana ma seriye nja naFariisi karooro ka tamidhi i'i kar'dnaana eema iini dhabbu. ⁵⁴ Kadinö ana i'i ko'do ma tasaasa i'i kadiri tumma amang kene tafünü eema ma korokoro iini ka oona.

12

Fa tiisini kadu (Matta 10.26–27)

¹ Uuru kinggide a kadu kadagawaana oona kadhabbu kiti ajeene anno tisiraana ka köje, ikiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Aaga ümmü eyi yaada ka tigiidi ma naFariisi ka oona, kudumma eene ka tiisini kadu. ² Taalo niimö anna ka küdhü a'da taalo ussudene aya anna ka kume ya ara tadherenja kürö. ³ Eema yaada ka teema ka 'buugu ka talüllü ya ara taföonyödene uuru kungngo, tumma naada ka ayaaya ajeene iini no ka naala no kara saga teemadene ka naala ko'do.”

Kari'ba angnga a mada (Matta 10.28–31)

⁴ “Kadu eede ara a'a tadirina tumma aaga, aaga fa tari'ba a kadu tanno ara tiidi tuu'da

---

§ 11:51 11.51 2 Akhbar 24.20–21; Matta 23.35

ün'dügüngngö no kassa kitaalo katambaanya tüüni nüimö no. ⁵ Lakiini aaga ö'dö nadirina ömö'di yaada kara tari'ba iini ya aaga, aaga ari'ba ömö'di tiya ana türü ma tiidi aaga apügü aaga ka issi ma Jahanam ya, nikiri a'a ka tiki aaga, ömö'di ya i'i yungngo ada kara tari'ba iini. ⁶ Taalo kadu kanadene ana uyi iidümmü ana nagirisi keera? Lakiini taalo Masala müürü ma tökönö ungodho kungngo. ⁷ Munda awu ma nanggüdü tanno ada aginnidene nye'd'de kungngo aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagii'bi uyi dhabbu."

Tamma nja tanu ka Yasu

(Matta 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ "Ara a'a tiki aaga, ömö'di ya ara tamma kede kidha ma kadu ya, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tamma kini kidha ma kadhangga tanno Masala. ⁹ A ömö'di ya ara ta'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'düsünü i'i kidha ma kadhangga tanno Masala.

¹⁰ "Ömö'di ya eela 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ya, ara tafa kini illi ömö'di ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala mara tafa kini.

¹¹ "Kada kara tadünggü ma co naala ma talaana nja ada kara tuurugunja kidha ma naguugaara no iifi no, iiya aaga tafa tadinigöögö a'da ara aaga tümmöönö ka nanggeyi tiya ada nya nja ada kara tiki a'da minna kene kidha. ¹² Kudumma a Koronggore tiya Insili ya ara talaana aaga ka uuru tanno miini no ka nüimö tiya ada kara teema ya."

*Tumma ma tafeene ma ömö'di tiya üüsü
aa'baga ya*

¹³ İkirı ömö'di könö ka kadu ka teene ka tiki a Yasu, “Ka Tatalaana, iki a örre tiya eede a'da asümünaana eema ma ta pupa kidi ku'bu.”

¹⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ka ömö'di, mada anangnga a'a ka tauugaara ma tasümünaana eema kada ku'bu?” ¹⁵ A Yasu tiki a kadu, “Aaga dinö ko'do aaga tafa tallogo, taalo ömö'di efe ka 'di ana eema tiya adhabbu ya.”

¹⁶ A Yasu tadirina tumma eene iki, “Ömö'di inggide a siga tanno iini ka tageene eema dhabbu. ¹⁷ İkirı ka teema unggodho i'i iki, ‘Ara a'a tönynyö 'bitingngö? A 'buugu ka titaalo kede ma tanangnga eema yeede ka taleele ya kide.’

¹⁸ “İkirı ka tiki, ‘Ara a'a tüünı kungngo ara a'a türrüdü na'boode neede no, ara a'a ka rü'bü ya dhabbu ya, nawagaana migile kide nja eema tiya nye'd'de kungngo. ¹⁹ Na a'a saga tiki ka eyi tiya eede, Eema ungngo üüdü a'diila adhüküdhükü ara taneene a nagürüünü kadhabbu, lingnge naguri nooye nadhodho.’

²⁰ “Mikirı Masala ka tiki iini, ‘Ka 'baga, ka ooso tanno ara Masala ta'duga tefe ka 'di nüüdü küdü. Eema yüüdü ka tagawaana koonu ya, ara ta tiya mada?’ ”

²¹ A Yasu tiki, “Afeene nja kadu tanno awaana eema koonu dhabbu ma eyi tiya eene no, lakiini eege kitaalo küüsü kidha ma Masala.”

*Fa tadinigöögö
(Matta 6.25-34)*

²² A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, “Aaga fa tadinigöögö ma nanggeyi tanno ada a'da ara aaga tagu minna nja ada kara taluna en'di ma oona kiga. ²³ Tefe ka 'dī ka kii'bi kuri oona tagii'bi en'di. ²⁴ Aaga iiri nakaaru taalo kadiniigi kitaalo karaana ka nasigeene, taalo na'boode kene nja nagüdhü, a Masala saga amana kuri eene aaga kagu'daana ka Masala ka oona aaga tagii'bi uyi. ²⁵ Mada ana kada ara tagusu ürüünü unggodho ka tefe ka 'dī tanno iini kara tadinigöögö. ²⁶ Üürü taalo aaga kambaanya ligeema ya dhiidhi ya, aminna agu aaga, aaga tadinigöögö ma türeene miini.

²⁷ “Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya, taalo kadhügürü kaya a kusuka kitaalo küüfü en'di. Ara a'a tadirina tumma aaga, munda Siliman ka tidhindhī ma tauugaara tanno iini 'do taalo akümmü en'di ka'diila afa tangatogoogo ka unggodho. ²⁸ Ooyo ya afü'döönö ka siga 'bitingngö, a taka taadha üpünja ka issi atinyogo, magala Masala ka kagirni en'di eene ka oona, aada aaga adha taalo ma tagirni en'di ada ka oona, ma aaga no taalo kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro no. ²⁹ Aaga fa tasaasa kuri aaga tafa tasaasa tooye aaga fa tadinigöögö. ³⁰ Eema ya i'i yungngo a kadu ma 'büdhülü kasaasa, lakiini Pupa yaada ussu a'da kasaasa aaga eema ya. ³¹ Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala eema ya nye'd'de kungngo assa ka kusunja kada kide.

*Eema ka 'dotombo'do
(Matta 6.19–21)*

³² “Ligidheefele ya dhiidhi ya, aaga fa tari'ba kudumma Pupa tiya ada ka'diila oona iini ma tara tanangnga tauugaara aaga. ³³ Aaga tanege ana eema tiya ada aaga tasümünaana gürüüsi miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no. Aaga amanaga eema ya agu'daana ada ka oona ya co 'buugu tiya kü'düü'dü ka titaalo kara talimaana ya, aaga tanangnga ya ka 'dotombo'do kita iini ka titaalo ataama, a tanyooro taalo ara co itaalo ara taala'ba. ³⁴ 'Buugu ya eema tiya ada ka tanna kide ya, i'i yungngo a nanggeedi tanno ada kara tanna kide.”

Kadu ma linggo no adho ka füni no

³⁵ “Aaga indinaana oona ku'bu aaga timi'di nanggeedi ma linggo aaga tafa ka nagalamba tanno ada kafinne. ³⁶ Afa kadu na indhigi ömö'di ma 'di ara ka öö'dö ndama 'buugu ma tarna kini kara tafada öö'dö adhogo inye kafa'da areere. ³⁷ A'diila nja kadu tanno miini no ka ömö'di ma 'di kara tö'dö aluna eege ka adinö. Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara takirnö ten'di iini ka oona anangnga eege ka temmi ara ka amanaga kuri eene. ³⁸ A'diila nja eene kini kara tö'dö ooso ka teene üürü a na'bu ma taka aluna eege ka adinö nggeege. ³⁹ Amang kada tussu a'da ömö'di ma 'di kara tagussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö itaalo ara tafa ka 'di tiya iini anyoorodene.

⁴⁰ “Aaga adinö ko'do turi kudumma ada ka titaalo kussu uuru na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini no.”

⁴¹ İkirı Bütrüs ka tiki iini, “Ka Tatalaana, nadünügü o'o tumma no ungnö alla nja kadu in'dilı kungnö?”

⁴² A Uugaara Yasu tiki, “Amada i'i yungnö adho ka fiini a'dara, a ömö'di ma 'di ara tanangna i'i kafa ka 'di amana kuri a kadu tanno ma linggö no ka uuru miini? ⁴³ A'diila nja ömö'di tiya miini ya ka ömö'di tiya iini ka talinggö ada iini ya ka tö'dö aluna i'i ka talinggö nggeege. ⁴⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangna eema yiini nye'd'de kungnö afa kide. ⁴⁵ Lakiini ka ömö'di tiya alinggö kara tiki ana eedi ka teene a'da taalo ömö'di ma 'di ara tö'dö areere, İkirı ka arooro ka abbü kadu na linggö no nja iiya aagu eema ooye ngeeli ake kide. ⁴⁶ Ka ömö'di kara tafada ka uuru tanno iini ka titaalo ussu, itaalo ussu a'da ara tö'dö aada, İkirı ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangna i'i kafeene nja kadu tanno taalo kaföönyö eema no.

⁴⁷ “A ömö'di ya alinggö assa ka tussu taneene na ömö'di ma linggö assa ka titaalo alinggö a fiini tiya iini ka asaasa ya, ara tabbü adene niini tadhabbu. ⁴⁸ A ömö'di ya linggö a'da taalo ussu taneene na ömö'di assa ka tüüni eema ma tara tanangna i'i ka abbü adene, taalo ara tabbü adene dhindho. Ömö'di ya eema ka ananja iini dhabbu ya asaasadene kini dhabbu, ömö'di ya eema ka tümününja iini dhabbu ara tanangna ku'bu dhabbu.

*Yasu nja kadu ma 'büdhülü
(Matta 10.34–36)*

49 “Nö'dö a'a tüpü issi ka 'büd'hülü, a'a nasaasa eege a'da kassa andafinne. 50 Namma a'a ka tambeese tanno agu'daana dhindho no, nadinigöögö meene a'da ka öö'dö talinggo adene. 51 Kiki aaga kide a'da a'a nö'dö a ta'diila a kadu ka 'büd'hülü? Taalo nggeege, nö'dö a'a tanangnga kadu kanu aana ka oona. 52 Ndama uuru tanno kadu ma 'bügööri tiya unggodho ya ka iidümmü kara tanu aana ka oona, anno iidoona no takirimi na eera no anno eera no takirimi no iidoona no. 53 A pupa takirimi 'bii'bala yiini, a 'bii'bala takirimi pupa yiini, a niimö takirimi 'badaada moono a 'badaada takirimi niimö moono, a niimö ma 'bii'bala takirimi taada moono, aka ma 'bii'bala takirimi taada moono.”

Nagoola ma nagürüünü
(Matta 16.2–3)

54 A Yasu tiki a kadu afe'de, “Kada kara tiji tülüügü ka tunggunu ko'do ndama ta'buugu ya, aaga tiki a'da ara tombo'do tede 'bitingngö, a'da timin'da. 55 Aga tanya kara tiisö a ko'do ndama küülü, aaga tiki a'da ara 'buugu tagu'daana, a'da timin'da. 56 Ka nagaaga, kussu aaga ka tassumunaana taneene ma eema ma 'büd'hülü nja 'dotombo'do, a minna agu aaga taalo kussu tesaana eema ma 'bitingngö ku'bu?”

A'diila nja diidi tiya üüdü
(Matta 5.25–26)

57 “Minna agu aaga, aaga taalo kiiri niimö ma eyi tiya ada ya dhorro ya, yaada kara talinggo ya? 58 A küdü kara tunggunugu co kita uugaara nja diidi ma o'o kardha ku'bu neema tumma ma ta'diila nja iini ka fiini, kudumma

iini kara tümmünü o'o a uugaara, a uugaara tanangnga o'o a tasigira, a tasigira tanangnga o'o ka pabuusu. ⁵⁹ Ara a'a tiki o'o, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama kannu üürü taalo o'o nanangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de kungngo."

13

Taadha ka tatoroko

¹ Ka uuru tanno miini no kadirina kadu eema a Yasu ma kadu ma Jaliil tanno Bilatus ka kirina eege ka la ma Masala assa ka takonyaana eriidö yeene ka oona nja eriidö ma eema ma eriidö tiya eene ka tirri iini ya. ² İkirı Yasu ka tiki eene, "Kiki aaga kide a'da tatoroko na kadu ma Jaliil na miini no eege ka oroko ka tagii'bi kadu ma Jaliil nye'd'de, yungngo eene ka kirinadene? ³ Taalo nggeege, ara a'a tiki aaga, kada ka titaalo kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo. ⁴ A kadu na ada'baaga ana awwa kafünü iidoona no, a sala ka türrüdü kene ko'do ka Salwam kaaya no, kiki aaga kide a'da tatoroko neene kagii'bi tatoroko na kadu ma Örsaliim nye'd'de kungngo? ⁵ Ara a'a tiki aaga a'da taalo nggeege, üürü taalo aaga kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo."

Tafeene ma tumma ma indüye no taalo kana üye no

⁶ Afada adirina tafeene ma tumma eene iki, "Ömö'di inggide fa ma indüye afü'döönö kini ka raaga ma ki'bim'bi, İkirı ka co asaasa tarmuna aluna eege taalo kageene. ⁷ İkirı ka tiki a

ömö'di tiya afa ka raaga ya, 'Andö'dö kede nagürüünü kiidoona eede ka ticci ka indiiye tanno ma tasaasa tarumu iye miini nitaalo naduna, bunnügu eege co kaga'da 'bühülü amana?'

⁸ "A ömö'di ya alinggo ka raaga ya tiki iini, 'Fa kini ömö'di eede, ka ürüünü tiya ara a'a ka tasigi'di i'i ka tüm'bü nanangnga tümükodho kide. ⁹ Üürü keene iye fa kene, üürü taalo keene ka ürüünü tiya ungunu tö'dö ya na o'o sa ka bunnügu co.'"

Yasu oolona aka makür'dü ka 'dugeere ka uuru ma Sa'bidi

¹⁰ Uuru ma Sa'bidi ka inggide ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma talaana. ¹¹ A'da aka minggide a nagana'bu ka'dinggö kono ka oona mamaara makür'dü ka 'dugeere magu'du nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona taalo mambaanya ta'dingnge madhidho 'do. ¹² Ka Yasu ka tasala oogo ikiri ka tümünü oogo iki, "Ka aka mo, madanggala maara üdü ka oona." ¹³ Ümmünü iisine oono ka oona, marooro ka fiki'dö madhidho mamana ta'diila a Masala.

¹⁴ İkiri uugaara ma la ma talaana ka koroo'bo kudumma Yasu ka toolona aka ka uuru ma Sa'bidi iki a kadu tanno ka la no, "Füngngö ungnö ada iidümmü afünü ungnö maada ka talinggo kide, aaga ö'dö aaga toolonadene kide, taalo ka uuru ma Sa'bidi."

¹⁵ İkiri Uugaara Yasu ka tiki eene, "Ka nagaaga, taalo ömö'di öccö ana kada ara tagildhe kisine yiini nja kodha tiya iini ka uuru ma Sa'bidi ka 'buugu ma kuri aco tunggu i'i co tooye 'biidi?'

¹⁶ Aka mo ma 'badaada tammo Abrahiim Ebliisi ka timi'di oogo a nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona, taalo ama oono kara tatinggildhe ka uuru ma Sa'bidi?"

¹⁷ Kini ka tiri tumma no, a modolo tümmü kadu na ka diidi i'i no, ara kadu in'dili katadhodho ma eema tiya iini ka tagüüni ya a'diila ya nye'd'de kungngo.

Tafeene ma tumma ma tanuure

¹⁸ İkirı ka tiki, "Tauugaara ma Masala 'dee ara a'a tiki a'da kafeene nja minna? ¹⁹ Kafeene nja ndaniıye ma tanuure ka ömö'di ka 'duga adadini ada ka siga tanno iini kafü'döönö kasere kada fa tiya dhabbu ya, a uyi ma 'dotombo'do taküüfünü nafü ka naseldhe miini."

Tafeene ma tumma ma tigiüdi

²⁰ Afada iki afe'de, "Ara a'a tiki a'da kafeene tauugaara ma Masala afa minna? ²¹ Kafeene nja tigiüdi aka ka a'duga makoonyaana ka müsö ma dhabbu, elö tüüfü nye'd'de."

Füni ya iciri ya

(Matta 7.13-14, 21-23)

²² A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya alaana kadu ka füni a'da ungunu co Örsaliim. ²³ İkirı ömö'di könö ka tiki iini, "Ka Tatalaana, kadu kadhili eege kungngo kara toolonadene?"

A Yasu tapadaga tumma eene, ²⁴ "Aaga kardha ku'bu aaga tagilaana ka inye tanno iciri no, ara a'a tadirina aaga, kadu kadhabbu kara tasaasa co ka tauugaara ma Masala, illi eege taalo kambaanya. ²⁵ Aga ömö'di ma 'di kara tafiki'dö

eere ka ìnye, aaga ta'dingnge ana ko'do kürö, aaga tadhoodho ìnye aaga tiki, 'Ömö'di eede, fa'da ìnye ungnö.'

"Ìkiri ka tiki, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga ka ma kiga.'

²⁶ "Aaga tikiri ka tiki, 'Kagu ungnö eema ungnö tagooye nja o'o, na o'o tagalaana kadu ka nafiini tanno iidi.'

²⁷ "Ìkiri ka tiki aaga, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga kö'dö ndama kiga, aaga sigi co kanna kede ka oona, aaga in'dili kungnö aaga na oroko no.'

²⁸ Aaga tafara aaga tabbunaana igini ka oona, kada kara tasala Abrahiim nja Ishak nja Yaguub nja nagane'bi in'dili kungnö ka tauugaara ma Masala aaga tuurugunja co kürö. ²⁹ Ara kadu sa kö'dö ndama fiini ma ndanaaya nja ta'buugu nja küüle nja küülü nja na'buugu koono nye'd'de kungnö kö'dö temmi ka tauugaara ma Masala kagu eema. ³⁰ Kadu na kanna keere no kaco kidha, a kadu na kanna kidha no tapadaga oona keere."

*Yasu asaasa Örsaliim
(Matta 23.37-39)*

³¹ Ka uuru tanno miini no, kö'dö naFariisi ka Yasu kiki iini, "Kolo kürö nunggeene kita kudumma Hirüdüs asaasa tiidi o'o."

³² Ìkiri ka tiki eene, "Aaga ungnö aaga co tiki a sura tammo a'da, 'A'a nungnö nasoro nagana'bu ka kadu ka oona noolona kadu ka maara 'bitingngö nja taka, ka naguuru tanno iidoona no, ara a'a tatiimö linggo no nye'd'de.'

³³ Lakiini ara a'a tunggeene ka fiini tiya eede

ka uuru tanno nja taka nja taka eege, kudumma ne'bi taalo ara teyi kürö ma Örsaliim.

³⁴ “Ka Örsaliim, Örsaliim, nagirina o'o nagane'bi natüdiri kadafiini na ünggürününja küdü no, naguuru kadhabbu eede ka tasaasa tawaana laala yüüdü koon afa koogoro mawaana linsiö kono ka agedhe, aaga taalo kasaasa. ³⁵ Aaga assa ka 'di tiya ada unngo ara tinyi kada ku'bu. Ara a'a tiki aaga taalo aaga kara tassa kede afe'de, illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömö'di tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya.' ”

14

Yasu oolona ömö'di ka maara

¹ A Yasu co kita dhabbu ma naFariisi ka uuru ma Sa'bidi töccö tagu eema kide, a kadu tadinö ana i'i ko'do. ² A'da ömö'di unngo iini kidha a maara alüfülü ka oona. ³ İkirı Yasu ka tiki a katalaana ma seriye nja naFariisi, “A'diila aja kara toolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi alla atoroko?” ⁴ Kikiri ka ki'döönö, yungngo a Yasu ka tümme ömö'di ka niisö oolona i'i uuru i'i ka tino.

⁵ Assa ka tiki eene, “Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini üürü kodha yiini ka 'dinggö co össe ka uuru ma Sa'bidi taalo ara tareere ungu i'i ko'do?” ⁶ Taalo niimö meene kateema.

Tataafala nja tiicolo ka eedi

⁷ İkirı Yasu ka iji kadu na agümmünüdene no, katesse na'buugu ka kadu kidha kemmi kide, İkirı ka tirina tafeene ma tumma neene, ⁸ “Üürü

agümmünü ömö'di o'o ma tö'dö ka tarna ya, fa temmi ka kere tanno kidha no, kudumma ömö'di töccö inggide agümmünüdene adhabbu o'o. ⁹ Nggaaga ömö'di ya agümmünü aaga ya tö'dö iki o'o, 'Fa ka ömö'di tiya ka 'buugu tiya üüdü,' a modolo tümmü o'o naco temmi keere. ¹⁰ Lakiini ka kadu kara tümmünü o'o, kolo nemmi ka 'buugu tiya keere ya amang ka ömö'di tiya agümmünü kadu ya, kara tö'dö iki o'o, 'Ömö'di eede, fikī'dö naco temmi ka fiini ma ndanaaya kannā.' Nggeege ya taalo modolo mara tagu o'o ka kadu kidha. ¹¹ Kudumma ömö'di tiya 'dinigi oona niini coo'do ya, ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do."

¹² Yungngo a Yasu ka tiki ömö'di tiya agümmünü kadu ya, "Küdü kara tümmünü kadu a kuri ma uuru nja ooso kungngo ya, fa tümmünü kateefe ma o'o nja nagöre tanno üüdü nja siliga ma o'o nja tanno kete küdü no nja tanno ana eema dhabbu no, kudumma eene kara tümmünü o'o tekere kapadaga eema yüüdü o'o ka ööye miini. ¹³ Lakiini küdü kara tümmünü kadu a kuri ya, ümmünü kadu na eema ka titaalo kene no nja kadu tanno namügüre no nja tanno sogo'do no nja tanno kisinsoro no. ¹⁴ A'diila nja kadu kara tüüni nggeege ana eege kudumma eene taalo kara tapadaga eema o'o ka ööye miini, ara sa kananja o'o ka uuru ma tafiki'dö ma kadu tanno a'diila no."

Tafeene ma tumma ma taanyara tanno dhabbu no

15 A ömö'di könö ana ka kadu tanno emmi no ka taföönyö ikiri ka tiki a Yasu, "A'diila nja ömö'di tiya ara temmi agu eema ka tauugaara ma Masala ya."

16 İkiri Yasu ka tiki iini, "Ömö'di inggide agüünı eema ma kuri dhabbu adagümmünü kadu kadhabbu a'da köö'dö taguri. 17 İkiri ka kürünü ömö'di ma linggo yiini ka uuru ma kuri, a'da aco tiki a kadu tanno miini no a'da kasa andö'dö kudumma kuri andananja ku'bu.

18 "Ka'dükü co kawwa eema ma tümöönö ka nanggeyi tanno eene, a ya dhidha ya tiki iini, 'Naleefe a'a taana siga, yungngo eede kara co ndassa kide nasaasa o'o a'da nafa kede naco.'

19 "A könö tiki iini, 'Naana a'a nagodha ka iidümmü ka trenggele a'a nunggunu co nda'b'ba eege, nasaasa o'o a'da nafa kede naco.'

20 "Aya tiki, 'Narna a'a aka taalo a'a nara tambaanya tö'dö.'

21 "İkiri ömö'di ya alinggo ya, ka öö'dö adirina eema ya kadu kadageema ya iini, ömö'di ma 'di a tagoroo'bo tümümü i'i, ikiri ka tiki ömö'di tiya alinggo ada iini ya, 'Kolo akürö areere ka nafıini ma anya a narukuteene miini, nöö'dö a kadu tanno eema katitaalo kene no nja tanno namügüre no nja tanno asogo'do nja tanno kisinsoro no.'

22 "İkiri ömö'di ya linggo ya ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nagalinggo a'a afa tiya üüdü ka tiki ya a na'buugu öccö kinggide ka 'döngngönyö.'

23 "İkiri ömö'di ka tiki iini, 'Kolo a nafıini ma anya ku'b'ba nja eere ma nsaara nöö'dö a kadu kadigi 'bügöörı yeede. 24 Ara a'a tiki aaga, taalo

ömö'di ana ka kadu tanno agümmünüdene no ara tagolo kuri yeede.' "

Minna asaasadene ka talaana tanno Yasu

²⁵ A kadu tunggeene nja Yasu kadhabbu ikiri ka tafele iki eene, ²⁶ "Ömö'di ya öö'dö kede assa ka taalo anu ka pupa tiya iini nja niimö, nja aka tammo iini, nja laala tiya iini, nja nagöre tanno iini, nja naginye tanno iini, adagii'bi tasaasa ma eyi tiya iini ya, taalo ara tatalaadene tiya eede. ²⁷ A ömö'di ya taalo a'duga salii'bi yiini uurna a'a keere ya taalo ara tatalaadene tiya eede.

²⁸ "Mada ana kada asaasa tarü'bü 'di ya dhonggoro ya assa ka taalo emmi tikinggi inni eema yiini kara tarü'böönö iini ya, ara ta'dimo kini ka arü'böönö iini? ²⁹ Kudumma iini kara tanggaaga kadese ku'bu assa ka titaalo ambaanya tarü'be, a kadu na ungeene ka fiini no nye'd'de kungngo, tadini i'i kamidhi i'i. ³⁰ Keema kiki a'da, 'Ömö'di ya ata tüm'bü ma tarü'böönö ku'bu assa ka taalo ambaanya tarü'be 'di.'

³¹ "Üürü uugaara inggide asaasa co ka soore ka uugaara töccö, taalo ara temmi tikinggi iiröönö ara i'i tambaanya tema koro'bo nja iini a nasigira kö'dö na alif kada'baaga nja uugaara tiya a nasigira kö'dö na alif kukumu ömö'di no? ³² Üürü taalo atambaanya, ara tagürünü kadu kaco toreene nja iini a'da aleefe ku'b'ba, kimi'di tumma a ta'diila nja iini. ³³ Nggeege ya üürü ömö'di ana kada itaalo afa ka eema tiya iini nye'd'de ya, taalo atambaanya ta tatalaadene tiya eede.

³⁴ “Tangga'dala ka'diila, lakiini kene ka ndasügüni 'dee kara tamana minna kide?
³⁵ Taalo kara ta'diila nja 'büdhülü kitaalo kara ta'diila nja tommokodho, kara tadhifi co akürö.

“Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya, fa kini aföönyö.”

15

Dheefele ya aama ya

¹ A kadu na ama talu'ba no nja tanno oroko no kannu ka Yasu kete katoodo kini. ² İkirı naFariisi nja katalaana ma seriye kada a'digineene kiki, “Ömö'di ya asaasa kadu na oroko no agu eema nja eene.”

³ İkirı ka tageema nja eene a tafeene ma tumma tanno iki, ⁴ “Mada ana kada ana kidheefele kukumu kadu ka iidümmü, aya taama ana kene ungodho taalo ara tinyi no kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö ungodho no, ka lodho ara kaco ndawwa dheefele ya aama ya idhi aduna? ⁵ Kini ka tuna i'i akarasa kini ka 'dakeyi adhodho. ⁶ Aco 'di ümmünü kateefe miini nja kadu tanno kete kini no iki eene, ‘Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna dheefele yeede ya agaama ya.’ ⁷ Yunggo eede kara tiki aaga, ara dhodho tanna ka 'dotombo'do nggeege ana ömö'di tiya atoroko ya ungodho kara taadha ka tatoroko tanno iini öö'dö ka Masala agii'bi kadu kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö ungodho, na insili no taalo kasaasa taadha ka tatoroko.”

Jine ya aama ya

8 “Üürü aka minggide mana nakajine* kada'baaga assa ka taama unggodho, taalo mara tüfü issi ka lamba makinye 'di mawwa jine amussu midhi maduna i'i? 9 Kono kara taduna ya, mümmünü kateefe moonoo nja kadu tanno akete kono no miki, 'Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna jine yeede ya agaama ya.' 10 Yungngo eede ka tiki aaga a'da kadhangga ma Masala katadhodho ana ömö'di tiya toroko unggodho ka taadha ka tatoroko.”

'Bii'bala ya aama ya

11 İkirı Yasu ka tiki, “Ömö'di inggide ana laala eera. 12 İkirı 'bii'bala ya idhilli ya ka tiki, 'Pupa, sa nangnga eema yeede a'a ndama almaala.' İkirı ka sümünaana almaala yiini kene ku'bu. 13 A füngngö idhilli kungngo ya, İkirı 'bii'bala ya idhilli ya ka tawagaana eema yiini koono nye'd'de, ungeene aaco a naanya ku'b'ba, ataga'da eema yiini ka eema ma weerö ün'dügüngngö. 14 Kini ka ndaga'da eema nye'd'de ya, assa İire tÜmmü naanya no miini no ka tatoroko, andasaasa kuri. 15 İkirı ka co ka ömö'di ma anya tammo İini mo, aco talinggo nja İini, İkirı ka tuurugu i'i co nasigeene tanno İini ma taguri a nagüdürü. 16 İire tÜmmü i'i dhindho asaasa tagu 'bisinggisi ya nagüdürü ya, İllı ömö'di ma tanangnga İini taalo.

17 “İkirı ka apadaga ka eyi tiya İini İki, 'Kadu no alinggo ada pupa tiya eede kagu eema dhabbu, ara a'a ka tanna kita ana İire. 18 Ara a'a tafiki'dö

* 15:8 15.8 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru unggodho.

naco ka pupa tiya eede niki iini, Pupa yeede, nagüünī a'a tam'baga kidha ma Masala a kidha ma o'o. ¹⁹ Taalo a'a nama түммүнүдене kada 'bii'bala tiya үүдү, үммү a'a ka tamö'di tiya alinggo ya ün'dügüngngö.'

²⁰ "İkiri ka tunggeene aaco ka pupa tiya iini, a pupa yiini taasala i'i ka tadhe ku'b'ba a 'bangnga miini түммү i'i, ikiri ka rünö aaco kini үммү i'i iti kini ka oona ööjülü i'i. ²¹ İkiri 'bii'bala yiini ka tiki iini, 'Pupa yeede, nagüünī a'a tam'baga kidha ma Masala ana o'o afe'de, taalo a'a nama түммүнүдене kada 'bii'bala tiya үүдү.'

²² "Yungngo a pupa tiya iini kadirina eema a kadu tanno alinggo ada iini no, 'Aaga ö'dö a ten'di tammo a'diila mo areere, aaga tagirni kini ka oona, aaga tagirni ndaneema iini ka 'baniisö aaga tagirni egüide iini ka uune. ²³ Aaga ö'dö a 'bamiide tiya indhi ya, aaga teedhe angnga taguri angnga tagadhodho. ²⁴ Kudumma 'bii'bala tiya eede ya, aga eyi ada ungnö efe ka 'di, adagaama adunadene.' Kikiri kanda dhodho 'do.

²⁵ "A'da 'bii'bala ya dhabbu ya inni ka siga, kini ka ndafada ka siga assa ndakete ka 'di ya, ikiri ka föönyö tüüsü nja siili. ²⁶ Yungngo iini ka tagümmünü ömö'di öccö ya alinggo ya, indini i'i a'da, 'Minna inggide?' ²⁷ Yungngo iini ka tiki iini, 'Örre yüüdü afada ka a'diila, a pupa yüüdü tikiri ka teedhe 'bamiide ya indhi ya.'

²⁸ "İkiri ka koroo'bo a'dükü co 'bügööri, a pupa yiini tö'dö kürö atakilli i'i a'da aaco. ²⁹ İkiri ka tiki a pupa tiya iini, 'Nalinggo ada a'a o'o a nagürüünü dhabbu, nitaalo nasilli tumma

nüüdü, taalo o'o nakara tümmünü 'banggoromo a'a ungodho kungngo a'da nadhodho nja ka-teefe ma a'a iini. ³⁰ Lakiini ka 'bii'bala tiya üüdü ya atömü eema yüüdü nye'd'de nja katemelö, kini ka tafada, na o'o tedhe 'bamiide ya indhī ya iini.'

³¹ "A pupa yiini tiki iini, "Bii'bala eede, nanna o'o ka 'dī nja a'a turi, eema yeede yüüdü i'i ya miini. ³² Lakiini a'diila nja angnga kara tagadhodho angnga taka'deema kudumma örre tiya üüdü ya aga eyi ada ungnngo efe ka 'dī, adagaama adunadene.' "

16

Ömö'dī ya alinggo a ta'dara ya

¹ A Yasu tađirina tumba a kadalaadene tanno iini afe'de, "Ömö'dī inggide ana eema dhabbu, ömö'dī öccö inggide alinggo nja iini, ömö'dī könö tükiri ka tafünaana eema ömö'dī tiya ma eema ya iki a'da, 'Ömö'dī yüüdü ka anangnga i'i ka afa ka eema tiya üüdü ya aga'da 'do.' ² İkirī ka tagümmünü i'i iki iini, 'Eema minna i'i yungngo eede ka föönyö ma o'o ungnngo? Tirina nüümö yüüdü ka tagüünī ana almaala tiya eede ya a'a, taalo o'o nara tafa ka eema tiya eede afe'de ndama uuru tanno.'

³ "A ömö'dī ya linggo teema ka eyi tiya iini, 'Ömö'dī yeede ya ara tafada a'duga linggo no kede, ara a'a tönynyö 'bitingngö? Taalo a'a nara tambaanya leele, a modolo ma tarangnga tagu a'a.' ⁴ İkirī ka tiki, 'Nussu a'a nüümö yeede kara

tüüni ya, amang ka ömö'di ma linggo kara tasoro a'a ya, a kadu tamma kede ka nöö'di tanno eene.'

5 "İkiri ka tagümmünü kadu ma kömüsü tanno ömö'di ma linggo tanno iini iki ada könö, 'Ömö'di yeede ya 'dee asaasa küdü ka oona aanya?'

6 "İki iini, 'Nadhafala ma uu'ba kukumu kadu kiidümmü.'

"İki iini, "Duga waraga nemmi areere nakiri kide eema a kadu keera kaco iisine.'

7 "İki ada öccö, 'Ömö'di yeede asaasa küdü ka oona aanya?'

"İki iini, 'Taliisi ma migile kö'dö alif.'

"İkiri ka tiki iini, "Duga waraga nakiri kide a'da eema ukumu kadu kada'baaga ta egiisö (800).'

8 "İkiri ömö'di ya ma eema ka tindhigi ömö'di ya alinggo nja iini ya ko'do ya taalo adho ka fiini ya, kudumma iini ka tagüüni a ta'dara. Kudumma laala ma 'büdhülü tiya ka'dara kadagii'bi laala ma töyeene kadalinggo nja kadu tanno eene. 9 Nikiiri a'a ka tiki aaga, aaga ümmü kateefe ma aaga ana eema ma 'büdhülü, kini kara titaalo ya, kara tamma kada ka 'buugu ma tefe ka 'di ta'billi.

10 "Ömö'di kara tafa ka niimö tiya idhilli ya ara tafa ka tiya adhabbu ya, a ömö'di ya üüni ada kadu ku'bu a niimö idhilli ya ara tüüni ada kadu ku'bu ana eema tiya dhabbu ya. 11 Üürü taalo aaga kafa ka almaala ma 'büdhülü 'dee, mada yungngo ara tamma kada ana eema tiya dhorro ya? 12 Üürü taalo aaga kafa ka eema

tiya kadu tökönö a mada i'i yungngo ara tamana eema yaada aaga?

¹³ “Taalo ömö'di ara tambaanya talinggo ada kadu keera, kudumma iini kara tanu ka tiya ara ka asaasa öccö, nja iini ka föönyö tumma no ada öccö amidhi öccö, aaga taalo kara tambaanya talinggo ada a Masala nja almaala.”

¹⁴ A naFariisi tagatodo kini kamidhi i'i kudumma eene kasaasa almaala dhindho. ¹⁵ İkirı ka tiki eene, “Kümmü aaga nanggeyi naada ka'diila ka kadu kidha, lakiini Masala mussu nanggeedi naada ka teene, kudumma eema tiya kadu katümmü i'i ka ku'daana ya atoroko ka Masala kidha.

¹⁶ “Aga kanna seriye kide nja talaana ma nagane'bi idhi a Yühanna ya Tatambeese ya tö'dö. Ndama uuru tanno miini no, a kadu tagalaanadene a tumma ma tauugaara ma Masala, a kadu könö takardha ku'bu ma tasaasa co a rüsü kungngo. ¹⁷ Lakiini tamanyaga ma 'bühülü nja 'dotombo'do taalo agu'daana afa titaalo ma 'ba'dakeyi ma seriye unggodho kungngo.

¹⁸ “Ömö'di ya adheene nja aka tammo iini atarna kömö ya, i'i ya atemelö, a ömö'di ya arna aka ma nyuri ka dheene nja oono mo i'i ya atemelö.

Liyasiri nja ömö'di ma almaala

¹⁹ “A ömö'di inggide ana almaala dhabbu, ümmü en'di ya agu'daana ya nja tiya idhindhı ya ka oona, ümmünaana kadu ka 'di kita iini a naguuru kagu eema. ²⁰ A ömö'di inggide ana

eere a'da Liyasiri taalo eema kini, eema ya in'di yungngo iini ka oona nye'd'de kungngo, emiimi kini ka ñnye ma 'bügöörì. ²¹ Asaasa tera türeene ma kuri tiya ömö'di ma eema ka aguri ya, a tiini ticci atö'dö kanyege'de eema yiini ya in'di ya.

²² “A ömö'di ya eema ka titaalo kini ya teyi, a kadhangga ta'duga i'i kanangnga i'i ka Abrahiim kete, ömö'di ya ana almaala ya, teyi afe'de adatü'büdene. ²³ Ömö'di ya ana almaala ya, andanna ka 'buugu ma inde üüni muuyu assa coo'do asala Abrahiim ku'b'ba nja Liyasiri ka temmi kini kete. ²⁴ İkirì ka tñmmñnñ eene iki, 'Ka Pupa yeede Abrahiim, oolona kede, kürñnñ Liyasiri allo üüdñ ma 'banñsö tiya iini ka 'bñidi öö'dö iini a'a natala kede ka onggö'do, kudumma eede nungngo ka ñssi nññni muuyu.’

²⁵ “İkirì Abrahiim ka tiki iini, ‘Bii'bala eede, nagñgñ o'o yññdñ ka ndaga'duga eema ya a'diila yññdñ ka takaleefe ka 'di, ara Liyasiri ka ta'duga dhügürñ, i'i 'bitñngö anda'duga talingnge niini ara o'o ka tññni muuyu kann. ²⁶ Eema ya in'dili kungngo koolo ungnö iidi ka söödö nja aaga adhonggoro, taalo ömö'di ma tassumunaana ka tada'da kide aco ada kann, ömö'di yaada taalo tassumunaana ka tada'da kide öö'dö kidi kita.’

²⁷ “İkirì ömö'di ya ma almaala ya ka tiki, 'Pupa yeede Abrahiim, nasaasa a'a o'o nagürñnñ Liyasiri ka 'di tiya pupa tiya eede, ²⁸ aco tadirina eema a nagöre tanno eede no iidñmmñ no amang kene tafa tö'dö ka 'buugu ma dhügürñ tiya.’

29 “Yungngo Abrahiim ka tiki iini, ‘Müüsa ungnogo eene nja nagane'bi, fa kene katoodo kene.’

30 “İkiri ömö'di ka tapadaga tumma iini, ‘Taalo nggeege Pupa yeede Abrahiim, lakiini ka ömö'di ungnodho kara tafiki'dö ndama inde aco kene kara taadha ka tatoroko.’

31 “İkiri Abrahiim ka tiki iini, ‘Kene ka titaalo kaföonyö tumma na Müüsa nja nagane'bi, ömö'di saga fiki'dö ndama inde taalo kara tamma.’ ”

17

Tatoroko

(Matta 18.6–7, 21–22; Murkus 9.42)

1 İkiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Eema ya amana kadu ka talinggo tatoroko ya ara tö'dö, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara talinggo ya. 2 Ara ta'diila eene kara timi'dina arru iini ka eyi kimi'dina ka misi ka pügü co to afa tamana ma kadu tanno dhiidhi no ka talinggo eema ya toroko ya. 3 Aaga adinö ko'do, ka örre tiya üüdü kara tüünü tatoroko kirnaana kini, üürü aadha kide ya nafa kini. 4 Üürü agüünü tatoroko ana o'o tüüdümmü afünü eera ka uuru ka ungnodho ya, assa ka tapadaga küdü tüüdümmü afünü eera assa ka tiki o'o a'da afada i'i aadha kide, na o'o tafa kini.”

Tamma ka Masala

5 A kadafiini tiki a Uugaara, “Tigini tamma ka Masala ungnogo.”

6 İkiri Yasu ka tapadaga tumma eene, “Kada kara tamma ka Masala ana eedi idhilli afa

ndaniiye ma tanuure, aaga tiki a indiiye tanno, 'Fannadene nadhonja ka to,' kara taföonyö tumma naada.

⁷ "Mada ana kada ömö'di ka leele iini ka siga nja iini ka kuri a ki'biini, öö'dö ndama lodho iki iini, 'Ereere nemmi nagu eema'? ⁸ Ara tagala ka tiki iini, 'Indinaana oona nüüdü nindinaana kuri kede ku'bu nindhigi a'a naguri nooye, o'o sa ka öö'dö taguri nooye.' ⁹ Ömö'di ya linggo ya 'dee ara ta'diila nja iini kini kara taföonyö tumma na ömö'di tiya iini? ¹⁰ Kafeene aaga nggeege kada kara tüüni niimö ya kadu ka tiki a'da aaga tüüni ya, aaga tiki, 'Ungngo ka kasaga ma linggo ün'dügüngngö, ungngo tagalinggo eema ya ananja ungngo a'da ungngo talinggo ya.' "

Yasu oolona kadu ma kutukunya kada'baaga

¹¹ Aga Yasu ka ndunggeene ka fiini ma tara co Örsaliim adigaala ka Samira nja Jaliil. ¹² Kini ka co daara inggide ikiri ka toreene nja kadu kana kutukunya ka oona kada'baaga, kikiiri ka töödhi ku'b'ba. ¹³ Kalneege ko'd'do kiki, "Yasu tatalaana, ana 'bangnga ma ungngo."

¹⁴ İkiri Yasu ka tassa kene iki eene, "Aaga ungueene aaga co alaga oona naada co ka'boge." A kene ka tunggunugu co ya kikiiri ka tinsili ka oona.

¹⁵ A könö ungngo eene assa kini ka a'diila ya, afada afünügü Masala ko'do dhindho. ¹⁶ Ömö'di ya miini ya ataga Samira üürü ka Yasu kidha ana küüge nja dhugudha amana ta'diila iini. ¹⁷ İkiri Yasu ka tiki, "Taalo katanggaladene kada'baaga sa, anno iidümmü kafünü egüisö no

küiye? ¹⁸ Taalo ömö'di ana kene afada öö'dö tindhigi Masala ko'do illi töölöge ya?" ¹⁹ İkiři Yasu ka tiki iini, "Fiki'dö nunggeene, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o."

*Tö'dö ma tauugaara tanno Masala
(Matta 24.23-28, 37-41)*

²⁰ A naFariisi tindini i'i kiki, "Ara tauugaara na Masala tö'dö aada?"

Iki eene, "Taalo ömö'di ara tadinö ka tö'dö ma tauugaara ma Masala. ²¹ Ömö'di tafa tiki a'da, 'Ungngo kita,' nja iini ka tiki a'da, 'Inni kanna,' kudumma tauugaara tanno Masala kungngo ada ka nanggeedi."

²² İki a kadalaadene tanno iini, "Uuru kinggide kassa ka öö'dö, aaga tasaasa tassa ka uuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka unggodho kungngo taalo aaga kara tijiögö. ²³ Ara kadu saga tiki aaga a'da, 'Ungngo kita,' nja iini, 'Inni kanna,' aaga fa co, aaga tafa tuurna ömö'di öccö keere. ²⁴ Kudumma uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tafeene nja tali-maana ma tombo'do na limi ku'b'ba kasa ka öö'dö töyeene ka 'dakeyi töccö no. ²⁵ Lakiini i'i ara tadhügürü ana eema dhabbu tikinggi a sere ya ma 'bitingngö ya tanu kini.

²⁶ "Afa ma tiya agüüni adene ka naguuru tanno Nööh no, ara tüünidene ka naguuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ²⁷ Kagu kadu eema kooye ngeeli karna ajeene idhi Nööh co a mürkabü ka teene, a faaya tö'dö agirina eege nye'd'de kungngo.

²⁸ "Nja tiya agüüni adene ka naguuru tanno Luut no afe'de, kaguri kadu kooye, kanadene

ana eema kaana eema, kaleele karü'bü nöö'di.
²⁹ Lakiini ka Luut ka öö'dö kürö ndama
 Sadöma a Masala tunggu issi ku'bu nja albaarü
 kide ndama 'dotombo'do mafine eege nye'd'de
 kungngo.

³⁰ “Ara tafiigi nggeege ka uuru tanno 'Bii'bala
 ma Tadü'd'dü kara tatele oona. ³¹ Ömö'di ya
 aganna ka la ko'do ka uuru tanno miini no
 ya, taalo ara tö'dö ku'bu aco a'duga eema yiini
 ka 'bügöörü, a ömö'di ya ka siga ya taalo ara
 tapadaga oona keere. ³² Aaga agüügi aka ma Luut
 mo.* ³³ Ömö'di ya asaasa toolona eyi yiini ya
 ara taama i'i, ömö'di ya aama eyi yiini ya oolona
 eege. ³⁴ Ara a'a tiki aaga ka ooso tanno miini
 no ara kadu tafü ka tenggere tanno unggodho
 no keera, könö ta'dugadene aya tütü. ³⁵ A iiya
 keera kawöönö ka 'doonya ma unggodho, a kömö
 ta'dugadene ammo tütü. ³⁶ [A kadu na nagiide
 no tanna ka siga keera, ökönö ta'dugadene aya
 tütü.]”

³⁷ A kadalaadene tindini i'i kiki, “Ka Uugaara,
 ara tumma no talinggo adene kiga?”

Ïkiri ka tiki eene, “'Buugu ya niimö ka teyi kide
 ya ara nagolo tarügü kide.”†

18

*Tafeene ma tumma ma aka ma küüme nja
 uugaara*

---

* **17:32** 17.32 Takwiin 19.15–26   **17:36** 17.36 Matta 24.40

† **17:37** 17.37 Ka uuru ma tapusu adene kara tö'dö ara aaga tussu
 'buugu miini.

¹ A Yasu tageema nja kadalaadene tanno iini, a tafeene ma tumma a'da kafara ka Masala turi kafa tagi'di. ² Iki eene, “Aganna uugaara ka anya minggide taalo ari'ba a Masala itaalo ari'ba a kadu. ³ Aka ma küüme taganna ka anya tammo iini mo, maleele kini ka oona miki iini, 'Ümmöönö kede kudumma diidi ma a'a.’

⁴ “Atakanu ka tumma tanno oono, lakiini kono ka ndakaleele kini ka oona ya, ikiri ka tiki ka eyi tiya iini, 'Taalo a'a nari'ba a Masala nitaalo nari'ba a kadu. ⁵ Ara a'a tümöönö ka aka ma küüme tammo, kudumma oono ka anyamanya a'a ka oona, kudumma oono mara tütü ka taleele kede ka oona manyamanya a'a ka oona.’ ”

⁶ Ikiri Uugaara Yasu ka tiki, “Aaga toodo ka eema tiya uugaara tiya üünī ada kadu ku'bu ya ka teema. ⁷ Taalo Masala mara toolona kadu noono ka tagesse eege no, na afara kono ooso a naguuru? Mara tadoono ku'bu manangnga iye eene? ⁸ Yungngo eede ka tiki aaga, mara tareere möödhi kene, lakiini 'Bii'bala ma Tadü'd'dü 'dee ara taluna tamma ka 'büdhülü kini kara tö'dö?”

Tafeene ma tumma ma taga Fariisi nja ömö'di ma tulu'ba

⁹ A Yasu tageema ka tumma co kadu kinggide kümmü nanggeyi neene a'da eege ka'diila kamidhi kadu öccö, ¹⁰ “Kadu kinggide keera kasirigö co la ma Masala ma tafara ka Masala, könö a taga Fariisi, aya tamö'di ma tulu'ba. ¹¹ Ikiri taga Fariisi ka fikidö adageema ka eyi tiya iini iki, 'Nanangnga a'a ta'diila o'o Masala, taalo a'a nafeene nja türeene ma kadu na ama eema ya kadu na, nüünī ada kadu ku'bu no, nja

tanno afüingngö anyooro no, taalo a'a nafeene nja ömö'di ma tulu'ba tiya. ¹² Nümmü a'a tenege teera ka üsbü ungodho namana faana ma la ma Masala ku'bu nye'd'de.'

¹³ "Lakiini ömö'di ma tulu'ba öödhi ku'b'ba taalo asaasa tadini co 'dotombo'do, agala ka dhüüdhü orro iki, 'Ana 'bangnga ma a'a Masala kudumma eede ka tatoroko.'

¹⁴ "Ara a'a tiki aaga, ömö'di ma tulu'ba ya inynyo öö'di kita iini ka'diila, ara taga Fariisi ka tütü a tatoroko tanno iini. Ömö'di ya 'dinigi oona niini coo'do ya ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do."

Yasu nja laala tiya dhiidhi ya

(Matta 19.13-15; Murkus 10.13-16)

¹⁵ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, a kadalaadene niini tasala eege kagirnaana kene. ¹⁶ Lakiini Yasu agümmünü eege, "Aaga fa ka laala köö'dö kede aaga tafa tafaga eege keere, kudumma tauugaara ma Masala kungngo eene. ¹⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa 'bii'bala kungngo taalo ara co."

Ömö'di ya ana almaala ya

(Matta 19.16-30; Murkus 10.17-31)

¹⁸ A tadiifi tindini i'i iki, "Ka Tatalaana ya a'diila ya, ara a'a tönynyö nassa ka aluna tefe ka 'di ta'billi?"

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Minna agu o'o nümmünü a'a a'da na'diila? Taalo ömö'di ma ta'diila illi Masala ungodho oogo. ²⁰ Nussu o'o

tumma no iki a'da, 'Fa tatemelö, fa tagirina kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, ümmü pupa yüüdü nja nñimö tammo üüdü.' "

²¹ İkirı ka tiki a Yasu, "Nagalinggo a'a eema ya 'do a'da nakaleefe a'a taga idhilli."

²² Ka Yasu ka ndaföonyö tumma niini no iki, "Nñimö inggide ungodho öreene, adanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümunaana ka kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tanna küdü ka 'dotombo'do, na o'o sa ka öö'dö kede keere." ²³ Ömö'di tamüürü kini ka taföonyö tumma no kudumma iini ka ana eema dhabbu. ²⁴ Yungngo a Yasu ka iji i'i ka koroo'bo, İkirı ka tiki, "Kiideene co ka tauugaara ma Masala ka kadu tanno ana eema dhabbu no. ²⁵ Taalo tadigaala ka ööye ma ibiri ara tiideene ana malaga, afa co ka tauugaara ma Masala ka tiideene ka kadu tanno ana eema dhabbu no."

²⁶ A kadu na föonyö no tiki, "Amada i'i yungngo ara toolonadene adha?"

²⁷ İkirı Yasu ka tiki, "Nñimö ya iideene a kadu ya ara Masala talinggo."

²⁸ İkirı Bütürs ka tiki iini, "Kafa ungnö ka eema tiya iidi ara ungnö ka tuurna o'o keere."

²⁹ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu nja aka tammo iini, nja nagöre nja pupa nja nñimö nja laala tiya iini kudumma tauugaara ma Masala ya, ³⁰ ara taluna eema dhabbu ka kusunja kini kide, a 'bitingngö nja tefe ka 'di ta'billi."

*Yasu adiri tumma ma inde tanno iini tiidoona
(Matta 20.17-19; Murkus 10.32-34)*

³¹ A Yasu tümmünü kadafiini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no iki eene, “Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim 'bitingngö a tumma na sorne ma nagane'bi kadageema ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara talinggo adene.

³² Ara tümmününja a kajeene kadaana i'i kalama keela i'i ka'binynyi alaaga iini ka oona. ³³ Kassa kabbü i'i kiidi i'i, assa ka fiki'dö ka inde a füngngö iidoona.”

³⁴ A kadalaadene kitaalo kussu eema yiini ka teema ya, kudumma eene kaküdhüdene kitaalo kussu.

*Yasu afa'da soro ka üye
(Matta 20.29-34; Murkus 10.46-52)*

³⁵ Aga Yasu ka ndakete ka Ariiha ya a'da soro unngo emmi ka tinggini ma fiini arangnga.

³⁶ Kini ka föönyö a kadu kadhabbu katungeene ya, ikiri ka tindineene, “Minna yungngo?”

³⁷ Kikiri ka tiki iini a'da, “Yasu ya ma Nasira ya, i'i yungngo ungeene kita.”

³⁸ Ümmüneene dhindho iki, “Yasu, 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a.”

³⁹ A kadu na ungeene kidha no tagirnaana kini a'da aki'döönö. Illi i'i iidhe ko'd'do, “Ka 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a.”

⁴⁰ A Yasu töödhi iki eene a'da köö'dö ana i'i, kini ka ndöö'dö kete ikiri Yasu ka tindini i'i,

⁴¹ “O'o nasaasa a'a a'da nönyö ana o'o?”

Ikiri soro ka tiki, “Nasaasa a'a tiji 'buugu, ömö'di eede.”

⁴² Ìkírì Yasu ka tiki iini, “Iji 'buugu, tamma nüüdü ka oolona o'o.” ⁴³ Arooro kiji 'buugu uurna Yasu keere amana ta'diila a Masala. Ka kadu ka ndiji tumma no, kindhigì Masala ko'do.

19

Yasu nja Zaka

¹ A Yasu co Ariiha adheedhe ko'do. ² Ömö'di ungnö ka Ariiha uugaara ma kadu ma tulu'ba ana almaala dhabbu ana eere a'da Zaka. ³ Ö'dö asaasa tassa ka ömö'di tiya ana eere a'da Yasu ya, lakiini i'i ya adhüküdhükü, taalo iji Yasu kudumma a kadu katiti ajeene. ⁴ Ìkírì ka rünö aaco ka kadu kidha asirö fa ma indüye amang kini tiji i'i, kudumma Yasu kara tadigaala kide. ⁵ Ka Yasu ka ndala kita miini kita ya, assa coo'do asala i'i iki iini, “Zaka, aayu ku'bu areere, kudumma eede kara co tanna ka 'di kita üüdü ka uuru tanno.”

⁶ Ìkírì ka öö'dö ku'bu areere oreene nja iini adhodho. ⁷ Ka kadu kadasala tumma no ya, ka'digineene kiki a'da, “Unggeene aco tanna ka 'di tiya ömö'di tiya atoroko ya.”

⁸ A Zaka tafiki'dö iki Uugaara, “Ka Tatalaana, ara a'a tanangnga dhüdhü ma eema tiya eede a kadu tanno eema katitaalo kene no, üürü nagüüni ada ömö'di ku'bu a niimö, napadaga co iini ököje nja tiya iini ya ta egüisö.”

⁹ Yungngo Yasu ka tiki iini, “Ndama uuru tanno ka ö'dö toolona ka 'di tiya, kudumma ömö'di tiya, i'i ya 'bii'bala tiya Abrahiim afe'de. ¹⁰ Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö tawwa kadu na aama no oolona eege.”

Tafeene ma tumma ma gürüüsi ma linggo

¹¹ Ka Yasu ka ndakete ka Örsaliim, a kadu na toodo ka tumma no kiki kide a'da tauugaara ma Masala kara tatele oona 'bitingngö, ütü ka teema, ¹² iki, "Ömö'di inggide tadiifi, unggeene aco anya ku'b'ba maco tummününja ka tauugaara kide assa ka tafada. ¹³ İkiri ka tagümmünü kadu na linggo nja iini no kada'baaga adakinaana nakajine ma dahaba* eene ku'bu iki eene, 'Aaga anadene iini ara a'a ka öö'dö.'

¹⁴ "A kadu ma anya tammo iini taalo ka asaasa i'i yungngo eene kagürünü kadu ka uurna keere kiki, 'Taalo unngo kasaasa ömö'di ya ka tauugaara tiya iidü.'

¹⁵ "A kadu tummünü ömö'di ya miini ya ka tauugaara afada aco 'di adagümmünü kadu niini ka anangnga nakajine eene no amang kini tassa kide, ömö'di öccö aluna ka tiya iini aanya. ¹⁶ Aya dhidha ya tö'dö iki, 'Ömö'di eede, naluna a'a ka jine tiya nakajine kada'baaga.'

¹⁷ "İkiri ömö'di ka tiki iini, 'O'o no ömö'di ma linggo tiya dhorro ya, a'diila nja o'o nafa o'o ka nüümö tiya idhilli ya, ara o'o tauugaara ma naanya kada'baaga.'

¹⁸ "Aya tö'dö kini iki, 'Ömö'di eede, jine yüüdü ya, naduna a'a kide nakajine kiidümmü.'

¹⁹ "İkiri ka tiki iini, 'Ara o'o tauugaara ma naanya kiidümmü.'

²⁰ "A könö tö'dö iki, 'Ka ömö'di eede, jine yüüdü unngo a'a naküdhü a'a i'i ka mandiili.

---

* **19:13** 19.13 Jine ma dahaba ököje nja mahiia ma nagatereene kiidoona.

21 Kudumma eede ka ri'ba o'o kudumma üüdü o'o na ömö'di taalo nasaasa kadu, narumuru eema a'da taalo yüüdü, nama eema a'da taalo o'o nadiniiği.'

22 "İkiri ka tiki iini, 'Ara a'a tummy o'o a tumma tanno üüdü, o'o na ömö'di ma linggo ya toroko ya nussu o'o a'da a'a taalo nasaasa kadu narumuru eema ka kadu na ama eema yeede ka titaalo nadiniiği ya. 23 A minna agu o'o nanu ka tanangnga jine yeede a kadu tanno alinggo ana gürüüsi no amang kede tafada nöö'dö taluna i'i köö'dö keere dhabbu?'

24 "İkiri uugaara ka tiki a kadu tanno 'dingnge kini kete no, 'Aaga 'duga jine kini aaga tanangnga ömö'di tiya ma nakajine kada'baaga ya.'

25 "Kikiri ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nakajine kungngo iini kada'baaga.'

26 "İkiri ka tiki, 'Ara a'a tadirina aaga, ömö'di ya ana niimö agusunja kini kide, ömö'di ya niimö ka titaalo kini ya, yungngo kini ya a'dugadene. 27 A kadu na diidi ma a'a no taalo kasaasa a'da na a'a tauugaara tiya eene no aaga ö'dö ana eege kita, aaga tagirina eege kede kidha.' "

Yasu inynyo Örsaliim

28 A Yasu tageema tumma no, ungeene asiro ma tara co Örsaliim. 29 Kini ka ndakete ka Beet Faji nja Beet Aniya ka 'dikinya tammo ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö mo, ikiri ka kürünü kadalaadene keera. 30 Iki eene, "Agolo anya tammo ada kidha mo, kada kara co ya aaga taluna 'bing kisine ka timi'dinja ku'bu üfürü

ömö'di takaka kide 'do aaga kildhe i'i aaga tö'dö iini. ³¹ Ka ömö'di kara tindini aaga ya a'da, 'Kinggilaana aaga amana ya?' Aaga iki iini a'da, 'Uugaara asaasa i'i.' " ³² A kadafiini na eera no co kaluna afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo. ³³ A kene katinggili 'bing kisine ya a kadu miini tiki, "Minna agu aaga, aaga tinggili 'bing kisine?"

³⁴ Kikiri ka tiki, "Uugaara asaasa." ³⁵ Kö'dö iini a Yasu kakese en'di yeene ka 'bing kisine a Yasu taka kide. ³⁶ A kini ka ndunggeene a kadu takese en'di yeene ka fiini.

³⁷ Kini ka ndakete ka nsorondho ma Anya ma 'Dikidiyo ya, ikiri kadalaadene kadhabbu katadhodho kindhigi Masala ko'do keema dhindho ka eema ma türü tiya eene kada kadinö kide ya nye'd'de, kiki a'da,

³⁸ "A'diila ka Uugaara tiya öö'dö ana eere ma Masala ya,
fa ka ta'diila ka öö'dö ka 'dotombo'do nja tidhindhä ka fiini ma ndanaaya."

³⁹ A naFariisi öccö ungnö ka kadu ka teene ya iki a Yasu, "Ka Tatalaana, iki ka kadalaadene tanno üüdü a'da ka ki'döönö."

⁴⁰ Apadaga tumma eene iki, "Ara a'a tadirina aaga, a kadu no saga ki'döönö ya, ara niigisi tiidhe."

Yasu ya afara kudumma Örsaliim

⁴¹ Kini ka ndakete ka Örsaliim assa kono afara kudumma oono. ⁴² Ikiri ka tiki, "Küdü kara tagussu fiini ma ta'diila ka uuru tanno. Lakiini 'bitingngö allafa küdü ka iye. ⁴³ Uuru öccö ka

inggide a diidi tiya üüdü kara takedhe o'o ka oona kasege ar'da küdü ka oona ka ku'du o'o ko'do ka oona in'dili kungngo. ⁴⁴ Kürrüdü ana o'o nja laala tiya üüdü ya inggide ya taalo kara tafa ka misi küdü ka oona kudumma üüdü taalo nussu uuru ma tö'dö tanno Masala ma toolona o'o."

Yasu inynyo la ma Masala

⁴⁵ İkirı ka co la ma Masala arooro ka tasoro kadu na anadene ana eema kide no, uurugu eege co akürö. ⁴⁶ Eema nja eene iki, "Sorne ma Masala iki a'da, "Di yeede ya, 'di ma tafara ka Masala, aaga ka anangnga i'i ka tatumba ma kanyooro.' "

⁴⁷ Adagalaana kadu ka la ma Masala a naganuuru a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadıifi ma anya tasaasa tiidi i'i. ⁴⁸ Kitaalo kaluna fiini ma tiidi i'i kudumma kadu nye'd'de kungngo ka asaasa i'i ka toodo kini.

20

Türü na Yasu

¹ Uuru kinggide iini ka talaana kadu ka la ma Masala adünügü tumma eene, ikiri a naguugaara ma ka'boge ka öö'dö kini nja katalaana ma seriye nja kadıifi. ² Kiki iini, "Tirina ungngo, türü öjö eege kungngo üüdü ka talinggo eema ya iini? Mada i'i yungngo anangnga türü na o'o dhorro ungngo?"

³ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga a tumma ka ungodho, aaga tirina a'a, ⁴ tambeese na Yühanna 'dee ka ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

⁵ Kadageemaana ka oona ungodho eege kiki, “Aja kara tiki a'da, ‘Ndama 'dotombo'do ya,’ ara tiki a'da, ‘Minna agu aaga, aaga taalo kamma kini?’ ⁶ Akaja kara tiki a'da, ‘Ndama kadu ya,’ ara kadu tatiidiri angnga nye'd'de kungngo, kudumma eene ka tussu a'da Yühanna a ne'bi.”

⁷ Yungngo eene ka tiki iini a'da, “Taalo ungnogo kussu a'da köö'dö ndama kiga.”

⁸ İkirı Yasu ka tiki eene, “A'a ka eyi tiya eede taalo a'a nara tiki aaga a'da türü na mada eege kungngo eede ka talinggo eema ya iini.”

Tafeene ma tumma ma kaleele

⁹ İkirı ka ndeema nja kadu a tumma tanno iki eene, “Ömö'di inggide akodho ki'bim'bi adagümmünü kaleele anangnga eene, ara ka tunggeene atügöögö.

¹⁰ “Ka uuru ma taraana miini ka ndö'dö ya, ikirı ka kürünü ömö'di ma linggo yiini kene a'da kanangnga faka ma iye ma ki'bim'bi tanno iini, kikirı ka tabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine kada 'döngngönyö. ¹¹ Agürünü ömö'di könö afe'de, katabbü ya miini ya afe'de katakeela i'i kuurugu i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö. ¹² İkirı ka kürünü könö kassa kanda iidoona, katabbü i'i kanangnga nagoola iini ka oona kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi.

¹³ “A ömö'di ma ki'bim'bi tiki, ‘Ara a'a tönynyö 'bitingngö? Ara a'a tagürünü 'bii'bala yeede ka asaasa i'i ya, amang kene tasala i'i ka ri'ba.’

¹⁴ “Kene ka ndasala i'i ya ka ndeema kiki a'da, ‘Ömö'di ya ara takarna ka ki'bim'bi, katagiidi i'i,

angnga takarna ka eema.' ¹⁵ Kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi, katagiidi i'i."

İkiri Yasu ka tiki, "Ara ömö'di ma raaga ma ki'bim'bi tönynyö ana eege? ¹⁶ Ara tö'dö agirina kaleele, anangnga ki'bim'bi a kadu tökönö."

A kadu na toodo kini no tiki, "A Masala tafa tö'dö iini."

¹⁷ Assa kene ko'do iki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da minna?

'Misi ma katarü'böönö yaada kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.'

¹⁸ Ömö'di ya a'dinggo ka misi tammo miini mo ya ara tadhösö, ömö'di ya oono ka 'dinggo kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

Faana ma tulu'ba

¹⁹ A katalaana ma seriye nja naguugaara ma ka'boge tasaasa tümmü i'i ka uuru tanno miini no, illi eege kari'ba a kadu kudumma eene ka tussu a'da i'i eema tafeene ma tumma no kene ka oona.

²⁰ Katadinö ana i'i ko'do, ka kürünü kadu kini kümmü eyi yeene kada kadu tanno a'diila no, amang kene tümmü i'i a 'bandumma kümmünü i'i uugaara ma Yahüüdiya nja türü tanno iini.

²¹ Kikiri ka tindini i'i, "Ka Tatalaana, kussu ungnö a'da o'o neema tumma na dhorro no nja talaana tanno üüdü no, taalo nari'ba a ömö'di, illi o'o neema tumma ma fiini ma Masala ma timin'da. ²² A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar alla taalo a'diila?"

²³ İkirî Yasu ka tussu ünggü meene iki eene a'da, ²⁴ “Aaga lage jine a'a, koronggore ya mada i'i yungngo, eere ya mada i'i yungngo?”

Kiki iini, “Ya Kayisar.”

²⁵ Yungngo Yasu ka tiki eene, “Aaga anangnga nïimö ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga nïimö ya Masala a Masala.” ²⁶ Kitaalo kassumu-naana ka tumma meene kara tûmmü i'i iini ka kadu kidha, kadhere ka tumma tanno iini kakumu oona.

Tafiki'dö ka inde

²⁷ A Sadügiin no midhi tafiki'dö ka inde no tö'dö kini ka indini i'i, ²⁸ “Ka Tataalaana, Müüsa arigiri ada angnga a'da, ‘Ka örre tiya ömö'di kara teyi a'da aka mo ungnö iini a 'bii'bala titaalo kini, örre yiini ta'duga oogo eene ada laala örre tiya iini.’* ²⁹ Kadu kinggide ka nagöre ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna aka eyi a'da taalo 'bii'bala iini. ³⁰ Aya asigi kini ya ta'duga aka eyi a'da taalo 'bii'bala iini. ³¹ Aya iidoona ya ta'duga oogo, idhi na iidümmü kafünü eera no taaya a'da taalo laala eene eege in'dili. ³² Aka mikirî ka teyi afe'de. ³³ Oogo 'dee mara ta aka tammo mada ka uuru ma tafiki'dö ka inde, kudumma oono ka ta aka ma kadu ka iidümmü kafünü eera?”

³⁴ İkirî Yasu kiki eene, “Kadu ma 'büdhülü karna ajeene. ³⁵ Lakiini kadu na ma tafiki'dö ka inde no, kara tefe ka 'di ta'billi taalo karna, kitaalo karna ajeene. ³⁶ Eege kara tafeene nja kadhangga taalo kara taaya, eege ka laala tiya

---

* **20:28** 20.28 Serîye ya eera ya 25.5-6

Masala, kada laala ma tafiki'dö ka inde. ³⁷ A Müüsa adinö kide aala a kadu a'da tafiki'dö ka inde ka inggide ka 'bamfa ka tafinne, kini ka tümünü Masala a'da, 'Masala ma Abrahiim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub.'† ³⁸ Taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini Masala ma kadu tanno adinö no, kudumma eene nye'd'de kafe ka 'di ana oogo."

³⁹ A katalaana ma seriye tiki iini a'da, "Nadiri o'o tumma dhorro, tatalaana." ⁴⁰ Kitaalo ka'duga rüsü ma tindini i'i ma nïimö töccö afe'de.

Almasihi ya Masala

⁴¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Keema kadu a'da Almasihi a 'Bii'bala tiya Dawud nya? ⁴² Ara Dawud ka eyi tiya iini ka tiki ka Sorne ma Tüüsü a'da,

'Iki Uugaara a Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka nïisö ma kuri,

⁴³ ara a'a ka anangnga o'o ka siri ka diidi tiya üüdü ana uune.'‡

⁴⁴ Aga Dawud ka ndümmünü i'i a'da, 'Uugaara 'dee,' assa kanda 'bii'bala tiya iini nya?"

Yasu nja katalaana ma seriye

⁴⁵ A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini a'da, kadu kinggide nye'd'de kaföonyö, ⁴⁶ "Aaga adinö ko'do kudumma katalaana ma seriye no asaasa tunggeene ka nafiini ana en'di ma oona tiya kadhonggoro ya, kasaasa kadu ka jöøjülü eege ka namansala nja na'buugu ma tamiimi no kidha ka naala ma talaana nja 'buugu ma eema ma taguri ya dhidha kana taanyara no. ⁴⁷ Kïisini

† **20:37** 20.37 Tö'dö kürö 3.1-12 ‡ **20:43** 20.43 Tüüsü ma nakaaru 110.1

iiya ma nagüüme kagu eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho.”

21

Faana ya aka ma küüme

¹ İkirı Yasu ka tıırı 'buugu asala kadu na ana eema dhabbu no katamana faana yeene ka dho ka la ma Masala. ² Asala aka ma küüme eema ka titaalo kono mafaana ana gırısı keera. ³ İkirı ka tiki, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küüme ma 'döngngönyö mo, mafaana adhabbu a kadu nye'd'de kungngo. ⁴ Ya öreene ka kadu tanno ya, i'i yungngo eene kanangnga ka faana ma la ma Masala, lakiini oogo ka ta'döngngönyö kungngo manangnga yoono ka nıısö ya ku'bu nye'd'de kungngo.”

Taga'dadene ma la ma Masala

⁵ A kadu könö teema a'da la ma Masala akesedene a nııgısi ka'diila ana eema tiya a'diila ka teene miini kananja a Masala, a Yasu tiki eene, ⁶ “Uuru kinggide kara sa köö'dö, eema yaada kadinö kide ya, taalo misı ma unggodho mara türeene ka madööje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo.”

Dhügürü nja tüüni midhi

⁷ Kikiri ka tindini i'i, “Ka Tatalaana, ara tumma no talinggo adene aada sii? A nıimö minna i'i yungngo aja kara tussu iini a'da ara talinggo adene?”

⁸ Ìkìrì ka tiki eene, “Aaga adinö ko'do a'da ìi'dì òmò'dì òccò taama aaga, kudumma kadu kadhabbu kara sa köö'dö ana eere tiya eede kiki, ‘A'a namiini,’ a'da, ‘Uuru miini ka ndakete.’ Aaga fa co eene keere. ⁹ Kada kaföonyö a'da koro'bo inggide a tagoroo'bo ma 'buugu, aaga tafa tari'ba kudumma iini ara tö'dö tikinggi, lakiini i'i titaalo ma 'bùdhülü küfürü tö'dö.”

¹⁰ Ìkìrì ka tiki eene, “Ara kadu teema koro'bo ka naanya, a tauugaara tadiidi tauugaara könö.

¹¹ A 'bùdhülü tatinggi'dì dhindho ka na'buugu kadhabbu a iire tümümü kadu, a maara tümümü kadu kadhoonyo a ri'ba tagu kadu, eema tatele oona ka 'dotombo'do adhabbu keefe.

¹² “Keema tiya miini ya ka talefe ya, ara kadu tümümü aaga kanangnga ka pabuusu küünì midhi ku'bu ana aaga, kummünü aaga a kadu ma naala ma tatalaana nja pabuusu, kummünü aaga a naguugaara nja kadìifi kudumma a'a.

¹³ Eema ya miini ya ara tafa kada aaga teema kudumma ma tefe ka 'dì neede co kadu. ¹⁴ Aaga idhi oona ku'bu, aaga tafa tadinigöögö a'da ara aaga tümöönö ka eyi tiya ada nya?

¹⁵ Kudumma eede kara tanangnga tumma aaga nja tussu eema, nadiidi naada tatiminaana ka tii'baana ma aaga, itaalo ara tiki a'da ka oroko aaga. ¹⁶ Ara kupupa naada nja nakanìimö tanno

ada, nja nagöre tanno ada nja siliga ma aaga nja katefe ma aaga sa katümmünü aaga a kadu kiidi könö ana kada. ¹⁷ A kadu takìrimì aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede. ¹⁸ Taalo ndanawu ka unggodho kungngo kara takara ta

suli ada ka nanggüüdü. ¹⁹ Aaga idhi oona ku'bu

dhorro amang kada toolonadene.

Yasu eema tumma ma tatangga'da ma Örsaliim

²⁰ “Kada kara tasala nasigira ka takedhe Örsaliim ka oona ya, aaga tussu a'da taga'dadene noono ka ndakete. ²¹ A kadu na ka Yahüüdiya no, fa kene ka rünö ka sörö na 'dikinya, a kadu na ka anya ka teene no, tarünö ka co akürö ndama oono, a kadu na aganna ka nasigeene no kitaalo ka co anya ka teene. ²² Kudumma uuru ma tapusu adene, amang ka tumma tanno ka kirinja ka sorne no co ööye miini. ²³ Am'ba ka iiya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no, kudumma tagoroo'bo kadhabbu kara tö'dö ka 'büdhülü a tagoroo'bo ma Masala talinggo kadu. ²⁴ Kagirinadene a kulu'ba, ökönö tümümü adene kada ömö'di ma pabuusu kaco ajeene nye'd'de ana eege, ajeene tisiraana ka Örsaliim idhi uuru neene tatüümö.”

Tö'dö na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü

²⁵ “Eema tatele oona ka ndanaaya nja tere nja midigi keefe, a kadu ka ajeene 'do tadhere kari'ba, afara ma 'büidi ka to ara talumuli ajeene a tafiri coo'do ma 'büidi. ²⁶ A kadu öccö kara ta'dinggeene, ari'ba kagu eege nja tindhigi nüimö ya ara tö'dö ka 'büdhülü ya, kudumma türü ma 'dotombo'do ka 'digi'di ajeene. ²⁷ Ka uuru tanno miini no, ara kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggeene ka tülüügü a türü nja tidhindhi. ²⁸ Ka eema tiya ka ndalinggo

adene ya, aaga afiki'dö aaga ta'diniga nang-güüdü naada coo'do kudumma ta oolonadene tanno ada ka ndakete.”

Tafeene ma tumma ma indüye

²⁹ Adirina tumma eene, “Aaga assa ka fa ma indüye nja naafa nye'd'de kungngo. ³⁰ Kene ka ndasiri dhaaru ya, ikiri aaga ka tussu a'da kooro ka ndakete. ³¹ Nggeege ada kadasala eema ya, amang ka tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete.

³² “Ara a'a tadiri tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene nye'd'de kungngo a'da üfürü sere ya co. ³³ Ara 'dotombo'do nja 'büdhülü tammanyaga lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do

³⁴ “Aaga adinö ko'do, aaga tafa takäärada ka tooye ngeeli aaga take kide, a tadinigöögö ma eema ma 'büdhülü, kudumma uuru tanno miini no kara tatiri aaga. ³⁵ Kudumma iini afeene nja toore ma ta'dinggö ka kadu ka 'büdhülü nye'd'de kungngo. ³⁶ Aaga adinö aaga tafara ka Masala turi kungngo, amang kada taduna fiini ma toolonadene ka eema tiya ara tö'dö ya, amang kada ta'dingnge kidha ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü.”

³⁷ A Yasu tagalaana kadu ka la ma Masala uuru kungngo, a 'buugu kara tooso kungngo ungeneene aco tiyü co 'dikinya tammo ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö mo. ³⁸ A kadu tilli ka fiki'dö so'd'do ma co la ma Masala ka toodo kini ka tema.

22

Yahüüsa ümmünü Yasu a kadu

¹ A uuru ma Taanyara ma Dheedhifi no ana eere a'da Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö no ka ndakete ² A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye tagawwa fiini meene kara tiidi i'i kudumma eene ka ri'ba a kadu.

³ İkirı Ebliisi ka 'dinggö ka Yahüüsa ka oona yeene ka tümmünü i'i a'da Askaryüüti ya, i'i ya ta'ba ma kadalaadene tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no. ⁴ Unggeene ateeffe timi'di tumma nja naguugaara ma ka'boge nja nasigira tanno afa ka la ma Masala no ara tümmü i'i nya ümmünü eene. ⁵ Kadhodho 'do ka timi'di tumma nja iini a'da ara eege tanangnga gürüüsü iini. ⁶ Amma İkirı ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tümmünü i'i eene a'da taalo kadu kussu.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Matta 26.17-25; Murkus 14.12-21; Yühanna 13.21-30)

⁷ İkirı uuru ma Miteene ma Dheedhifi ka ndö'dö yeene kaara kidheefele ma Taanyara ma erüüdö kide ya. ⁸ Yungngo a Yasu ka kürünü Bütrüs nja Yühanna iki eene, "Aaga unggeene aaga co tindinaana kuri ma Tada'da kaja ku'bu."

⁹ Kikiri ka tiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü ka asaasa ungnö ka co tindinaana eema kide?"

¹⁰ Apadaga tumma eene iki, "Kada kara co anya ya ara aaga toreene nja ömö'di a'bandhafa ma 'büüdi ungnö iini aaga uurna i'i keere ka 'di tiya iini kara co ya. ¹¹ Aaga iki a ömö'di ma 'di, 'Tatalaana iki o'o a'da, la yeede kara tagu

kuri ma Tada'da kide nja kadalaadene tanno eede i'i ya iïye?' ¹² I'i ara tala aaga ka la tiya 'doogo ya adhabbu akesenja ku'bu. Aaga indinaana 'buugu ya miini ya ku'bu." ¹³ Kikiri ka co kaluna afa ma tiya iini kadirina eene ya kungngo, kadakindinaana kuri ma eriïdö ku'bu.

*Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya
(Matta 26.26-30; Murkus 14.22-26; 1
Kürünsüs 11.23-25)*

¹⁴ Ka uuru ma tagu kuri ma eriïdö ka ndö'dö ikiri Yasu ka temmi nja kadafiini tanno iini ma tara tagu eema. ¹⁵ İkiri ka tiki eene, "Agu iire a'a ma tagu eema ma eriïdö nja aaga a'da nüfürü a'a tadhügürü. ¹⁶ Ara a'a tiki aaga a'da, ndama uuru tanno, taalo a'a nara taguri afe'de illi alinggo adene ka tauugaara tanno Masala."

¹⁷ A Yasu ta'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala iki, "Aaga la aaga tasümünaana kada ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tiki aaga a'da, taalo a'a nara tooye ngeeli ma ki'bim'bi afe'de ndama uuru tanno idhi a tauugaara na Masala tö'dö."

¹⁹ A'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga eene iki, "Tuu'da no eege kungngo na nanja kudumma aaga, aaga alinggo maada ka tagiigi a'a iini."

²⁰ A'duga ker'de nggeege afe'de eene ka ndagu eema iki, "Ker'de mo ma ma timi'di tumma ma 'bitingngö ana eriïdö tiya eede ya uurunco co kudumma aaga ya. ²¹ Lakiini nïisö na ömö'di tiya ara tümünü a'a a kadu ya, kungngo kita nja a'a. ²² 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma Masala ka tatiraana 'billi, lakiini am'b'ba ka

ömö'di tiya ara tümmünü i'i a kadu ya.” ²³ İkirî kadafiini ka tindini ajeene kiki a'da kamada eege kamiini ka asaasa talinggo tumma no.

Mada i'i yunggo adhabbu

²⁴ Kadiisaana ka oona ungodho eege kiki a'da, mada i'i yunggo adhabbu ana kene ungodho.

²⁵ İkirî Yasu ka tiki eene, “Naguugaara ma ajeene ka naguugaara meene, a kadiifi tasaasa tümmüdüdene a'da kateefe ma kadu.

²⁶ “Lakiini aaga ya taalo kara tafiigi nggeege, fa ka ömö'di tiya adhabbu ana kada ya ümmü eyi yiini ka tidhilli, aya dhabbu ya, tafeene nja ömö'di tiya alinggo ada a kadu ya. ²⁷ Amada i'i yunggo adhabbu, ömö'di ya emmi agu eema ya alla ya alinggo ya? Ya emmi ya i'i yunggo adhabbu, a 'bitingngö a'a nunggo ada ka söödö afa ömö'di ya alinggo ya. ²⁸ Aaga kunggo köödhî nja a'a ka dhügürü tiya eede ya. ²⁹ Ara a'a tanangnga tauugaara aaga afa ma pupa tiya eede ka anangnga a'a kunggo. ³⁰ Ara aaga taguri aaga tooye nja a'a ka tauugaara tanno eede, aaga temmi ka nagöoyö afa naguugaara, aaga tümmü siliga ma Israyil na ada'baaga kafünü eera no.”

Bütrüs ara ta'düsünü Yasu

³¹ İkirî Yasu ka tiki, “Samaan, Samaan, Ebli-isi ungodho asaasa ta'deke'de aaga afa migile.

³² Lakiini nafara a'a ka Masala kudumma o'o a'da atamma nüüdü tafa taama, a küdü kara tafada ya, nanangnga nagöre nüüdü ka tidhi oona ku'bu.”

³³ Yungngo a Samaan ka tiki iini, “Ka Tata-laana, na amma a'a ka co ka pabuusu na eyi nja o'o.”

³⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ara a'a tiki o'o no Bütürs no, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona a'da üfürü dhımbı tafara.”

³⁵ İkirı ka tiki akadafıını tanno iini, “kede ka tagürünü aaga a'da taalo njoko nja 'belde ada nja egüde ka kasaasa aaga nıımö?”

Kiki a'da, “Kaw.”

³⁶ İkirı ka tiki eene, “A 'bitıngngö ya, ömö'di ma gürüüsü a'duga nja njoko, ömö'di ya kulu'ba ka titaalo kini ya, atannege a ten'di tiya iini aana kulu'ba iini. ³⁷ Ara a'a tiki aaga, Tumma na sorne ka tiki a'da, ‘Kada kinni i'i nja kanyooro,’* kara tatıımö a tumma na kirinja ku'bu ma a'a no, kara tö'dö timin'da.”

³⁸ Kiki iini, “Ka Tataalaana, magulu'ba mungngo iidi kita meera.”

İkirı ka tiki eene, “Ma 'dimo.”

Yasu afara ka Masala unggodho i'i

³⁹ İkirı ka öö'dö kürö aaco Anya ma 'Dikıdiyö afa ma tiya iini ka tadaada ya, a kadalaadene niini tuurna i'i keere. ⁴⁰ Kene ka ndala 'buugu ya, iki eene, “Aaga fara ka Masala iı'di aaga ta'dınggö ka ta'b'badene.”

⁴¹ Asigi co ku'b'ba kene ka oona üürü ku'bu eema nja Masala. ⁴² İkirı ka tiki, “Ka Pupa yeede, üürü nasaasa o'o na'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona, taalo tasaasa ma eedi tiya eede eege kamiini, lakiini üürü tasaasa ma eedi

* 22:37 22.37 Asaiya 53.12.

tiya üüdü fa kene küünidene.” ⁴³ A tadhangga tatele oona ndama 'dotombo'do uu'bu i'i ka eedi. ⁴⁴ Akardha ku'bu afara ka Masala dhindho idhi a 'büüdi ma dhugudha tasuuru afa ma eriido a'dölö ka 'büdhülü.

⁴⁵ İkirı ka fiki'dö ka 'buugu ma teema nja Masala aaco ka kadalaadene aduna eege ka-rigide, kudumma eene ka tamüürü. ⁴⁶ İkirı ka tiki eene, “Minna agu aaga, aaga tarigide? Aaga fiki'dö, aaga tafara ka Masala iı'di aaga ta'dingö ka ta'b'badene.”

Tümmü adene na Yasu

⁴⁷ Kini ka taleefe teema ya, a'da kadhe kadu ana Yahüüsa ungngo eene kidha, tatalaadene ya Yasu ana ka tanno ada'baaga kafünü eera no, ö'dö ka Yasu ööjülü i'i. ⁴⁸ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ka Yahüüsa, nümmünü o'o 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu a tööjülü?”

⁴⁹ Ka kadalaadene ka ndiji eema ya üünidene ya kiki, “Ka Uugaara, ungngo tabbü eege a nagulu'ba?” ⁵⁰ A könö tabbü ömö'di ma linggo ya uugaara ma ka'boge ka neeso ma nıısö ma kuri armuna.

⁵¹ A Yasu tiki eene, “Aaga fa kide.” Ümmü i'i ka neeso arooro ka lime.

⁵² Yungngo a Yasu ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma nasigira ma la ma Masala nja kadııfi tanno öö'dö kini no, “Tanyooro i'i yungngo ada ka co kini a magulu'ba a maguufi? ⁵³ Naganna a'a nja aaga ka la ma Masala a naguuru, taalo aaga kümmü a'a, lakiini uuru naada eege kungngo tauugaara ma talüllü eege kungngo.”

Bütrüs a'düsünü Yasu

⁵⁴ Kikiri ka'duga i'i ka co 'di tiya uugaara ma ka'boge iini, a Bütrüs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba. ⁵⁵ A nasigira tafülle issi ka 'dadillö ma 'di kemmi, a Bütrüs temmi kene ka söödö. ⁵⁶ Aka ma linggo mo tasala i'i ka temmi ille issi manaana iyye iini miki, "Ömö'di ya aganeene nja Yasu."

⁵⁷ A'düsüniggi iki, "Aka mo, taalo a'a nussu ömö'di ya."

⁵⁸ Amussu kungngo ya, ömö'di öccö tasala i'i iki, "O'o nja eene."

A Bütrüs tiki iini, "Ömö'di, taalo a'a nja eene."

⁵⁹ Kada kaneene a 'buugu tamuru ya, ömö'di könö tütü kadussu i'i iki, "Tumma dhorro, ömö'di ya a kaneene nja iini kudumma iini ama Jaliil afe'de."

⁶⁰ İkiri Bütrüs ka tiki iini, "Ka ömö'di, taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya." A kini ka alefe ateema ya, a dhimbï tafara. ⁶¹ İkiri Uugaara ka tafele assa ka Bütrüs. A Bütrüs tagiigi tumma na Uugaara nja iini a'da, "Ka dhimbï ka tufürü tafara ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona." ⁶² İkiri ka öö'dö kürö adafara fara ya dhiiri ya.

Nasigira küünï midhi ana Yasu

⁶³ A kadu na afa ka Yasu no tüünï midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i. ⁶⁴ Ka küdhü i'i ka iyye, kassa ka tindini i'i, "Mada i'i yungngo abbü o'o, tiraana?"

⁶⁵ Keema tumma kini ko'do kadhabbu keela i'i.

Yasu unngo ka naguugaara kidha

⁶⁶ Ka taka ka ndaadha ya, a kadiifi ma Yahüüdü temmi, eege no naguugaara ma ka'boge nja kata-laana ma seriye, köö'dö ana Yasu kide. ⁶⁷ Kiki iini, "Üürü o'o na Almasihi tirina ungnö."

A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Kede kara tadirina aaga, taalo aaga kara tamma. ⁶⁸ A kede kara tindini aaga taalo aaga kara tadirina a'a. ⁶⁹ Ndama uuru tanno, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü temmi ka türü ma nüüsö ma kuri tanno Masala."

⁷⁰ Kikiri ka tiki eege in'dili kungno, "O'o no 'Bii'bala ma Masala?"

Ikiri ka tiki, "Kiki aaga a'da a'a namiini."

⁷¹ Yungno eene ka tiki, "Kasaasa angnga taföonyö ka ömö'di afe'de? Angnga ana oona ma angnga kaföonyö angnga ndama niinö tanno iini."

23

*Kadu kö'dö ana Yasu ka Bilatus kidha
(Matta 27.1-2, 11-14; Murkus 15.1-5;
Yühanna 18.28-38)*

¹ A naguugaara tafiki'dö nye'd'de küügü Yasu kaco ka Bilatus ana i'i. ² Kikiri ka tafünü tumma iini ka oona kiki, "Kaduna ungnö ömö'di ya agirnaana kadu ka oona afünü kadu a'da kafa tamana tulu'ba a Kayisar iki a'da i'i ya Almasihi ya uugaara."

³ Yungno a Bilatus ka tindini i'i, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

A Yasu tiki iini, "O'o natiraana."

⁴ Ikiri Bilatus ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja kadu nye'd'de, "Taalo a'a naduna niimö ya toroko ya ka ömö'di tiya." ⁵ Kütü ka tumma

tanno eene kiki, “I'i ya agirnaana kadu ka oona a talaana tanno iini ka Yahüüdiya ndama Jaliil alla öö'dö kita.”

Yasu unngo ka Hirüdüs kidha

⁶ A Bilatus taföönyö a'da ömö'di ya ama Jaliil iki, “Ömö'di ya 'dee, i'i ya taga Jaliil?”

⁷ Kini ka ndussu a'da Yasu ama ma anya tammo Hirüdüs, ikiri ka tuurugu i'i co Hirüdüs kudumma Hirüdüs ka uuru tanno miini no agöö'dö ka Örsaliim. ⁸ Ka Hirüdüs ka tasala Yasu ya oona ta'diila kini 'do kudumma iini ka tasaasa takassa ka Yasu magaada kudumma iini ka taföönyö tumma iini kadhabbu, asaasa tassa kini ka talinggo nïimö keefe. ⁹ Adakindini i'i ma eema dhabbu, itaalo apadaga tumma iini ungodho kunggo. ¹⁰ Ikiri naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma serïye ka fiki'dö kakogoona ma tüüfünü eema iini ka oona. ¹¹ A Hirüdüs tagüünï midhi ku'bu ana i'i nja nasigira tanno iini küünï tatoroko ana i'i kagirnï ten'di ma limaana mo kini ka oona apadaga i'i co a Bilatus. ¹² A Hirüdüs tarooro ka'diila nja Bilatus ka uuru tanno miini no, a'da kadiidi ajeene ka dhidha.

Yasu ümmününja ka tiididene

(Matta 27.15–26; Murkus 15.6–15; Yühanna 18.39–19.16)

¹³ A Bilatus tagümmünü naguugaara ma ka'boge nja kadïifi nja kadu 'do. ¹⁴ Iki eene, “Kö'dö aaga ana ömö'di tiya a'a aaga tiki a'da i'i ya aga'da kadu ka nanggüüdü, na a'a takindini i'i kada kidha, taalo a'a naduna nïimö yaada

ka tümmü i'i kudumma miini ya. ¹⁵ A Hirüdüs afe'de taalo aluna niimö kini kudumma iini ka tapadaga i'i angnga, a ömö'di ya taalo agüünä niimö ma tanangnga i'i ka teyi. ¹⁶ Ara a'a tabbü i'i nassa ka tapa kini." [¹⁷ A Bilatus ka tadaada apaapa ka ömö'di ungodho ndama pabuusu ka uuru ma taanyara.]

¹⁸ A kadu teela ka tumma ko'do, "Idi ömö'di ya ara o'o ka tapa ka Barabas!" ¹⁹ Barabas ya anna ka pabuusu kudumma iini ka taga'da 'buugu ka anya nja tagiidi ömö'di.

²⁰ A Bilatus tageema nja eene afe'de kudumma iini ka asaasa tapa ka Yasu. ²¹ Kütü ka tiidhe kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi! Bünnü i'i ka ma salii'bi!"

²² İkirä ka tiki eene asa ndiidoona a'da, "Ömö'di ya 'dee agüünä minna ya toroko ya? Taalo a'a naduna niimö kini ya ma tiidi i'i ya, ara a'a tabbü i'i nassa ka apa kini." ²³ A kadu tütü kiidhe a tumma ko'd'do kasaasa i'i ka bünnünja ku'bu, kakogoona ma tiidhe. ²⁴ A Bilatus tamma ka tumma tanno eene a'da eyi. ²⁵ Ara ka tapa kene ka Barabas tiya unngo ka pabuusu ya ka kirnaana kadu ka oona, adagiidi ömö'di kene ka asaasa a'da öö'dö kürö, ara ka tümmünü Yasu eene kudumma nanggeedi tanno eene ka asaasa.

Yasu unngo ka salii'bi

(Matta 27.32-44; Murkus 15.21-32; Yühanna 19.17-27)

²⁶ Kene ka ndüügü Yasu kungeene iini ya, kikirä ka tümmü Samaan ya ma Keriwan

ya, anda fada ka siga kanangnga salii'bi iini unggeene ka Yasu keere.

²⁷ A kadu tuurna i'i keere kadhabbu ana iiya kungngo eene ka dhüüdhu naaro a muuyu miini kagu eege. ²⁸ A Yasu tafele assa kene

iki, "Ka iiya ma Örsaliim, aaga fa tafara kede, aaga afara nanggeyi naada nja laala tiya ada.

²⁹ Naguuru kinggide kara sa köö'dö a kadu teema kiki, 'A'diila nja iiya tanno taalo kagüröönö no, kitaalo kageene kitaalo kindine laala no.'

³⁰ Kiki a naanya a'da, 'Kürrüdü kidi ko'do,' iki a kürünggürü, 'Küdhü ungngo ka oona.' ³¹ A kene ka ndalinggo kungngo ya a 'bamfa tiya kirikiri 'dee, ara tafaanya nja 'bamfa tiya arume ya.'"

³² Köö'dö a kadu tanno oroko no keera ma tara tiidi eege nja Yasu. ³³ Kene ka ndala 'buugu

ya ana eere a'da, Dho ma Üüdü ya, kabünnü i'i ka salii'bi nja kadu tanno eera na weerö no, ya ndama niisö ma kuri aya ndama niisö ma küüle.

³⁴ İkirı Yasu ka tiki, "Pupa yeede, fa kene kudumma eene taalo kussu niimö yeene ka talinggo ya." Kasümünaana en'di yiini kene ku'bu, kafanna muduru miini.

³⁵ A kadu ta'dingnge kadınö a naguugaara neene tamidhi i'i kiki, "Oolona kadu könö, toolona eyi yiini adha, üürü i'i ya Almasihi ya Masala ka tagesse i'i ya."

³⁶ A nasigira tö'dö küünı midhi ku'bu ana i'i afe'de kamanaga kembelö iini, ³⁷ Kiki, "Oolona

---

23:30 23.30 Hawsha 10.8 * **23:31** 23.31 A kadu ka talinggo tatoroko ana Yasu a'da taalo agüünı niimö ya toroko 'dee, a'da kara sa kafaanya nja ömö'di tiya atoroko ya?

eyi yüüdü üürü o'o na uugaara ma Yahüüdü.”

³⁸ Kada rigiri tumma ka bününü kini ka üüdü ma salii'bi a'da, “Uugaara ma Yahüüdü i'i yungngo.”

³⁹ Ömö'di öccö ana ka kadu tanno ka salii'bi na eera no, teela i'i iki iini, “Taalo o'o na Almasiihi sa? Oolona eyi yüüdü noolona ungnö.”

⁴⁰ A könö tagirnaana kini iki iini, “Taalo o'o nari'ba a Masala, o'o napusu adene ka eema tiya miini ya? ⁴¹ Tapusu adene naaja no, ka timin'da kapusu adene angnga kudumma aja ka tagüünü tam'baga lakiini i'i taalo agüünü nümö ya toroko ya.”

⁴² İkirü ka tiki, “Agüigü tumma a'a Yasu, küdü kara co ka tauugaara tanno üüdü.”

⁴³ İkirü Yasu ka tiki, “Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, uuru no ara o'o tanna ka 'di ma singgi nja a'a.”

Inde na Yasu

(Matta 27.45–56; Murkus 15.33–41; Yühanna 19.28–30)

⁴⁴ A 'buugu kanda uuru ka teene ya a ndüülü tö'dö ka 'büdhülü nye'd'de idhi a ndanaaya tö'dö kiidoona siiya kungngo. ⁴⁵ A ndanaaya talifi, a ten'di ma la ma Masala tarisina njaana ku'bu ka söödö. ⁴⁶ A Yasu tadhiya ko'd'do, “Pupa yeede, nümünü a'a korongore yeede üüdü ka nüsö.” İki nggeeye eyi.

⁴⁷ Aga uugaara ma nasigira tanno ukumu kadu ka iidümmü no ka tasala eema ya afünügü Masala ko'do, iki, “Aga'diila ömö'di ya dhorro.”

⁴⁸ A kadu na kanna kide dhabbu no ka tadinö ka eema tiya no kafada kadhüüdü naaro

kunggeene. ⁴⁹ A kateefe ma Yasu nja iiya nye'd'de kungngo na ö'dö nja iini ndama Jaliil no kadinö ka eema tiya ndama ku'b'ba.

Tatü'büdene na Yasu
(Matta 27.57-61; Murkus 15.42-47; Yühanna 19.38-42)

⁵⁰ Ömö'di inggide taga adaya ma la ma kadüüfi ma Yahüüdü ana eere a'da Yüüsif a'diila ümmü tumma ma Masala dhorro. ⁵¹ Taalo agamma ka eema tiya Yahüüdü ka talinggo ya, i'i ya ma anya ma Yahüüdiya mana eere a'da Raama mo, i'i akindhigi tauugaara na Masala. ⁵² İkirı ka co ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu. ⁵³ İkirı ka ta'dinigi i'i ku'bu ndama salii'bi a'bürü i'i ka oona a ten'di, atü'bü i'i ka la ma oofu tiya assadene ka 'dokon'da, üfürü ömö'di tatü'büdene kide. ⁵⁴ Ka uuru tanno miini no, kindinaana kadu oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi ka ndakete. ⁵⁵ A iiya no kata'da ka Yasu keere ndama Jaliil no kunggeene nja Yüüsif kada kanna ka la ma oofu, kadadinö ka oofu tiya iini ananja kide nya. ⁵⁶ Kafada kateefe tindinaana kondho nja russu ku'bu, kalıngnge ka uuru ma Sa'bidi afa ma Sorne ma seriye ka tiki ya kungngo.

24

Tafiki'dö na Yasu ka inde
(Matta 28.1-10; Murkus 16.1-8; Yühanna 20.1-10)

¹ Iiya killi kafiki'dö ligitaka so'd'do ka uuru ma Lahada köö'dö ka la ma oofu a kondho tammo eene ka takindinaana ku'bu mo. ² Kaduna dhembeliili ka 'dugadene ka inye ma la ma oofu.

³ Kaco teene miini taalo kaluna oofu ya Uugaara Yasu kide. ⁴ Kene ka ndadhere ya, kadhimi ka kadu ka tatele oona eene keera ana en'di ka oona kalimaana. ⁵ Ari'ba tūmmū eege küssülü iye ka 'büdhülü a kadu na miini no tiki, "Kawwa aaga ömö'di ya adinö ya ka kadu tanno aaya no ka teene amana? ⁶ Itaalo kita lakiini i'i afiki'dö, aaga kiigi tumma niini ka tadirina aaga ka Jaliil no, ⁷ kini ka takiki a'da, "Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tūmmününja ka kadu tanno oroko no ka iisine kabünnü i'i ka salii'bi assa ka fiki'dö a füngngö iidoona.' " ⁸ Yungngo eene ka tagiigi tumma niini.

⁹ Kafada ndama la ma oofu kadirina eema a kadafiini no ö'dö kada'baaga kafünü ungodho no nja türeene ma kadu nye'd'de kungngo ma eema tiya nye'd'de. ¹⁰ Na Mariyom Almajdaliya nja Hanna nja Mariyom niimö ma Yaguub nja iya tökönö kungeene nja eene no kadirina eema ya a kadafiini. ¹¹ A kadafiini taalo kamma ka tumma tanno iya, kiki kide a'da tumma ün'dügünggö. ¹² Lakiini Bütrüs afiki'dö a'diga co la ma oofu, itigili ku'bu asala en'di ungodho i'i afada adhere ka eyi tiya iini ka eema tiya agüüni adene ya.

*Tino ma tra co Imwas
(Murkus 16.12-13)*

¹³ Ka uuru tanno miini no Kadu kinggide keera ka kadalaadene kungeene ma tra co anya tammo ana eere a'da Imwas ma ku'b'ba ka Örsaliim ana nameele ka iidümmü kafünü eera. ¹⁴ Kada keemaana ka oona ungodho eege ma eema tiya agüüni adene ya nye'd'de kungngo.

¹⁵ A kene ka ndeemaana ka oona kam'bana ko'do a tumma ya, ìkìrì Yasu ka eyi tiya iini ka öö'dö kene kete ungeene nja eene. ¹⁶ Lakiini iye neene kaküdhü taalo kussu i'i 'do.

¹⁷ Ìkìrì ka tindini eege, “Tumma minna eege kungngo ada kadeema iini a'da kunggeene aaga no?”

Köödhî kamüürü. ¹⁸ A könö ya ana eere a'da Kaliyubas tiki iini, “O'o nungngo nefe ka Örsaliim ungodho o'o nitaalo nussu eema ya agalinggo adene kide ka naguuru tanno ya?”

¹⁹ Ìkìrì Yasu ka tiki, “Minna agüünî adene?”

Kiki iini, “Eema ya agalinggo adene ana Yasu ya ma Nasira ya i'i ya aga ne'bi ana türü ma tumma nja linggo kidha ma Masala nja kadu nye'd'de kungngo. ²⁰ Naguugaara ma ka'boge nja kadiifi tanno aja küm mü i'i ma tiidaana kabünnü i'i ka salii'bi. ²¹ Kagümmü unngo i'i a'da i'i yungngo ara toolona Israyil adha ya a füngngö ma eema tiya agalinggo adene ya anda iidoona 'bitingngö. ²² Lakiini iiya nüüdi tökönö kinggide kanangnga unngo katadhere. Kunggeene ligitaka so'd'do kaco la ma oofö. ²³ Kitaalo kaluna oofö yiini, kafada köö'dö kiki unngo a'da kaduna eege kadhangga kiki eene a'da i'i adinö. ²⁴ A kadu öccö tunggeene ana ka kadu tanno iidî ka co la ma oofö, kaduna afa ma tiya iiya ka tiraana ya kungngo, lakiini eege taalo kasala i'i.”

²⁵ Ìkìrì Yasu ka tiki eene, “Ka nagaaga aaga kadoono aaga ku'bu a tümmü Masala, ma tumma tanno nagane'bi katatiraana no nye'd'de.

²⁶ Taalo Almasihi ara tadhügürü üünî muuyu

assa ka co ka tidhindhii tanno iini?" ²⁷ Ada kadünügü tumma ma eyi tiya iini na ikirinja ka nakasorne ndama serïye tiya Müüsa nja nagane'bi nye'd'de kungngo.

²⁸ Kene ka ndakete ka anya tammo eene ka tunggunugu co mo, a Yasu tüünï eyi yiini a'da i'i unggunugu co a 'buugu tiya agu'b'ba ya. ²⁹ Kamma'da kini kiki iini a'da, "Aneene nja unguo kudumma 'buugu kanda siiya ooso ka ndö'dö." İkirï ka co ma co taneene nja eene.

³⁰ A kene ka ndemmi ma tara tagu eema ya, a Yasu ta'duga miteene anangnga ta'diila a Masala, a'düsünü anangnga eene. ³¹ İiye tatanfa'da kene kussu i'i, ikirï ka tamanyaga eene ka oona. ³² Aya tiki a tööje, "Taalo tunugu abaana kaja ka naaro, kini ka tageema nja angnga ka fiini adagadünügü eema ya ka kasorne ma Masala ya angnga?"

³³ Karooro ka tafada kaco Örsaliim, kaduna kadafiini na ada'baaga kafünü ungodho no katemmi nja kadu töccö na aneene nja eene no. ³⁴ Kadageema kiki, "Afiki'dö Uugaara aala oona a Samaan timin'da." ³⁵ İkirï kadalaadene na eera no ka tirina eema ya agalinggo adene ka fiini ya, kene ka tussu Uugaara kini ka 'düsünü miteene.

*Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini
(Matta 28.16-20; Murkus 16.14-18; Yühanna
20.19-23; Kadafiini 1.6-8)*

³⁶ Aga kadalaadene na eera no ka ndeema ya, ikirï Yasu ka 'dingnge kene ka söödö iki, "A'a nöøjülü aaga." ³⁷ A ri'ba tümmü eege ka'deedene ka oona kiki kide a'da eege kaasala

koronggore. ³⁸ Yungngo iini ka tiki eene, “Minna agu aaga, aaga ta'deedene, aaga tasanaana nangeedi ku'bu? ³⁹ Aaga assa kede ka iisine nja uune, a'a namiini, aaga aa'ba a'a ka oona aaga tiiröönö, taalo tuu'da ka koronggore nja ku'buuni afa maada ka tino kede kungngo.”

⁴⁰ Atiraana nggege aala iisine niini eene nja uune tanno iini. ⁴¹ Lakiini eege kütü taalo kamma, eene katadhere a dhodho tagu eege ka oona dhindho ikiri ka tiki eene, “Niimö ma taguri unngo ada kita?” ⁴² Kagona 'bamidigilöögö ma ku'dudene mo iini. ⁴³ A'duga adaguri kene kidha.

⁴⁴ Ikiri ka tiki eene, “Tumma neede ka tadirina aaga a'da nagaleefe a'a nja aaga no a'da tumma nakasorne ma seriyе tiya Müüsa nja kasorne ma nagane'bi nja sorne ma Tüüsü ma nakaaru na keema tumma ma a'a no kara talinggo adene ana a'a nye'd'de kungngo.”

⁴⁵ Yungngo iini ka tafa'da eege ka nanggüüdü amang kene tussu ka sorne. ⁴⁶ Ikiri ka tiki eene, “Tumma na kakirinja ka sorne kiki a'da Almasihi ara tadhügürü afiki'dö ndama inde a naguuru kiidoona. ⁴⁷ Ara kadu tadünnü tumma ana eere tiya iini ma kadu kataadha ka tatoroko, ma toolona tam'baga, kata tüm'bü miini ndama Örsaliim kadhala ka kadu nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Aaga kungngo kadinö ka eema tiya. ⁴⁹ Ara a'a tunggu niimö ya Pupa tiya eede ka tatiraana aaga ya, aga aganna ka anya ma Örsaliim ara türü köö'dö kada ka oona ndama fiini ma ndanaaya.”

*Yasu asirigö co 'dotombo'do
(Murkus 16.19-20; Kadafüni 1.9-11)*

⁵⁰ İkiri ka öö'dö kürö ana eege kaco Beet Aniya a'diniga iisine coo'do anangnga baraka eene. ⁵¹ A kini ka ndamana baraka eene ya, asigi keere eene ka oona assa ka ta'diniginja co 'dotombo'do. ⁵² Küürü ku'bu kamma kini, kafada kaco Örsaliim kadhodho dhorro. ⁵³ Kan'danaga co la ma Masala turi kungngo, kamana ta'diila a Masala.

cxxiii

Katcha

Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Katcha-Kadugli-Miri)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bc98a4a0-1c85-5c7a-932a-7dcefd213f80